

הישיבה השלוש-מאות-ושלושים של הכנסת השביעית

יום שלישי, ז' אב תשל"ב (18 יולי 1972)

ירושלים, הכנסת, שעה 15.04

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

א. חוק מבקר המדינה (הוראות שעה), תשל"ב—1972 — שחזר מוועדת הכספים; ב. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 6), תשל"ב—1972 — שחזר מוועדת הכספים; ג. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 34), תשל"ב—1972 — שחזר מוועדת החוקה, חוק ומשפט; ד. חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (תיקון מס' 3), תשל"ב—1972 — שחזר מוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ט. סנהדריא:

אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ק. ארן:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע כי הונחו אתמול על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ושלישית:

ב. שאלות ותשובות

והדירות ולהביא להורדת המחירים, בכל הארץ בכלל ובירושלים בפרט?

5. אם כן, מה הן הפעולות הננקטות?

שר-החקלאות ח. גבתי:

1. ברשות המינהל שטח של כ-150 דונם ברוטו בין בית-הכרם לבית-וגן.

2-3. שטח זה הועמד לרשות משרד השיכון לצורך התיכנון. עם גמר התיכנון ידונו בהקצאת השטח.

4-5. מינהל מקרקעי ישראל, בשיתוף עם משרד השיכון, מטפל בתיכנון ופיתוח שטחי קרקעות חדשים שיועמדו לצרכי בנייה, ובכך יקטן הלחץ על הקרקעות לדיוור. בירושלים הועמדו לרשות משרד השיכון חרבות קרקע מספיקות לצרכי בנייה בעשור הקרוב.

2. העיסקה במקרקעין שנעשתה על-ידי מינהל מקרקעי ישראל בתחום המועצה המקומית גני-תקווה

חבר-הכנסת מ. בן-מור שאל את שר החקלאות ביום ב' באייר תשל"ב (16 באפריל 1972):

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם נעשו, תוך השנתיים האחרונות, עיסקה אות לגבי קרקעות המינהל בתחום המועצה המקומית גני-תקווה, בגוש 6720 חלקה 350?

2. אם כן, מה טיב העיסקה, עם מי ולאילו מטרות?

3. האם הובאו עיסקאות אלו לידיעת המועצה המקומית?

שר-החקלאות ח. גבתי:

1. כן.

2. בשנת 1971 הסכים המינהל להעברת זכויות חברת "ישמח משה" לחברת "אפריקה-ישראל" וזאת לאור הסתכנונותיה הכספיות של חברת "ישמח משה".

המינהל קיבל בעת הסכמה זו, בנוסף על כיסוי החובות למינהל ולבנק ישראל, השלמה כספית של 500,000 לירות לפי קביעת השמאי הממשלתי.

היו"ר ט. סנהדריא:

אנחנו עוברים לשמיעת שאלות ותשובות.

1. ניצול קרקעות של מינהל מקרקעי ישראל לצרכי בנייה

חבר-הכנסת מ. פרוש שאל את שר החקלאות ביום ב' באייר תשל"ב (16 באפריל 1972):

"הארץ" מיום כ' באדר תשל"ב (6 במארס 1972) מוסר כי "שיאים חדשים במחירי דירות הושגו בשבועות האחרונים בירושלים".

כדוגמה לכך מביא העתון מקרה של דירה בת 4 חדרים בטלביה שנמכרה במחיר של 400,000 לירות, ומקרה אחד שבו דורש קבלן פרטי 300,000 לירות בעד דירה בת 4 חדרים באזור בית-הכרם.

את הסיבה לכך רואה העתון במחירי הקרקעות וה"מגרשים": "מחירי הקרקעות באזורים המיוחסים כמו טלביה, רחביה ובית-הכרם מאמירים והולכים".

העתון מצוין כי "בין בית-הכרם לבית-וגן משתרע שטח של מאות דונמים שבידי מינהל מקרקעי ישראל. לו הוצא השטח למכירה בשוק החופשי היה הדבר מקטין את הלחץ הגורם לעלויות מחירי הדירות והקר-קעות".

לדעת "הארץ" "המשך הקפאת הקרקעות והבי-קוש הגובר לדירות בירושלים מצד עולים מארצות הרו-חה יביאו לכך שהמחירים בירושלים יעלו עוד יותר בעתיד הקרוב".

אבקש לדעת:

1. האם נכון הדבר שבידי מינהל מקרקעי ישראל יש שטח של מאות דונמים בין בית-הכרם לבית-וגן?

2. אם כן, האם מוכן מינהל מקרקעי ישראל להוציא שטח זה למכירה בשוק החופשי?

3. אם אין המינהל מוכן למכור שטח זה, מה הסיבה לכך?

4. האם נוקט מינהל מקרקעי ישראל אלו שהן פעולות כדי לבלום את גל העלייה של מחירי הקרקעות

5. בדרך כלל משתדל המינהל להקצות למטרות ציבוריות את השטחים שבבעלותו, אולם לא תמיד הדבר ניתן מסיבות מיקום וסיבות אחרות.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שובל.

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):

כבוד השר, אמרת עכשיו בתשובתך, שההפקעות נעשות כאשר המטרה היא ציבורית; אולם במקרה הנ"דון אני מבין שחלק מהשטח הוקצה לחברות דלק פרטיות. איך זה מתיישב עם תשובתך?

שר-החקלאות ה. גבתי:

תכנית אחת היתה של שטח לאחסנת מאגרי דלק, אשר בחלקם נמצאים בידי חברות פרטיות. אני מניח שלא היתה כל אפשרות להפריד בין מאגרי הדלק של חברה ממשלתית לבין מאגרי הדלק של חברות פרטיות.

4. **המיטוד שבשיטת דיג בעזרת רעש**

חבר הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר החקלאות ביום ב' בסיון תשל"ב (15 במאי 1972):

בעתון "ג'וללס פוסט" מיום 11 באפריל 1972 פורסמה כתבתו של מר אשר וולפיש על ההטרדות הרבות הנגרמות על-ידי דייגים לאתרי התיירות בסביבות אגם הכנרת.

אבקש לדעת:

1. האם ידוע לשר על תלונה לאגף הדיג מאת המועצה האזורית עמק-הירדן על טרדת הרעש הנגרמת על-ידי הדייגים לנופשים ולצליינים?

2. האם ידוע לשר שיטות גירוש הדגים על-ידי רעש הגיעה לממדי הטרדה בקירבת מקומות נופש וצל-יינות, והתרכזה בשעות הלילה, רק בשנים האחרונות?

3. האם ידוע לשר על תלונות רבות מצד קייט-נימ, תיירים וצליינים על הפרעת שנתם, כפי שפורסם בעתון "ג'ורסלס פוסט"?

4. האם נראה לשר שאפשר להרשות מיטוד זה במוקד מובהק של תיירות פנים-ארצית ובין-לאומית?

5. האם מוכן השר להורות לאגף הדיג לאסור כללי דיג בשיטה זו, בשעות שבין חצות ושבע בבוקר במרחק של פחות מקילומטר מישוב או מעון תיירים?

6. האם מוכן השר להגיש סיוע לדייגי טבריה, על-מנת שירכשו ציוד משובל, שיאפשר להם לדוג בשיטות המודרניות הנהוגות בקיבוצים במי האגם - שיטות אשר אינן גורמות כל מטרד ממילא ואשר יגבירו את הכנסת הדייגים באופן ניכר?

שר-החקלאות ה. גבתי:

1. הדבר ידוע לי.

2. לפי מיטב ידיעתנו שיטת הדיג בעזרת רעש נהוגה בכנרת מאז התחלת המאה הנוכחית.

3-4. באגף הדיג לא נתקבלו תלונות על כך.

5. לפי חוקת הדיג לא ניתן לאסור את הדיג באמצעות רעש. האגף לדיג במשרד יבחן ויציע לדייגים אמצעים להפחתת הרעש וכן יפעל בקרב הדייגים באמצעות הסברה להפחתת הרעש.

6. שיטת הדיג האמורה היא שיטה יעילה מאוד, ולא ניתן להציע לדייגים שיטת דיג אלטרנטיבית כיום.

חברת "אפריקה-ישראל" התחייבה, בעת מתן ההס"כמה על-ידי המינהל, לגשת תוך 6 חודשים לבניית 200 יחידות דיור, ומדי שנה 150 יחידות דיור, עד להשלמת הבנייה באתר שקיבלתו כ-1,300 יחידות דיור.

3. לאחר השלמת החוזים מסר מינהל מקרקעי ישראל למועצה המקומית על העיסקה האמורה.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בן-פורת.

מרדכי בן-פורת (המערך, עבודה-מפ"ם):

אנשי המועצה טוענים כי בעבר, תוך כדי העיסקה וגם לאחריה, לא רצו עובדי המינהל במחוז תל-אביב לדבר אתם או למסור להם את האדמות שבתחום המועצה.

שר-החקלאות ה. גבתי:

אינני יכול להשיב לך. אני מוכן לבדוק את העניין.

3. **הפקעת קרקע ליד רמת-השרון על-ידי**

מינהל מקרקעי ישראל

חבר הכנסת ז. שובל שאל את שר החקלאות ביום ב' בסיון תשל"ב (15 במאי 1972):

הגיע אלי העתק חליפת מכתבים ארוכה בין בעליה של חלקה 1 בגוש 6611 ליד רמת-השרון לבין משרדי הממשלה. החלקה, ששטחה כ-450 דונם, הופקעה בשנים 1957 ו-1960 לפי פקודת הקרקעות, לצורך הקמת טרמינל הדלק למשרדי הממשלה. הפקעת החלקה מעוררת כמה שאלות עקרוניות, שאינן מיוחדות דווקא למקרה האמור.

אבקש לדעת:

1. האם מוטלת חובה על מינהל מקרקעי ישראל להודיע לבעלי החלקות המופקעות על ההחלטה להפקיע קרקעותיהם - הפקעה מלאה או חלקית - קודם לביצוע ההפקעה?

אם כן, האם נוהג המינהל בדרך כלל להודיע על הפקעה מראש?

2. האם נהג כך גם במקרה של הפקעת חלקה 1 בגוש 6611 ליד רמת-השרון?

3. האם נכון כי בשטח המופקע הג"ל הוקמו גם מאגרי דלק של חברות דלק פרטיות, ואם כן - מי אישר את הקמתן ומדוע?

4. האם מקובל על המינהל להפקיע קרקעות מאוחרים ולהחזירן לחברות פרטיות תמורת דמי חכירה?

5. מדוע לא הוקם הטרמינל הג"ל על קרקע של המינהל המצויה ליד הגוש הנוכחי?

שר-החקלאות ה. גבתי:

1. אין חובה, אך מינהל מקרקעי ישראל בדרך כלל מודיע על ההפקעה מראש.

2. ההפקעה במקרה הנדון נעשתה כבר לפני הקמת מינהל מקרקעי ישראל.

3. השטח יועד בין היתר לאחסנה ומאגרי דלק בהתאם לתכנית בניין ערים מאושרת, וההקצאה לחברות הדלק נעשתה בהתאם לכך.

4. לא מקובל אלא במקרים שהדבר משרת מטרות ציבוריות.

5. העלאת מחירי הקרקעות שנועדו לבניית שיכונים ציבוריים

חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר החקלאות ביום ט' בסיון תשל"ב (22 במאי 1972):

עתון "הארץ" מיום 8 במאי 1972 מוסר כי מחירי הקרקע לבניית שיכונים ציבוריים הועלו רטרואקטיבית מ-1 באפריל ב-27%.

העלאה זו, מוסר העתון, תביא לייקור של כ-500 עד 1,000 לירות במחירי לירות בשיכונים ציבוריים לעו-לים, וזוגות צעירים ומפוגי משכנות עוני.

אבקש לדעת:

א. האם נכונה הידיעה?

ב. אם כן, מה הסיבה להעלאת מחירי הקרקע המיועדת לבניית שיכונים ציבוריים?

ג. האם העלאת המחירים, במקרה זה, עולה בקנה אחד עם הפעולות שנוקטת הממשלה להוזלת מחירי הדירות לעולים, וזוגות צעירים ומפוגי שכונות העוני?

שר החקלאות ח. גבתי:

א. הידיעה מתייחסת לדירות שתיכניה בשנת התקציב 1972/73.

ב. העלייה היתה בהתאם לעליית המדד ומטרתה היתה לצמצם את ההפרש בין ערך הקרקע הריאלי ובין המחיר המשולם על-ידי דיירי השיכון הציבורי.

ג. החל משנת 1971/72 נקבעו הקלות בתשלומים בעד הקרקע בשיכוני וזוגות צעירים ומפוגים. התשלומים יתבצעו תקופה ממושכת בצמוד למשכנתה התקציבית המוענקת למשתכנים הנ"ל.

6. פיצויים לתושבי גבעת-עמל א' המפוגים

חבר הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר החקלאות ביום י' בסיון תשל"ב (23 במאי 1972):

תושבי גבעת-עמל א' בתל-אביב, פליטי ספר משנת 1947, טוענים כי גורמים ממשלתיים שונים ובראשם מינהל מקרקעי ישראל (רשות הפיתוח) תובעים את סילוקם המידי ממקום מגוריהם תוך הפרת זכותם לדיוור אנושי. הם מזכירים שכבר ב-1 בנובמבר 1949 הצהיר ראש-הממשלה ושר-הבטחון דאז מר דוד בן-גוריון מעל בימת הכנסת, כי "תושבי גבעת-עמל רש-אים לגור במקום עד שישוכנו במקומם הקבוע".

אבקש את כבוד השר להשיבי:

א. האם הוא מוכן להורות על הפסקת הצעדים האדמיניסטרטיביים נגד תושבי גבעת-עמל א'?

ב. מה בדעתו לעשות, כדי שבכל מקרה של פיגוי דיירי השכונה הזאת למטרות בנייה מחדשת יינתנו להם פיצויים מתאימים הן בכסף והן בדיוור?

שר החקלאות ח. גבתי:

השטח הנוכחי בגבעת-עמל א' נמכר ברובו כבר בשנות החמישים לחברות בנייה שונות.

הסדרי ותנאי הפיגוי צריכים להיקבע בין הבעלים הנוכחיים של השטח ובין הדיירים. כאמור השטח איננו בידי מינהל מקרקעי ישראל.

7. מחיר הקרקע בגבעתיים הנמכרת על-ידי מינהל מקרקעי ישראל

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר החקלאות ביום י"ג בסיון תשל"ב (26 במאי 1972):

ב"הארץ" של יום 26 באפריל 1972 נתפרסמה ידיעה, שקיימת כוונה למכור 140 דונם מאדמות מינהל מקרקעי ישראל בגבעתיים במחיר 180,000 לירות לדונם, שעה שניתן לקבל בעד אדמות אלה יותר מחצי מיליון לירות לדונם.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?

2. אם הידיעה נכונה, מה הם הטעמים לביצוע העיסקה הנ"ל?

3. אם הידיעה נכונה, האם הוצא מכרז לגבי מכירת הקרקע הנ"ל?

שר החקלאות ח. גבתי:

1. הידיעה איננה נכונה.

2-3. הקרקע תוקצה במחיר שייקבע על-ידי הש-מאי הממשלתי עם תום תיכנון השטח.

8. פלישתה של "תנובה" לקרקע חקלאית בדרום-מזרח תל-אביב

חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר החקלאות ביום י"ג בסיון תשל"ב (26 במאי 1972):

ידיעה בעתון "הארץ" מיום ב', 8 במאי 1972, מו-סרת כי חברת "תנובה" פלשה לשטחי הקרקע החקל-אית שליד שכונת עזרא (דרום מזרח תל-אביב) בלא אישור. כן נמסר כי החברה גידרה עשרות דונמים בשטח השייך למינהל מקרקעי ישראל, ואיחסנה בו ארגונים.

אבקש לדעת:

א. האם ידוע לכבוד השר על "פלישת" חברת "תנובה" לשטחים השייכים למינהל מקרקעי ישראל?

ב. אם כן, אילו אמצעים נוקטים משרד החקלאות ומינהל מקרקעי ישראל לסילוק החברה מהשטחים שפ-לשה אליהם?

שר החקלאות ח. גבתי:

א. כן.

ב. מינהל מקרקעי ישראל פנה בתביעה אל עורית תל-אביב להחזיר למינהל את השטח הפגוי בהקדם, מאחר שהשטח נמסר לפי הרשאה זמנית לעיריה.

9. פתרון בעייתם של תושבי הכפר הערבי ענן לשעבר

חבר הכנסת ש. כהן שאל את שר החקלאות ביום י"ג בסיון תשל"ב (26 במאי 1972):

חובא לתשומת-לבי, על-ידי תושב כפר אמירים בגליל, מצבם של רבים מבני הכפר הערבי ענן לשעבר, המתגוררים כיום כפליטים ליד הכפר ראמה בגליל. אד-מתם הופקעה עוד בימיה הראשונים של המדינה, וכפרם נמחה מעל פני האדמה ושם יושב היום קיבוץ פרוד.

תושבי הכפר טוענים שהוצע להם פיצוי כספי בל-תי-הולם תמורת ויתורם הפורמלי על תביעותיהם לקר-קע, והם דחו את ההצעות, בהיותם חקלאים ואין בסכום המוצע כדי לאפשר להם רכישת קרקע אחרת לעיבוד. כמו כן הוצע להם, לדבריהם, שיכון בבתיים

בחלק החומה המקיפה את ה"אי". במקום אין גידור מתאים אשר ימנע מהמטיילים להגיע למקום. גם המנהל הכללי של משרד התיירות התוודע על הסכנה ופנה לרשות שמורות הטבע ועד היום לא קיבל תשובה.

אודה לכבודו אם ישיבני:

- א. האם הובא הדבר לידיעתו?
- ב. מי אחראי לבטיחות המטיילים?
- ג. האם רשות שמורות הטבע?
- ד. אם כן, מדוע הרשות לא עשתה עד היום לתיקון המצב?
- ה. מדוע אין במקום שירותים נאותים?
- ו. האם אין כבוד השר חושב שיש כאן הונחה מצד האחראים?

שר-ההקלאות ה. גבתי:

א-ג, אי האלמוגים הוא שמורת טבע ואתר תיירותי. האחראיות לשיקום וטיפול במבנים היא של אגף העתיקות.

ד-ו. במקום קיימים שבילים ומסלול הטיול אינו עובר במקומות מסוכנים אלא במקומות בטוחים, ועד עתה לא היתה כל פגיעה במטיילים באי האלמוגים ואין כל סכנה למטיילים הנשמעים להוראות.

במקומות המסוכנים מצויים שלטי אזהרה המתריעים בפני סכנה. עם זאת מכירה רשות שמורות הטבע בצורך לשיפור מצב האתר, אלא שקיימות בעיות תקציביות המונעות טיפול באתר בקצב הנאות.

12. ידיעה בדבר ביטול הפטור מתשלום דמי הסכמה לרוכשים ראשונים של דירות על הקרקע של הקרן הקיימת לישראל

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר ההקלאות ביום ט' בתמוז תשל"ב (21 ביוני 1972):

ידוע לי כי מינהל מקרקעי ישראל פטר מתשלום דמי הסכמה רוכש דירה על אדמת קרן קיימת לישראל במשך 5 שנים מיום רכישת הדירה. מכל מקום זכות זו הוענקה לרוכשים ראשונים של דירות.

עתה נמסר לי כי המינהל החל לגבות דמי הסכמה גם מרוכשים ראשונים, וחלל לתת הנהל למשך תקופה של 5 שנים.

אבקש לדעת:

מה הם הכללים לפטור בעלי דירות מתשלום דמי הסכמה למינהל מקרקעי ישראל בגין העברת זכויותיהם?

שר-ההקלאות ה. גבתי:

הכללים לתשלום דמי הסכמה למינהל מקרקעי ישראל בגין העברת זכויות של בעלי דירות אושרו על ידי מועצת מינהל מקרקעי ישראל ב-9 ביוני 1972, ופורסמו בילקוט הפירסומים מס' 1747 מיום 19 באוגוסט 1972.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

אולי יכול כבוד השר להסביר מדוע בוטל הפטור מתשלום דמי הסכמה?

שייבנו על-ידי המדינה, ולידם דוגם אחד לכל יחידות דיוור. זאת תמורת התחייבות לשלם את מחיר השיכון במשך שנים רבות, גם הצעה זו נדחתה על-ידם.

אבקש לדעת:

1. האם הפרטים לעיל נכונים? אם לא, מה אינו נכון?
2. מתי קויים המגע האחרון עם התושבים הנ"ל במטרה לפתור את בעייתם?
3. אילו הצעות הוצעו על-ידי משרדו ומתי?
4. האם מתכוון כבוד השר להעלות הצעות חדשות?

שר-ההקלאות ה. גבתי:

1. הפרטים המובאים בשאלתה אינם נכונים בעיקרם.

2. המשא-ומתן עם בעלי הזכויות בקרקע מתקיים באופן רצוף, ועם חלק מהם נחתמו הסכמים למתן פיצויים בכסף ובקרקע.

3. ההצעות שהוצעו ומוצעות גם כיום הן למתן פיצויים כלכלי: (א) מגרש לבנייה; (ב) קרקע ו/או כסף, הכל בהתאם לחוק.

4. קיימים קריטריונים קבועים למתן פיצויים ואין צורך בהצעות חדשות.

10. הכשרת הקרקע הפנויה לבנייה בירושלים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר ההקלאות ביום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

אבקש לדעת:

א. כיצד מתחלקת הקרקע הפנויה לבנייה בירושלים לפי אזורי העיר השונים?

ב. כמה יחידות דיוור ניתן לבנות בכל אחד מן האזורים האלו?

ג. מה הסיבה לעיכובים החלים בתיכנון ופיתוח הקרקע באזורים הנזכרים והכשרתה לבנייה?

שר-ההקלאות ה. גבתי:

א-ג. שטחי הקרקע הפנויים לבנייה בירושלים והנמצאים בשלבי תיכנון ופיתוח הם: 1. במערב העיר - כ-7 שטחי קרקע שניתן לבנות בהם כ-12,000 דירות; 2. במזרח העיר - כ-5 שטחי קרקע שניתן לבנות בהם כ-23,000 דירות.

ג. בעבודות פיתוח הקרקע בשטחים אלו הוחל רק לאחר אישור התיכנון בוועדה לתיכנון ערים. עלי לציון כי כיום נמצאות בירושלים בשלבי בנייה שונים כ-8,000 דירות. מרביתן על קרקעות מינהל מקרקעי ישראל.

11. סדרי בטיחות בלתי-מספיקים באי האלמוגים

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר ההקלאות ביום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

מדרכי תיירים ומטיילים ומדרכי גורר טוענים כי סכנות רבות צפויות כיום למטייל ב"אי-האלמוגים" באילת, מקום אשר נמצא בפיקוחה של רשות שמורות הטבע. כתב העתון "מעריב" מר ברוך מאירי פירסם מאמר ב-8 ביוני 1972 ובו הוא טוען, כי במקום בורות עמוקים בלתי-מוגדרים וכן צפיה התמוטטות אפשרית

את פסק-הדין של בית-המשפט העליון משנת 1951, המתיר להם לחזור לכפרם.

כן נמסר לי שמינהל מקרקעי ישראל מתנגד לכך.

אבקש לדעת:

1. בידי מי נמצאות אדמות הכפר איקריה כיום?
2. האם מינהל מקרקעי ישראל מטפל בצורה כל שהיא באדמות אלה?
3. אם כן, מדוע אין המינהל מחזיר את האדמות לבעליהן, כפי שקבע בשעתו בית-המשפט?

ש"ה-החקלאות ת. גבתי:

1. אדמות הכפר איקריה נרכשו על-ידי רשות הפיתוח לפי חוק רכישת מקרקעים (אישור פעולות ופי-צויים) תשי"ג-1953, בהתאם להודעה שפורסמה ביל-קוט הפירסומים מיום 3 בספטמבר 1953 ומיום 29 באוקטובר 1953.

2. רובו של שטח הכפר הוא טרשים, שמוזר יער ושמוזר טבע. מינהל מקרקעי ישראל מחזיר חלק מה-שטח ליושבים שומרה, אבן-מנחם, וגורן.

3. פסק-הדין של בית-הדין הגבוה לצדק משנת 1951 מתייחס לבעיית אוזרי הבטחון. העניין כולו נמצא עתה בדיון בממשלה.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
כבוד השר, כאדם המקורב לעובדי אדמה, האם אתה אישית בעד מתן זכות לכפריים האלה לחזור לכפר ולאומותיהם?

ש"ה-החקלאות ת. גבתי:

אמרת שהעניין נמצא עתה בדיון בממשלה. אינני חושב שיש עניין לכנסת בדעה האישית שלי.

15. הבטחתה של אספקת מים סדירה לכפר סנדלה

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שד החקלאות ביום כ"א בתמוז תשל"ב (3 ביולי 1972):

ידוע לי כי בכפר סנדלה הנמצא ליד עפולה נתקלים אחדים מבני הכפר בקשיים בהצטרפות לאגודת המים הקיימת. בשם "אל מרג", אגודת מים שיתופית בסנדלה. על האגודה הנ"ל השתלטה משפחה מקומית, ומונעת מהשאר הכפריים להצטרף לאגודה.

כך למשל סיברו להיעתר לבקשתו של מוסטפה קאסם עומר, תושב המקום, להצטרף לאגודה.

אבקש לדעת:

1. האם המצב הנ"ל ידוע לנציב המים?
2. אם כן, מה הן הפעולות הנעשות להבטחת אספקת מים סדירה לתושבי הכפר הנ"ל?

ש"ה-החקלאות ת. גבתי:

1. ההצטרפות לאגודת "אל מרג" היא וולונטרית ומותנית בהשתתפות כספית. עם הקמת האגודה נמנעו חלק מתושבי הכפר להשתתף בהוצאות ולא צורפו לאגודה. במידה שיש לחלק מתושבי הכפר קשיים בהצטרף פות לאגודה הם רשאים להקים אגודה נפרדת ויקבלו

ש"ה-החקלאות ת. גבתי:

אינני בטוח אם הוא בוטל. אינני יכול לענות על כך. צריך לעיין בשינויים שחלו בכללים בקשר לתשלום דמי הסכמה.

13. האמצעים למניעת הפעולות של ה"רמפיסטים" בשוק הסיטונאי בתל-אביב

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שד החקלאות ביום ט' בתמוז תשל"ב (21 ביוני 1972):

"ידועות אחרונות" של יום 16 ביוני 1972 מביא פרטים על הנעשה בשוק הסיטונאי בתל-אביב. לטענת כתב העתון שלטת בשוק הסיטונאי בתל-אביב קבוצת אנשים, הידועים בכינוי "רמפיסטים". ה"רמפיסטים" קונים כמויות עצומות של תוצרת חקלאית מהסיטונאים ומוכרים אותה ברווח גדול לקמעונאים, בניגוד לרצונם של הקמעונאים החוששים להסתכסך עם ה"רמפיסטים".

אבקש לדעת:

1. האם הטענות הנ"ל נבדקו על-ידי פקידי משד החקלאות?
2. מה העלתה הבדיקה?
3. אם נמצאו הטענות נכונות, מה הן פעולות המשד להבטחת אספקה ישירה של סחורה לקמעונאים ללא תיווך מיותר?

ש"ה-החקלאות ת. גבתי:

1-2. בעיית ה"רמפיסטים" ידועה לאנשי משד. ה"רמפיסטים" קונים סחורה רק כאשר היא במחסור, הם מנצלים את הצפיפות הקיימת בשוק, שאינה מאפשרת פריקה מתאימה של סחורות.

3. מניעת פעולת ה"רמפיסטים" היא כיום בידי עיריית תל-אביב, שהיא בעלת השוק הסיטונאי והיא הנותנת את הרשויות למסחר בשוק. ברור לנו כי את הבעיה מיסודה ניתן לפתור רק על-ידי הקמת שוק סיטונאי חדש, שיאפשר פריקה מהירה ומסודרת של התוצרת ועל-ידי כך תתאפשר קניית התוצרת על-ידי הסיטונאים ישירות ללא תיווך ה"רמפיסטים".

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, כיוון שה"רמפיסטים" מהווים אולי אחד המוקדים של העולם התחתון, האם כבוד השר איננו סבור שגם במצב הנוכחי דרוש שיתוף פעולה בין משדו של השר, שר המשטרה, ואולי גם העיריה, כדי לשים קץ למצב הזה ולעקור את הגנע גם במצב הנוכחי? לא ייתכן שבמשך שנים נסבול את התופעה הזאת.

ש"ה-החקלאות ת. גבתי:

האמת היא שטיפלנו בזה כמה פעמים. אינני יכול להתפאר שהיתה הצלחה רבה בכך.

14. החזרת תושבי איקריה לשעבר לכפרם

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שד החקלאות ביום כ"א בתמוז תשל"ב (3 ביולי 1972):

נמסר לי כי תושבי הכפר איקריה בגליל, אשר גורשו מאדמתם בסוף אוקטובר 1948, החליטו לממש

חברת ל"י, ישיבה ש"ל

— שאילתות ותשובות (גבת', מיקוניס, אבנרי, סנהדרא, י. תמיר) —

הגני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. האם השתתף נציג כל שהוא של מינהל מקר-קעי ישראל בפגישה עם אנשי הכפר? אם כן, מי היה הנציג?
3. האם מתכוונים להקים במקום ישוב יהודי? אם כן, על-ידי מי אושרה הקמת הישוב, ואיפה בדיוק יוקם?

4. האם נכונה הידיעה שפורסמה ב"על המשמר" ובה נאמר, כי איש מינהל מקרקעי ישראל הסביר לתו-שבים כי פעולת ריסוס אדמותיהם ויבולם בחומר רעיל נועדה לשמש לחץ על אנשי הכפר למכור את אדמו-תיהם?

שר-ההקלאות ת. גבתי:

- 1-2. אמנם התקיימה פגישה של אנשי הכפר עם מר מ. בראון, איש מינהל מקרקעי ישראל, אולם בה לא נאמרו הדברים שפורסמו. מר בראון ניסה להגיע להסכם עם אנשי הכפר בעניין חליפין של קרקעות הש-ייכות לאנשי הכפר עם קרקעות נפקדים באזור.
3. עוד עתה לא הוחלט על הקמת ישוב על קר-קעות אלו.

4. הידיעה לא נכונה.

היו"ר ט. סנהדרא:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

האם כבוד השר יכול לתת תשובה חד-משמעית לשאלה אם קיימת תכנית כלשהי, בשלב כלשהו, לה-קים על אדמת כפר עקרה התנחלות בשם תל-טל או בכל שם אחר, ואם לא — למה היה צורך להציע לאנשי הכפר חליפין של קרקעות? לשם מה חליפין של קר-קעות?

שר-ההקלאות ת. גבתי:

בתוך רשימה די ארוכה של הצעות להתנחלויות נוספות נמצאת גם ההצעה שהזכרת בדבר הקמת ישוב במקום הזה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

סוף סוף.

18. הכספים שקיבל מר פלד עם פרישתו

מתברת החששל

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפיתוח ביום ב' באייר תשל"ב (16 באפריל 1972):

מר שלמה גרבר מפרסם היום ב"הארץ" שמר י. פלד, מי שהיה המנהל הכללי של חברת החששל, קיבל עם פרישתו מן העבודה 120,000 לירות כהפרשי שכר + 40,000 לירות בעד ימי חופשה שהצטברו + הפרשי שכר בשנתיים האחרונות בסך 22,000 לירות + מכונית ונהג + 45,000 לירות פנסיה שנתיים. בידיעה מסופר שמר יעקב חושי תובע פיצויים דומים.

יושב-ראש מועצת המנהלים של חברת החששל מר יהודה שערי אמר "שלאחר פרישת מר חושי יש לשלם לו פיצויים בדרגת מנהל כללי" — אף-על-פי שלא היה כזה.

לשם כך הקצבת מים המסופקת כיום מחברת "מקו-רות".

2. משנת 1959, מועד רכישת הבאר השייכת לא-גודה, מקבלים כל תושבי הכפר אספקת מים סדירה למטרות שימוש ביתי תמורת תשלום מקובל. נציבות המים הקציבה בשנת 1972 150,000 ממ"ק מים מחברת "מקורות" בנוסף על הכמות של 14,000 ממ"ק מהבאר המקומית לצרכי פיתוח החקלאות במקום. כמות זו מיועדת לכלל תושבי הכפר.

16. מחירי המים

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר ההקלאות ביום כ"א בתמוז תשל"ב (3 ביולי 1972):

הוועדה לקביעת מדיניות חדשה למחירי מים המ-ליצה על קריטריונים, שלפיהם יועלו מחירי המים לחק-לאות, לתעשייה ולצרכנות ביתית.

נוכח התנגדותם של החקלאים, במיוחד ביישובי הנגב, וכן של ציבור הצרכנים להעלאת מחירי המים, העלאה העלוה להביא להתייקרות נוספת של מצרכים חיוניים ולהיות מס עקיפין נוסף על ציבור הצרכנים, אבקש לדעת:

האם מוכן הוא לפעול כדי למנוע העלאת מחירי המים?

שר-ההקלאות ת. גבתי:

נושא מחירי המים אינו יורד משולחן דיוני מועצת המים זה שנים מספר. לבקשת חברי מועצה מאזור הנגב הוקמה ועדה ציבורית לבדיקת בעיית מחירי המים בישראל על כל מרכיביה.

ועדה זו עבדה קרוב לשנתיים והגישה פה-אחד סידרת המלצות מפורטת למדי על מערכת שיפורים והתאמות של מחירי המים לכלל מערכת מחירי המים המקובלת בישראל הן בתחום הייצור והן בתחום הצרי-כה.

המלצות אלו הועברו למועצת המים וזו בחרה בו-עדה נוספת, אשר מתפקידה היה ליישם המלצות אלו במערכת האופרטיבית של משק המים בישראל. גם ועדה זו סיכמה את עבודתה פה-אחד.

בשתי ועדות אלו השתתפו חברים נציגי החקלאים, השלטונות המקומיים ומומחים לבעיות מים וכלכלה.

חושבני כי מעטים הם הנושאים שעברו בדיקה כה מעמיקה ויסודית.

לאור זאת אינני מוצא לנכון לשנות את ההחלטות שנתקבלו כתוצאה מהמלצות הוועדות הללו.

17. המשא ומתן עם תושבי הכפר עקרה בדבר

חליפין של קרקעות

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר ההקלאות ביום כ"ט בתמוז תשל"ב (11 ביולי 1972):

"על המשמר" של יום 4 ביולי 1972 מוסר, כי בין תושבי הכפר הערבי עקרה (שחלק מאדמותיו רוסטו) לבין איש מינהל מקרקעי ישראל בשם בראון נערכה פגישה, ובאותה פגישה הובהר לתושבים כי באדמות השייכות לכפר ושנסגרו לפני תושבי הכפר מתכוונים להקים ישוב יהודי, וכי דרושים לשם כך 3,000 דונם בקירבת חירבת טאוול. באותה פגישה הוצע לתושבים לקבל פיצוי כספי על יבולם שהושמד.

7. לרשותו של המנכ"ל שפרש, מר פלד, עמדו מכונית ונהג מטעם החברה אך ורק לעתים מזומנות לצורך הסעתו לשיעורים הדיקטוריון של החברה (שבו היה חבר עד לעת האחרונה) ולצורך מילוי התפקיד המרכזי שהוא נושא בו (בהתנדבות) בתחום ענייני שעים-חידום.

8. אין הוראות התקשי"ר לרלוונטיות לנושא, בהיו"תן חלות על עובדי מדינה בלבד.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

כבוד השר, אני אתייחס לתשובתך לסעיף 3. כיצד קרה שבמשך 42 שנה הצטבר סכום של 43,000 לירות בעד חופשות, יותר מ-1,000 לירות לשנה. האם לא היה זה יותר הוגן ויותר תקין מבחינה מינהלית, שהצטברות כזאת לא תיתכן?

שר-הפיתוח ת. גבתי:

אני מסכים אתך.

19. **הכספים שקיבלו מר פלד ומר חושי עם פרישתם מחברת החשמל**

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפיתוח ביום י"ג בסיון תשל"ב (26 במאי 1972):

ב"הארץ" של יום 17 במאי 1972 נתפרסם כי ליעקב פלד ויעקב חושי, מנהלים כלליים לשעבר בחברת החשמל, אושרו לצרכי פנסיה לקראת פרישתם העל-אות שכר מ-3,500 לירות ל-5,000 לירות וכי ניתן לשניהם לפדות מאות ימי חופשה.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?
2. אם היא נכונה, מה הם הטעמים לאישור ההעלאות הנ"ל?
3. לפי איזה בסיס של משכורת חודשית חושבו פיצויי הפיטורין דמי החופשה לשני המנהלים הנ"ל?

שר-הפיתוח ת. גבתי:

ראה תשובתי מהיום לשאלתה של חבר-הכנסת יוסף תמיר באותו עניין.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, חבר-הכנסת תמיר שאל על מר פלד, אני שאלתי על מר פלד ומר חושי. האם התשלומים ששולמו למר חושי מקבילים להון העתק ששולם למר פלד?

שר-הפיתוח ת. גבתי:

הסכומים שונים, אבל חושבו לפי אותם עקרונות.

20. **נהלי הבטיחות במכרה תמנע**

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הפיתוח ביום י"ח בסיון תשל"ב (31 במאי 1972):

בי"ב בסיון נהרג כורה צעיר במכרה התת-קרקעי בתמנע וחברו נפצע.

בקשר לגילויים אלה אבקש לדעת:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן, איך הצטברו הפרשי שכר לסכום של 120,000 לירות?
3. כיצד הגיע הדבר שימי חופשה מסתכמים ב-40,000 לירות?
4. מה פירוש "הפרשי שכר" לשנתיים האחרונות בסך 22,000 לירות?
5. האם כל הסכומים הללו אושרו כחוק על-ידי מועצת המנהלים של חברת החשמל?
6. מה דעת השר: האם התשלומים האלה מוצ"דקים?
7. לשם מה זקוק הפורש למכונית מטעם החברה עם נהג, והאם הסעה לישיבות מצדיקה העמדת מכונית ונהג צמודים?
8. האין בתשלומים הנ"ל משום סטייה מהנהלים המקובלים בתקשי"ר?

שר-הפיתוח ת. גבתי:

1. הידיעה שפורסמה בעתון "הארץ" מיום 29 במארס 1972 לוקה באי-דיוקים. העתון פירסם תיקון לידיעה בגיליון מיום 2 באפריל 1972.

2. ועדת הדיקטוריון של חברת החשמל לקביעת שכרם של חברי המנהלה בחברה מצאה ב-1967, ששכרם של חברי המנהלה שונה פעמים אחדות בתקופת שש השנים 1962–1967, בעוד ששכרו של מנכ"ל החברת דה דא, מר י. פלד, לא שונה משך כל אותן שנים.

כתוצאה מעובדה זו קיבל המנכ"ל החל מ-1964 שכר שגופל משכרם של חברי המנהלה האחרים.

בנובמבר 1967, ערב פרישתו של מר פלד לגימלאות, המליצה הוועדה האמורה והדיקטוריון אישר המלצה זו, כי שכרו של המנכ"ל יהיה גבוה ב-40% משכרם של חברי המנהלה וכי תוקף שינוי זה יחול למפרע מ-1 בינואר 1962.

כך הצטברו לזכותו של מר פלד הפרשי שכר לת-קופה של שש שנים בסכום כולל של כ-73,350 לירות; מסכום זה נוכה מס כחוק.

3. בהתאם להוראות החוק זכאים עובדים, עם פרישתם, לפדיון ימי החופשה שעמדו לזכותם משך שירותם ולא נוצלו. בדרך זו הגיעה תמורת ימי החופשה שעמדה לזכותו של מר פלד, לאחר 42 שנות עבודתו בחברת החשמל, לסכום של כ-43,000 לירות; מהסכום נוכה מס הכנסה כחוק.

4. למר פלד אושרה עם פרישתו פנסיה של 70%, כאשר הבסיס לחישובים הוא השכר שיהיה זכאי לו, מפעם לפעם, מנכ"ל החברה. בארבע השנים שחלפו מאז פרש מר פלד לגימלאות חלו שינויים בשכר שזכאי היה מנכ"ל החברה לקבל, וממילא נצטברו לזכותו של מר פלד הפרשי שכר לתקופה זו בסכום של כ-22,500 לירות, שממנו נוכה מס כחוק.

5. העקרונות שלפיהם נעשו החישובים ושולמו הסכומים כדלעיל אושרו כחוק לפני שנים אחדות על-ידי הדיקטוריון של החברה.

6. בתוקף הנסיבות, כפי שהוסבר, תשובתי חיובית.

- ב. מה היה המונע המתוכנן של התחלת פעולתו?
 ג. מה הסיבות לתקלות החוזרות ונשנות, המ-
 עכבות את פתיחת מפעלי תשלובת?
 ד. אילו אמצעים ננקטו לפתרון תקלות אלו?
 ה. מה הוא הנזק היומי הנגרם מאי-הפעלת המפ-
 עלים בניגוד למתוכנן?
 ו. האם נמצאו האחראים לליקויים בהפעלת המפ-
 על?

ש"ר-הפיתוח ח. גבתי:

הערה: כוונת השואל בוודאי לתקלות בסתימת הדוודים ולא לתקלות בפתיחת הדוודים.

א. ההשקעה במפעל, לרבות הוצאות הרצה, מגיעה עד כה ל-210 מיליון לירות, לערך, הכוללים הפרשי פיתוח, דהיינו, כ-50 מיליון דולר.

ב. בעת התחלת ההקמה, בסוף שנת 1967, נער-
 כה תחזית להתחלת ההרצה והמועד שנקבע היה סוף
 שנת 1969. בשלב מאוחר יותר שונתה התחזית לסוף
 שנת 1970. במאי 1970 ערכה ההנהלה החדשה של
 המפעל עידכון נוסף בתחזית זו ובו נקבע, כי המועד
 המתוכנן להפעלת הריאקטור הראשון יהיה מארס-
 אפריל 1971. בראשית דצמבר 1970 פרצה במפעל שרי-
 פה גדולה והמועד נדחה ליוני-יולי 1971. אכן בסוף יוני
 1971 הוחל בהפעלת הריאקטורים, כשבמשך כל מחצית
 תה הראשונה של השנה הופעלו מיתקני-העזר והשי-
 רותים.

ג. במשך ההרצה הצליח המפעל להתגבר על כמה
 וכמה תקלות חמורות מאוד. התקלות אינן חוזרות ונש-
 נות. כאשר מתגלית תקלה מוצאים את הפתרון ומת-
 גברים עליה, אולם אז מחריפה בעיה אחרת, שאת פת-
 רונה יש למצוא. זוהי שיטה מקובלת בהרצת מפעל חדש
 ובמיוחד במפעל, אשר עצם התהליך בו הוא חדש ואין
 כל נסיון דומה בעולם שניתן להסתייע בו.

את הסיבות לתקלות אפשר לחלק לכמה קטגוריות:
 (1) תיכנון לקוי או בלתי-מתאים לדרישות הת-
 הליך;

(2) חמרי מבנה וציוד בלתי-מתאימים ושאינם עמי-
 דים בתהליך.

(3) בעיות שלא התגלו בניסויים במיתקן הנסיוני
 הקטן והקשורות בגודל המיתקן התעשייתי.

ד. החברה ממשיכה להסתייע ביעוץ של חברת
 "מדרה", היא היוזמת ובעלת התהליך, שתיכנה והקי-
 מה את המפעל. נוסף לכך מסתייעת החברה בכל
 ידע ועצה שניתן להשיג לה בארץ — כגון אנשי מחקר
 בנושאים המתאימים — והן בחוץ-לארץ — כגון חב-
 רות הגדסה, חברות ייצור גדולות ויועצים מומחים.
 עיקר העומס והתורומה מטילים על הכוחות המקצועיים
 של החברה עצמה, אשר צברו נסיון רב בעבודה מעשית
 בהרצה, ועל אלה העומדים לרשותה בחברת-האם —
 "כימיקלים לישראל בערבון מוגבל".

ה. ההוצאות הטיפעוליות — ללא פחת וריבית
 — מסתכמות ב-2 מיליון לירות, לערך, לחודש.

ו. אין ספק שהבעיה העיקרית היא התיכנון הל-
 קוי, הגובע בעיקר מחוסר נסיון בתהליך החדש. לאחר
 שהמפעל יתגבר על הקשיים הטכנולוגיים הפוקדים אותו,
 יושקע מאמץ לצורך לימוד והסקת הלקחים הדרושים.

אבקש לדעת:

- א. מה הם נוהלי הבטיחות במכרה תמוע ובמכרות
 אחרים במדינה?
 ב. האם המקום שבו אירעה התאונה נבדק על-ידי
 אנשי הבטיחות?
 ג. מה בדעתו לעשות כדי למנוע הישנות האסונות
 מסוג זה?

ש"ר-הפיתוח ח. גבתי:

א. קיימות הוראות בטיחות מפורטות לכל סוגי
 העבודה במכרה התת-קרקעי. הוראות אלה הועתקו
 בחלקן מנסיון שנרכש במכרות תת-קרקעיים בעולם,
 ובחלקן פותחו בתמוע לאור הנסיון שנרכש ב-12 הש-
 נים האחרונות. הוראות אלה גם נדונות מעת לעת על-
 ידי אנשי הבטיחות של משרד העבודה ועם יועצי מכרות
 של החברה מחוץ-לארץ.

אין מכרות תת-קרקעיים אחרים במדינה.

ב. המקום נבדק על-ידי נאמן הבטיחות שאישר
 את העבודה.

ג. נעשה מאמץ גדול על-ידי העובדים להעלות
 את רמת הבטיחות.

מפקח העבודה של משרד העבודה בדק מקרה זה
 כמו גם מקרים אחרים, וכשיגשו מסקנותיו והמלצותיו
 הן יבוצעו על-ידי הנהלת החברה.

כמו כן תמשיך החברה במאמציה בכוחותיה שלה
 ובעזרת מומחים מבחוץ להעלות את רמת הבטיחות
 ולהביא לצימצום מירבי של התאונות במכרה.

21. חיבור הכפר נחף לרשת החשמל

חבר-הכנסת ג. פת שאל את שר הפיתוח ביום כ"ה
 בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

אבקש לדעת:

1. מדוע לא חובר עד כה הכפר נחף בגליל, הנמ-
 צא בשכונת העיירה כרמיאל, לרשת החשמל הארצית?
 2. מתי יחובר הכפר נחף לרשת החשמל?

ש"ר-הפיתוח ח. גבתי:

1. הכפר נחף פנה לחברת החשמל לישראל בער-
 בון מוגבל בבקשה לחברו לרשת החשמל רק בחודש
 מארס 1972.

2. תיכנון חיבור הכפר נחף לרשת החשמל יתחיל
 בשנת 1973.

22. העיכובים בהפעלתו של מפעל התשלובת הכימית בערד

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפיתוח ביום כ"ה
 בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

תקלה בפתיחת הדוודים מעכבת את תחילת עבו-
 דתם של מפעלי התשלובת הכימית בערד — על כך
 מוסר עתון "הארץ" מיום 1 ביוני 1972.

כתוצאה מתקלה זו שהיא חלק משרשרת של תק-
 לות בהפעלת המפעל נדחתה תחילת פעולתו ביותר
 משנה.

אבקש לדעת:

- א. מה היו סכומי הכסף שהושקעו בהקמת המפ-
 על?

הנקראת: Jordan Jerusalem District Electricity co. Ltd.

כמו כן נמסר לי כי חברה זו מספקת חשמל באזור רים כגון רמות-אשכול, הרובע היהודי של העיר העתיקה ועוד.

אבקש לדעת:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן, מה העילה להפעלת הנפרדת של חברה זו?
3. האם החברה הנ"ל היא חברה ממשלתית?
4. מה ההצדקה לקיום השם: "Jordan Jerusa-lem District Electricity co. Ltd."
5. מי האחראי להפעלת החברה ומי מפקח על פעולתה?
6. מה מעמדה של החברה?
7. האם נשקלה אפשרות לשינוי שמה של החברה, המתחייב לפי הנסיבות?
8. אם לא, מדוע?

שר-הפיתוח ה. גבתי:

1. הידיעה נכונה בכפוף לתיקונים הבאים: (א) מאז יום 23 ביוני 1969 שם החברה הודונה אינו כולל את המלה "ירדן". (ב) החברה הודונה אינה פועלת ואינה מספקת חשמל מערבה ממה שמכונה "הקו הירוק".
2. החברה הודונה פועלת על סמך זכויות המוקנות לה לפי זכיון שהיה בתוקף בעת כניסת כוחות צה"ל לירושלים המזרחית, ושהוא בר תוקף על-פי המשפט החל בישראל.
3. התשובה שלילית.
4. ראה תשובה לשאלה מס' 1.
5. החברה הודונה מנוהלת באמצעות מוסדותיה החוקיים, ככל חברה אחרת; אולם בהתאם לזכיון, של-פיו היא פועלת, נתונה לשר הפיתוח זכות פיקוח טכני ופיננסי על פעולותיה.
6. החברה הודונה היא כיום חברה הרשומה בישראל לפי פקודת החברות, על-פי צו שהוציא שר המשפטים ביום 23 ביוני 1969 בתוקף סמכותו לפי סעיף 11(א) לחוק הסדרי משפט ומינהל (נוסח משולב), תשי"ז-1970.
- 7-8. ראה תשובתי לשאלה מס' 1.

25. פעולתו של תנור הקלייה במפעל הפוספטים באורון

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפיתוח ביום ז' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

הסופר הכלכלי של "מעריב" בירושלים, מר אהרן גוט, מוסר בעתונו מיום 11 ביוני 1972 כי קו הייצור של קליית הפוספטים במפעל הפוספטים באורון ייסגר, לא-חר שהתברר כי לא נמצאה הדרך להפעלה של תנור הקלייה.

אבקש לדעת:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן, מה היה הסכום שהושקע בבניית תנור הקלייה של המפעל?

23. שכר הטיירה ששולם בעד רישום החברה "כימיקלים לישראל בע"מ"

חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר הפיתוח ביום א' בתמוז תשל"ב (13 ביוני 1972):

ב"ידיעות אחרונות" של יום 2 ביוני 1972 כותב העיתונאי מר אריה אבנר, כי חברת "כימיקלים ופוספטים" של משרד הפיתוח שילמה בשנת 1969 הוצאות רישום שהסתכמו ב-150,000 לירות (לפי טענת מר אבנר גאותה החברה לשלם 200,000 לירות לפרקליט, אך נאלצה לקצץ בשכר הטיירה לאחר התערבות הג' הלת משרד הפיתוח).

אבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. אם הידיעה אינה נכונה, מה הוא שכר הטיירה ששולם?
3. מי הפרקליט אשר קיבל את שכר הטיירה הנ"ל?

שר-הפיתוח ה. גבתי:

1. הידיעה אינה מדויקת.
2. בעד רישום חברת "כימיקלים לישראל בע"מ" (ולא "כימיקלים ופוספטים", כפי שכתב חבר-הכנסת אורי אבנר בטעות) שולם שכר טיירת עורך-דין בסך 100,000 לירות, אולם הסכום האמור כלל גם את התמורה בעד המשא-ומתן והעבודה המשפטית, אשר קדמו לרישום החברה.
- הסכום של 150,000 לירות, המוזכר בידיעה, מוזכר משכר הטיירה האמור בסך 100,000 לירות ומשכר הטיירה הנוסף בסך 50,000 לירות בגין ייעוץ שוטף לחברה לשנה אחת אחרי רישומה. נכון שהסכום הכולל קוצץ מ-200,000 לירות ל-150,000 לירות לאחר התערבות משרד הפיתוח.
3. עורך-הדין, שקיבל את שכר הטיירה הנ"ל, הוא מר מיכאל פירון.

הז"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנר.

אורי אבנר (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, אחרי הביקורת הציבורית שנמתחה על שכר טיירת עורכי-הדין, ולאור החלטת הממשלה בדיון, האם כבוד השר אינו סבור שגם השכר הזה, אחרי הקי-צוץ, הוא מוגזם ביותר, מה גם שניתן לאחד מקומץ עורכי-הדין שווהו כמונופוליסטים ממשלתיים בעניין זה?

שר-הפיתוח ה. גבתי:

הואיל וכל העניין, רישום החברה, היה לפני כמה שנים, כאשר אני לא הייתי במשרד הפיתוח, אינני מכיר את הפעולה או היקף העבודה שנעשתה בקשר לרישום החברה, ולכן אינני יכול להשיב לשאלתך.

24. מעולתה של החברה Jordan Jerusalem District Electricity co. Ltd. בירושלים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפיתוח ביום ז' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

הובא לידיעתי כי בירושלים המזרחית וברבעים שונים בירושלים המערבית פועלת חברת חשמל ירדנית,

במחירי השוק הנוכחיים - לרווחי הוא קטן. אולם מאז הבדיקה חלו שיפורים בטיב המוצר וכן נתגלו סיכויים לנצל חמרי-לואי.

2-3. הוחלט, לאור האמור, להמשיך להפעיל את התנור במטרה לנסות ולממש את הסיכויים החדשים שנתגלו.

27. התקלות במפעל "ערך תעשיות כימיות"

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הפיתוח ביום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

בעתונות פורסם כי בתשלובת הכימית בערד, שתוכננה כולה על-ידי מומחי החברה האמריקנית "מדרה", חלה שוב תקלה, כשבתהליך הייצור של חומצת-המלח התהוו שכבות מלח שסתמו את מערכת הדודים והצינורות. בגלל התקלה החמורה מגיע עתה הייצור במית-קן ל-30% בלבד.

אבקש לדעת:

א. מי אחראי לתקלות הרציניות במפעל התשלובת הכימית בערד?

ב. מה הוא הנזק שנגרם עד כה בעקבות התקלות והאיחור בייצור?

ג. האם תוגש תביעת פיצויים מחברת "מדרה" על הנזקים שנגרמו בעקבות השיבושים?

שר הפיתוח ח. גבתי:

א. בשלב זה לא ניתן לקבוע מי האחראי לתקלות במפעל חברת "ערך תעשיות כימיות". התברר שהיו ליקויים בתיכנון, הנובעים מחוסר נסיון בתהליך החדש. לאחר שהמפעל יתגבר על הקשיים הטכנולוגיים הפוקדים אותו, יושקע מאמץ לצורך לימוד והסקת הלקחים הדרושים.

ב. ההוצאות התיפעוליות - ללא פחת וריבית - מסתכמות ב-2 מיליון לירות, לערך, לחודש.

ג. ראה תשובה לשאלה א.

28. ההתנגדות להקמת תחנת כוח ליד נחל התנינים

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הפיתוח ביום ט' בתמוז תשל"ב (21 ביוני 1972):

נוכח ההתנגדות להקמת תחנת כוח ליד נחל התנינים, נוכח ההתנגדות מצד אגודת חובבי הטבע להקמת תחנת כוח חדשה בנחל תנינים, שהוא היום הנחל היחיד מכל הנחלים הנשפכים לים התיכון, שמימיו נקיים, וכדי למנוע את זיהומו, כפי שאירע לנחל חדרה ונחל אלכ-סנדר, הנני לשאול את כבוד השר:

האם הוא מוכן להורות לגורמים האחראים הנוגעים בדבר לשקול את עניין מיקומה של תחנת הכוח, במגמה להקימה במרחק-מה ממקומה המתוכנן כעת?

שר הפיתוח ח. גבתי:

המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה החליטה בינתיים (בישיבתה מיום 20 ביוני 1972) שתחנת הכוח החדשה לא תוקם ליד נחל התנינים אלא באזור נחל חדרה.

29. אות מלחמת ששת הימים לרופאים שטיפלו בחיילים פצועים

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר המשטרה ביום כ"ה באייר תשל"ב (9 במאי 1972):

בקרב ציבור הרופאים בישראל, בפרט בקרב רופאי בתי-החולים אשר טיפלו בפצועי צה"ל, קיימת התמר-

3. מה היו התחשיבים הכלכליים שהנחו את הנהלת המפעל בעת שהוחלט על בניית התנור?

4. מה הם השיקולים הכלכליים המפורטים המחייבים כיום להפסיק את פעולתו של התנור?

5. מה הוא היקף הפעולה הצפויה של מפעלי הפוסטים בשנה הקרובה?

שר הפיתוח ח. גבתי:

1. לא.

2. כ-42 מיליון לירות.

3. התחשיבים הכלכליים שהנחו את הנהלת המפעל בעת שהוחלט על בניית התנור התבססו על ההנחה שההשקעה במיתקן תסתכם ב-30.6 מיליון לירות; התנור ייצר בשנה הראשונה 400,000 טון ויעלה בהדרגה ל-600,000 טון בשנה שלישית; הפוספט הקלוי יהיה בעל תכולה של 35%-36% P_2O_5 ; החל בשנה הראשונה נאמד עודף ההכנסה על ההוצאות השוטפות ב-2.7 מיליון לירות והחל בשנה השלישית כ-7.6 מיליון לירות בשנה.

4. בשנה האחרונה היה הפסד תיפעולי של כ-10 מיליון לירות, אולם בינתיים שופר טיב המוצר והתגלתה אפשרות לנצל תוצרי-לואי של התנור שלא נוצלו עד כה, וזה נותן סיכוי שההפסד התיפעולי יוקטן בהדרגה. לכן החליטה ועדת השרים לענייני כלכלה להמשיך בהפעלת התנור.

5. היקף הפעולה הצפויה בשנת 1972/73 הוא כ-42 מיליון לירות, מזה פוספטים ממיתקן הקלייה כ-11.7 מיליון לירות. היתר כולל פוספט מהמכתש הקטן ומוצרים אחרים.

26. עתידו של מפעל הפוספטים באורון

חבר-הכנסת מ. אביזור שאל את שר הפיתוח ביום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

ב"דבר" מ-12 ביוני 1972 נמסר תחת הכותרת: "אין סיכוי לרווחיות במפעל הפוספטים באורון", כי דו"ח ועדת מומחים של חברת-הגג "כימיקלים לישראל" בעניין מפעל הפוספטים באורון קובע שאין כל סיכוי להפוך את המפעל לרווחי.

נקודת התורפה של המפעל היא תנור הקלייה הגדול, שהופעל לפני 5 שנים בהשקעה של 40 מיליון לירות ואשר הפסדו התיפעולי מגיע ל-1/3 מיליון לירות לחודש. באותה ידיעה נאמר שגם המנהל הכללי של החברה בדעה, כי אין סיכויים להפוך את המפעל לרווחי בגלל תחרות עם ארצות ערב. הוא גם טען שאם יסגרו את המפעל יקלטו מפעלי הפיתוח של "כימיקלים לישראל" את כל המפוטרים.

אבקש לדעת:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן, האם נתגבשה במשרדו עמדה בקשר לעתידו של המפעל לאור הדו"ח הג"ל, והאם הוסקו מסקנות לגבי כשלון תנור הקלייה הגדול?

3. אם כן, מה היא העמדה ומה הן המסקנות?

שר הפיתוח ח. גבתי:

1. מסקנות מועצת המנהלים והנהלת חברת פוסטים בנוגע בע"מ התייחסו לתנור הקלייה בלבד. מסקנות אלה קבעו, כי הסיכוי להפוך את מיתקן הקלייה -

לירות. הדבר מדאיג מאוד את הציבור ואני מניח שגם את שר המשטרה. קראנו שבמדינות אחרות פונה ראש הממשלה לציבור ומבקש לעזור למשטרה בגילוי מעשי פשע ומבצעים. מדוע אין שומעים את קול הממשלה בתחום זה של מניעת מעשי אלימות, שוד ופשעים אחרים?

שר המשטרה ש. הלל:

במידה שנזדמן לי לאחרונה, פעמים מספר גם בכנסת בעקבות הדיון על פעולות המשדר, וכן גם מעל במות אחרות, אמרתי אותם הדברים שציין חבר הכנסת הנכבד. הבעתי את דאגת כולנו לנוכח מצב זה, וכן הדגשתי את המאמץ שנעשה כדי להילחם בתופעה הזאת, וכן את החשיבות שאין לה תחליף, בנכונותו של הציבור לעזור למשטרה בפעולותיה. אני חוזר ומדגיש: זו חשיבות שאין לה כל תחליף. שום משטרה אינה יכולה למלא את התפקיד שמצפים ממנה בלי סיוע זה. אני שמח לומר שבזמן האחרון היו מקרים רבים של היענות הציבור, והיו מקרים שהדבר הביא לתוצאה חיובית מאוד.

אני חש עתה במספר תחומים ופעולות את נכונות הציבור לעזור יותר מאשר בעבר, וזאת בזכות הבנתו, ואנו מרגישים שאנחנו יכולים לקבל פעולה נמרצת של הציבור ועזרה לזרועות החוק. בלעדי זאת אי אפשר יהיה להילחם בתופעה זו ולצמצמה.

31. הגנה על עדים החוששים להעיד בשל אימים

חבר הכנסת י. גולן שאל את שר המשטרה ביום י"ג בסיון תשל"ב (26 במאי 1972):

עם התרבות מקרי הרצח וחיסול החשבונות בין אנשי העולם התחתון אשר תוך כדי כך פוגעים באזרחים חפים מפשע, התברר כי עדים חוששים למסור עדותם בכתב מחשש לחייהם, כפי שהדו לאחרונה גם קציני המשטרה.

אבקש לדעת:

מה ההגנה הניתנת על-ידי המשטרה לעדים החוששים להעיד ולקפח בכך את חייהם?

שר המשטרה ש. הלל:

אין כלל אחד ואחיד להגנה על עדים. כאשר קיים חשש סביר של פגיעה בעדים נוקטת המשטרה צעדי הגנה מתאימים להגן על שלומם. האמצעים נקבעים לפי המקרה והצורך.

32. אמצעים למניעת בריחתם של אסירים

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשטרה ביום י"ג בסיון תשל"ב (26 במאי 1972):

בעתונתי יום א', 21 במאי 1972, נתפרסם כי בעקבות בריחת אסיר מבית הסוהר באשקלון, ב-10 במאי, נתמנתה ועדה שהמליצה על צעדים חדשים כתוצאה מהבריחת הגנל.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?

2. מה הן המלצות הוועדה, ואילו המלצות נתקבלו?

שר המשטרה ש. הלל:

לשאלה 1: כן.

מרות על ההחלטה שלא להעניק להם את אות מלחמת ששת הימים.

אבקש לדעת:

1. מה היו הסיבות להחלטה שלא להעניק לדופאים את האות?

2. האם מוכנה הממשלה להורות שהעניין ייבדק מחדש?

שר המשטרה ש. הלל:

השאלתה הופנתה במקורה לראש הממשלה, והיא הועברה אלי לתשובה כמי שמכהן כיושב-ראש ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים.

בתאריך 2 בנובמבר 1971 החליטה הוועדה כי אין מקום לתת אות מלחמת ששת הימים לכל רופאי בתי החולים ולכל העובדים בהם בכל רחבי הארץ. ההצעה שהועלתה היא ששר הבריאות יציין בתי-חולים שהיו קשורים במיוחד בטיפול בפצועי המלחמה, או שייקבעו קריטריונים לגבי רופאים ועובדים אחרים שהיו קשורים ישירות בטיפול בפצועים — נדחתה על-ידי שר הבריאות.

החלטת הוועדה היתה לתת תעודה לבתי-החולים, ואולם לא להיענות לתביעה הכללית לתת אות אישי לכל העובדים בכל בתי-החולים בארץ. מאידך גיסא החליטה הוועדה כי תהיה מוכנה לחזור ולדון באותם מקרים יוצאים מן הכלל ששר הבריאות ימצא לנכון להביא לפניהם.

30. נתונים על מעשי שוד

חבר הכנסת י. חמיר שאל את שר המשטרה ביום ט' בסיון תשל"ב (22 במאי 1972):

יואל נא כבודו להשיבני:

1. כמה מעשי שוד כסף בוצעו בארץ בשנת 1972 ומה הסכום הכולל שנשדד על-ידי הפושעים?

2. בכמה מקרים הצליחה המשטרה לתפוס את מבצעי מעשי השוד ומה מספרם?

3. מה עושה המשטרה כדי להתגבר על תופעות אלו?

שר המשטרה ש. הלל:

לשאלה 1: היו 36 מקרי שוד מזויין, ובנוסף לכך היו מספר מקרים, כגון חטיפת ארגונים, שלפי ההגדרה הפורמלית אף הם מסווגים כמקרי שוד.

לשאלה 2: מכלל 36 מקרי שוד מזויין בתקופה הג'ל היו 18 גילויים, שהם 50% ממקרים אלה. בגין הגילויים של השוד המזויין נעצרו 47 איש, וזה מלבד חשודים נוספים שנעצרו בגין מעשי שוד אחרים.

לשאלה 3: סיוע, מניעה ואיסוף מידע; אירגון בעלי הרכוש, שהם נשואי השוד העיקריים, ופיקוח על הסדורים מיוחדים להגנה על רכושם; ייזום חקיקה בנושא השמירה על הרכוש; התארגנות יחידות המשטרה לתגובה מהירה על מעשי שוד.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

כבוד השר, בעצם הימים האלה נעשו מעשים מדאיגים מאוד בתחום השוד, ולאחרונה שוד של 40,000

חוברת ל"ה, ישיבה ש"ל
— שאלות ותשובות (הלל, לבנבראון, ש. כהן) —

5. מה עושה השר לבלימת גל החריגות של השוטרים מסמכויותיהם ושימושם באלמנות לצרכי חקירה?
חברי הכנסת א. לבנבראון שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 30 במאי 1972 נמסר על שני מקרים שבהם הורה בית המשפט לחקור תלוי נתם של עצורים על הכאה בידי שוטרים. בידיעה נאמר כי "ראש לשכת החקירות מסר, כי המשטרה תערך בירור מקיף בתלונות אלה".

אבקש לדעת:

- א. מה העלו חקירות אלו?
- ב. מי הם השוטרים שהיכו אותם?
- ג. באילו בתי-כלא או בתי-מעצר קרו המקרים הנ"ל?
- ד. האם נענשו השוטרים האחראים למעשים?
- ה. מה בדעת השר לעשות כדי שלא יישנו מקרים דומים?

שר המשטרה ש. הלל:

(א) המדובר בשני מקרים של הוצאת צווי בית-משפט השלום באילת לחקור בתלונה על הכאה. המקרה האחד נוגע בתלונת שני נערים בני 15, שלום בוגנף ויהודה מלכא, שטענו כי הוכו בידי אנשי משטרה בעת חקירתם, והשני נוגע בתלונת הנער רוגי אבידוב, בן 14, שטען כי הוכה על-ידי שוטרים בעת חקירתו. המקרים אירעו, לטענת המתלוננים, בתחנת המשטרה באילת.

(ב) בשני המקרים נערכה חקירה, וממצאי החקירה מורים כי אין יסוד לטענה שהנערים הוכו על-ידי שוטרים בשום שלב משלבי החקירה. יש להניח כי הנ"ערים טענו טענות שווא כדי לנסות ולזכות בחסדי בית-המשפט ובשיחור ממעצר.

(ג) סימוני החבלה שנמצאו על גופו של הנער שלום בוגנף יכולים היו להיגרם כתוצאה מקטטה עם חבריו, או מכל סיבה אחרת.

(ד) לאור מסקנות אלו לא היה מקום לנקוט צעדים נגד איש מאנשי המשטרה.

ממצאי החקירה יועמדו לרשות בית-המשפט.

36. בירור בעניין רשיון עסק לבעל עבר פלילי

חברי הכנסת ש. כהן שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בסיון תשל"ב (5 ביוני 1972):

פנה אלי מר שמואל שקד (מנדלבאום), אשר יחד עם אשתו הקים מסעדה ברחוב הירקון 315 בתל-אביב והציג לפני מכתב מאת פקד י. ברוכשטיין, מזכיר המשרה במחוז תל-אביב, בו מועלה הנימוק הבא לאי-אישור מתן רשיון למסעדה הנ"ל: "אופי העסק ומקומו העלולים להיות מטרד נוסף לבטחון ולסדר הציבורי בסביבה זו". בישיבה שקיים מר מנדלבאום עם פקד לורא, קצין ניהול מרחב דן, ביום 30 במאי 1972, אמר לו, לדבריו, פקד לורא, שקיים נוהג במשטרה שלא לאשר מתן רשיונות מסוג זה לאנשים בעלי עבר פלילי.

אבקש לדעת:

1. האם ידוע לו כי בסביבתה הקרובה של המסעדה הנ"ל נמצאים מועדוני לילה ומסעדות לרוב, וכי אזור זה מיועד לבילויים? אם כן, מה פירוש ההנמקה

לשאלה 2: המלצות הוועדה שהוגשו אל נציב בתי-הסוהר הועברו אלי וסמכתי ידי עליהן. מאחר שמדובר בעניין הנוגע לבטחון בבתי-סוהר ואסירים, אין מקום לפירסום הפרטים ברבים.

33. מתן טיפול רפואי לאסיר

חברי הכנסת א. לבנבראון שאל את שר המשטרה ביום י"ג בסיון תשל"ב (26 במאי 1972):

ביום 7 במאי 1972 נפגשה עורכת-הדין פ. לנגר עם האסיר בדר דענה בכלא רמלה. אסיר זה (נעצר בגיל 17 והיום הוא בן 21), נמצא במצב מזועזע — דעתו נטרפה עליו במעצר מבודד ומלבד זריקות ארגעה אינו מקבל כל טיפול רפואי. בימים האחרונים החל ממלמל כי הוא הולך למות וכי כבר צוואה וכן כי חושש הוא לחיי הוריו.

פניותיה של עורכת-הדין פ. לנגר לאשפוז מיד לא נשאו כל פרי.

אבקש לדעת:

1. האם ידוע לו מקרה זה?
2. מדוע לא מקבל האסיר בדר דענה את הטיפול שהוא זקוק לו?
3. האם מוכן השר לפעול למען אישפוזו המידי של האסיר?

שר המשטרה ש. הלל:

האסיר בדר דענה נעצר בתאריך 16 בספטמבר 1968 בעון השתייכות לאירגון עיון והנחת חמרי נפץ, ונדון ב-1 במארס 1970 על-ידי בית-משפט צבאי בלוד לתקופה של 22 שנות מאסר, החל מ-16 בספטמבר 1968.

בעקבות התנהגותו והתפרעויותיו נבדק האסיר על-ידי פסיכולוג והועבר למחלקה הפסיכיאטרית לשם השגחה, מעקב וקבלת טיפול מתאים. בתום הבדיקות והמעקב ייקבע אם הנ"ל זקוק לאישפוז.

34—35. בדיקת תלונתם של עצירים על הכאהם

בידי שוטרים

חברי הכנסת ש. כהן שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בסיון תשל"ב (5 ביוני 1972):

ב"ידיעות אחרונות" מיום 30 במאי 1972 התפרסמה ידיעה כי בית-משפט השלום באילת הורה לראש מחלקת החקירות במחוז הנגב לחקור בתלונתו של העציר בוגנף שהוכה, לפי תלונתו, על-ידי אחד השוטרים. המתלונן חיוק טענותיו בהראותו לשופט סימוני הצ"לפה על גופו. על-פי צו השופט נבדק המתלונן על-ידי הרופא והוא קבע כי טענות הנאשם נכונות. כן הורה השופט לחקור תלונה נוספת של הודאה בעקבות הל"קאה. תלונה זו היתה של נער.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעה נכונה?
2. האם הוקמה ועדת חקירה לבדיקת המקרים במשטרת אילת?
3. מה היו מסקנות הוועדה?
4. האם נתגלו האחראים ומה ההליכים שנקבעו להעשיתם?

38. תקלות בהתקשרות למוקד המשטרה

חבר-הכנסת ג. פת שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

ביום חמישי, 1 ביוני 1972, אירע שוד בסניף "בנק לאומי" בשכונת רמת-אביב. שורדים רעולי פנים שדדו סכום כסף גדול. עדים למעשה השוד, ביניהם לקוהה של הבנק ובעל חנות ידקות סמוכה, העידו כי התקשרו טלפונית למשטרה, אך לא נענו, או שנענו באיחור רב.

אבקש לדעת:

- א. האם טענותיהם של עדי הראייה נכונות?
- ב. אם התשובה לשאלה הראשונה חיובית — כיצד מסביר כבוד השר מחדל זה?
- ג. האם ננקטו צעדים נגד האחראים למחדל?
- ד. מה בדעת השר לעשות כדי שמחדלים אלה לא יישנו בעתיד?

שר-המשטרה ש. הלל:

א. השיחה הראשונה שנתקבלה במוקד בגדון גר-שמה דקה אחת לאחר היכנס השודדים אל הבנק בשעה 10.43 — דהיינו בשעה 10.44. הודעה זו שודרה מיד, ונעשו הפעולות הדרושות לשליחת ניידות למקום. הניידת הראשונה הגיעה למקום השוד בשעה 10.47, דהיינו 3 דקות לאחר קבלת הקריאה הראשונה. יתר השיחות שהגיעו למוקד נענו, ובנוסף לפעולה המיידית שבוצעה בעקבות הקריאה הראשונה נעשה נסיון לדלות מהפז-נים פרטים נוספים, טלפונית.

ב. היו התקשרויות למוקד שלא נענו בגלל אחת מן השתיים: קווי הטלפון למוקד היו תפוסים על-ידי המודיעים הרבים על השוד; או משום שנמצא ליקוי טכני בקליטת שיחות על-ידי המוקד.

ג. לא היו מחדלים.

ד. נעשים צעדים לטיפול במקור התקלות הטכניות.

39. כוחות השמירה בנמל התעופה לוד

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

בקשר לטבח הדמים בנמל התעופה לוד, שבוצע בידי טוריסטים ופאניים — הנני לשאול את כבודו:

1. האם מספרם של השוטרים ואנשי משמר הגבול בנמל התעופה מספיק לאבטחת הבניינים במקום?
2. האם השוטרים ואנשי משמר הגבול סיירו במ"קומות שנקבעו לכך, או שנעדרו מהם כשנשמעו היריות?
3. האם השוטרים ואנשי משמר הגבול הם ברמה מתאימה של אימון ותגובה כדי להגן על שלום הציבור בנמל התעופה?
4. מדוע היה המעבר מאולם המכס אל רחבת התנויה פרוץ?

שר-המשטרה ש. הלל:

לשאלה 1: בהתאם לנסיבות.

לשאלה 2: השוטרים ואנשי משמר הגבול סיירו במקומות המיועדים להם, ואיש לא נעדר בהישמע היריות.

"מטורד נוסף לבטחון ולסדר הציבורי בסביבה זו", במכ"תבו של פקד ברוכשטיין מיום 6 באפריל 1972?

2. האם קיימת מדיניות משטרתית שלא לאשר רשיונות מן הסוג הנ"ל לעבריינים המבקשים לשקם את עצמם בדרך של הקמת עסק כזה?

3. האם היו תלונות על התפרעות, הפרעות סדר או סיכון שלום הציבור בקשר למסעדה הנ"ל?

שר-המשטרה ש. הלל:

הנושא הובא לבית-המשפט הגבוה לצדק ונמצא עתה בבירור שם, ואין איפוא עלי להשיב על שאלתה זו.

37. שמירה על "ביתן היות" בתערוכת "אדם ומעונו"

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בסיון תשל"ב (5 ביוני 1972):

ב"דבר" מיום 29 במאי 1972 פורסם כי ל"ביתן היות" שבבני התערוכה בתל-אביב, שבו מוצגים מוצרים מן השטחים המוחזקים במסגרת היריד הבין-לאומי "אדם ומעונו", פרצה ביום 27 במאי 1972 קבוצת ברי-יונים. היא התקיפה את הסוחרים הערביים שהציגו את מוצריהם בשטח הביתן. העתון מציין כי שומרי הביתן עמדו מנגד. המשטרה שהוזעקה למקום הגיעה באיחור והצליחה לעצור רק שלושה מבין המתפרעים. לביתן נגרם נזק. למחרת היום, ב-28 במאי 1972, היה הביתן ריק מאדם, לאחר שנציגי המכירה הערביים עזבו את היריד במתאה על ההתנפלות שבוצעה נגדם. לדברי דובר היריד שלפ הבריונים סכינים ושלושה מבין הסוחרים הערביים נפצעו.

אבקש לדעת:

1. מדוע לא דאגה המשטרה בעוד מועד, כאמ"צעי זהירות, להגן על "ביתן היות" מפני אפשרות של התנפלות?

2. מדוע איחרה המשטרה שהוזעקה אל מקום הפורענות והגיעה רק לאחר שהמתפרעים השלימו את מלאכתם הבזויה ורובם הצליחו להסתלק מן המקום?
3. האם פתחה המשטרה בחקירה במגמה לעצור את משתתפי ההתפרעות? אם כן — כמה מהם נעצרו ויועמדו לדין?

4. אילו אמצעים ינקטו על-ידי המשטרה כדי למנוע הישנות מקרים דומים?

שר-המשטרה ש. הלל:

התקירת קרתה על רקע נסיון מצד מושעים ידועים לגנוב מוצגים, ללא רקע בין-עדתי, ואני מצטער על המגמה המשתמעת מהשאלתה להציג העניין כמעשה מכון נגד ערבי בשל היותו ערבי.

לשאלה 1: לא היה ב"ביתן היות" שום דבר יוצא-דופן המחייב דאגה והגנה מיוחדת. חפצים ומוצרים מן השטחים מוצגים ונמכרים בשוקי הארץ ללא כל בעיות. לשאלה 2: המשטרה לא איחרה לבוא. מיד עם הגיעה השליטה סדר ואף עצרה את החשודים: שני עבריינים מועדים בגניבות ופריצות במקום.

לשאלה 3: כן, יש גם תיק בבית-המשפט. המשך הדיון בו נקבע ל-19 בספטמבר 1972.

לשאלה 4: באותם האמצעים המקובלים שה-משטרה נוקטת למניעת עבירות.

יש חשש או ידיעה כי מבקשי הרשיון מתכוונים להפר את הסדר, ימנע מהם מפקד המחוז את הרשיון, בין שהם מפגינים בנפרד ובין שההפגנה מתקיימת בעת קיומה של הפגנה אחרת.

המועדים והמקומות לקיומן של הפגנות גם הם נקבעים או מאושרים על-ידי מפקד המחוז, על-פי אותם השיקולים.

42. דברי מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי על הטיפול בילדים עניים

חבר הכנסת א. ורדיגר שאל את שר העבודה ביום י"ח בסיון תשל"ב (31 במאי 1972):

המנהל הכללי של המוסד לביטוח לאומי, ד"ר יש"ר אל כץ, אמר לפני שבוע כי יש בישראל רבע מיליון ילדים הנמצאים על סף קו העוני או למטה ממנו. אבקש לדעת:

- א. האם הובאה הודעה זו לידיעת ראש הממשלה?
- ב. האם נמסרה הודעה זו על דעת הממשלה?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

א-ב. ד"ר כץ גילה חלק ממצאי המחקר של מכון סאלד, שהוכן על-פי הזמנת המרכז לדמוגרפיה, משרד החינוך והמוסד לביטוח לאומי.

ד"ר כץ הוא גם מרכז של ועדת ראש הממשלה לטיפול בנוער. הממצאים הובאו לידיעת ראש הממשלה.

דבריו של ד"ר כץ לא היו בבחינת הודעה, ולא על דעת הממשלה.

43. פרטים על היתר העבודה בשבת ל"אגד" בירושלים

חבר הכנסת א. ורדיגר שאל את שר העבודה ביום י"ח בסיון תשל"ב (31 במאי 1972):

א. כפי שנודע לי החיזק "אגד" בשנת 1971 בהי"ת עבודה מיוחד בהיקף ארצי לגבי 220 מקומות עבודה, שבהם הותר לו לעבוד בשבתות.

ב. לעומת זאת בשנת 1970 היה בידי "אגד" בירושלים היתר מיוחד להעסקת 10 מחבריו בבתי-המלאכה במוסכו המרכזי שבשדרות הרצל 3-ב במוסך המרכזי שברחוב ירמיהו, בכוננות לגרירה וטיפול ראשוני בתקלות באוטובוסים בשבת.

אבקש לדעת:

1. האם נכונות הדיעות?
2. מתי הוענק ההיתר המיוחד בהיקף ארצי בפעם הראשונה ומתי חודש, אם חודש?
3. האם ניתנו או ניתנים היתרים מיוחדים בהיקף מקומי, דוגמת ההיתר הנ"ל ל"אגד" בירושלים, שעה שקיים היתר מיוחד בהיקף ארצי?
4. האם ההיתר המיוחד בהיקף ארצי מפרט מה מספר העובדים שמוותר להעסיק בכל אחד מ-220 מקומות העבודה, כפי שהדבר היה מפורט, למשל: בהיתר המיוחד שהיה בשנת 1970 למוסכי "אגד" בירושלים?
5. מה מספר העובדים שהיתר העבודה היתר ל"אגד" להעביד בימי המנוחה בשנת 1971 ובשנת 1972 במוסך המרכזי ובמוסך המחוזי של "אגד" בירושלים?
6. מי מבצע, אם מבצע, את הסיוורים במקומות העבודה לאחר הגשת הבקשה להיתר עבודה בשבת; ומי

לשאלה 3: כן.

לשאלה 4: כוונת השואל אינה ברורה. המתבלים נכנסו לאלום הנוסעים ככל הנוסעים, ולא פרצו לבית-הנתיבות דרך מעבר פרוץ כלשהו.

40. פעולת המשטרה לאחר מעשה שוד בבנק ברמת-אביב

חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בסיון תשל"ב (8 ביוני 1972):

ביום ה', 1 ביוני 1972, התקיים שוד בנק בסניף "בנק לאומי" ברמת-אביב. בשוד זה נגנבו 55,000 לירות. במהלך השוד נורו מספר יריות.

אבקש לדעת:

- א. כמה זמן בדיוק לאחר מעשה השוד נודע דבר קיומו למשטרה?
- ב. מתי הגיעו כוחות המשטרה לאזור הבנק לאחר השוד?

ג. אילו פעולות ננקטו עם היוודע דבר השוד?

ד. אילו ממצאים העלתה חקירת המשטרה לגבי זהות מבצעי השוד?

שר המשטרה ש. הלל:

- א. דקה אחת. השוד אירע בשעה 10.43. על המקרה נתקבלה קריאה מאלמוני במוקד בשעה 10.44.
- ב. ניידת ראשונה הגיעה למקום בשעה 10.47, דהיינו 3 דקות לאחר הקריאה. לאחר דקה הגיעו ניידות נוספות.

ג. הוקמו מחסומים, נערכו סריקות אחר המכונית החשודה; נחקרו חשודים ועדים.

ד. אדם אחד נעצר, הואשם כמשתתף בשוד הבנק, ויובא לדיון. חשוד שני הואשם בקבלת רכוש גנוב ביד-עין; הוא רכש ניירות-ערך שנשדדו מהבנק, והחקירה עוד נמשכת.

41. הנוהל במתן רשיונות להפגנות

חבר הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המשטרה ביום כ"א בתמוז תשל"ב (3 ביולי 1972):

בזמן האחרון מוציאה המשטרה רשיונות לקיום עצרות או משמרות מחאה מטעם גופים פוליטיים ירי-ביום ואף עוינים זה לזה, באותו מקום ובאותו זמן. לדוגמה: בכיכר מלכי ישראל בתל-אביב — לתנועה לשלום ובטחון מחד גיסא, ולחברי בית"ר והתנועה לא-רץ-ישראל השלמה — מאידך גיסא; ברחבת הכנסת — לחברי מצפ"ן ולאירגון הסטודנטים הערביים — מחד גיסא, ולאנשי הליגה היהודית להגנה מאידך גיסא; למועצה הציבורית ליהודי ברית-המועצות ליד אולם "אלהמברה" ביפו — בעת שנפתחה ועידת רק"ח.

במגמה למנוע אפשרות של התנגשויות והתפרעויות — הריני מבקש לדעת:

האם מוכן הוא להורות למשטרת ישראל לשים קץ לנוהל הנ"ל?

שר המשטרה ש. הלל:

מפקד המחוז, בעל הסמכות החוקית למתן רשיונות הפגנה מכוח החוק, חייב לשקול את שלום הציבור והסדר הציבורי, ולא את דעותיהם של המפגינים. אם

בחודשים האחרונים אירעו מספר תאונות במכרות הנחושת בתמנע וזה הוא מקרה המוות השני בשלושת החודשים האחרונים.

אבקש לדעת:

1. מה הצעדים שנקטו כדי לשים קץ לתאונות קטלניות אלו?
2. האם מתנהלת חקירה לאחר כל תאונה?
3. אם כן — מה המסקנות של חקירת המקרה הנדון?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

1. אין מכנה משותף או קשר כלשהו בין שתי תאונות המוות האחרונות, שהיו שונות באופיין לחלוטין. המסקנות והלקחים שנלמדו מהחקירות שערכו מפקחי העבודה הובאו לידיעת ההנהלה והעובדים במי שותף, ונקטו צעדים לביצוע שינויים כדי להכניס שיפורים בנהלי העבודה.
2. כל תאונות מוות ותאונות חמורות אחרות נחקרות.
3. התאונה אירעה כאשר גוש סלעי גדול השתחרר, דה. ה. התדרדר ומחץ את העובד בשעת קדיחה, משום שה מבנה הגיאולוגי במקום זה היה בלתי-אחיד והשכבה העליונה חלשה מהתחתונה. המסקנות המקצועיות הובאו לידיעת הגורמים הנוגעים לדבר.

46. הנחת כבל טלפון בשבת

חברי הכנסת מ. פרוש שאל את שר העבודה ביום כ"ה בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

כפי שמסר לי עד ראייה חוללה בפרהסייה שבת, פרשת בעלות, י"ד בסיון תשל"ב (27 במאי 1972), על-ידי עובדים שהניחו כבל טלפון בין שדרות הרצל לגבעת-מרדכי, ליד קריית האוניברסיטה בירושלים. רצוני לשאול:

1. האם ניתן היתר עבודה לביצוע העבודה הנ"ל בשבת?
2. אם כן — מה הסיבה שהצדיקה מתן היתר עבודה בשבת לביצוע העבודה הנ"ל שאינה כרוכה בפיקוח נפש?
3. אם לא — האם ננקטו צעדים נגד מבצעי העבודה בשבת?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

- 1-2. לא ניתן היתר לביצוע העבודה בשבת.
3. העבודה בוצעה על-ידי קבלן ערבי ועובדיו שאינם יהודים, ולפיכך לא היתה עבירה ואין מקום לצעדים כלשהם.

47. נתונים על כוח העבודה בענף הבנייה

חברי הכנסת מ. ירד שאל את שר העבודה ביום כ"ה בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

המשק נתקל בקשיים ובמחסור בכוח-אדם לעבודה בעיקר בענף הבנייה. דבר זה גורם להגברתה של מצוקת הדיור ומעכב פינוי משכנות עוני ובניית שיכונים לזוגות צעירים ולעולים חדשים.

אבקש לדעת:

1. כמה פועלי בניין עובדים כיום בישראל?

מבצע, אם מבצע, את סיורי הפיקוח לאחר מתן ההיתר, ב-220 מקומות העבודה של "אגד" — מפקח העבודה הארצי או המפקחים האזוריים?

7. האם ריכוז הליכי מתן ההיתר בידי רשות ארצית, מרוחקת ממקומות העבודה, יש בה כדי לייעל את הבדיקות בדבר הצורך במתן היתר ואת הפיקוח על ביצוע ההגבלות הקבועות בהיתר?
8. מה הוא המניע להענקת היתר מיוחד בהיקף ארצי במקום היתרים מיוחדים בהיקף מקומי?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

1. הידיעות אינן נכונות.
2. לא הוענק ל"אגד" היתר בהיקף ארצי וממילא לא חודש.
- 3-4. כאמור, לא ניתן היתר בהיקף ארצי וניתנו היתרים לפי אזורי הפיקוח, ובכל אחד מהם נקובים שמות מקומות העבודה ומספר העובדים.
5. בשנת 1971 הותר להעסיק 13 מחברי "אגד" במוסך המרכזי בירושלים; בשנת 1972 הותר ל-15 חברים ו-2 שכירים. לא ניתן היתרים למוסך המחוזי בשנים 1971 ו-1972.
6. מפקחי מחלקת הפיקוח על העבודה, כל אחד בתחום הגיאוגרפי המוקצה לו.
7. לא.
8. השאלה נופלת מאליה לאור תשובתי לשאלה מס' 2.

44. הכנת חוק פנסיה ממלכתית

חברי הכנסת מ. אביזוהר שאל את שר העבודה ביום כ"ג בסיון תשל"ב (5 ביוני 1972):

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. באיזה שלב נמצאת כעת יזמת המשרד לחוקק חוק פנסיה ממלכתית?
2. האם יש בידי השר לנקוב מועד משוער להנחתתה של הצעת חוק בנושא זה על שולחן הכנסת?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

1. הצעת תזכיר להצעת חוק הפנסיה הופצה על-ידי משרדי למשרדי הממשלה ולגורמים אחרים הנוגעים בדבר.
 2. אין בידי הוועדה על מועד מדויק או משוער להנחתתה של הצעת החוק על שולחן הכנסת, מאחר שמספר משרדי ממשלה וגורמים אחרים ביקשו מאתנו ארכה לצורך בירורים והכנת הערותיהם והשגותיהם.
- עם קבלת ההערות וההסתייגויות להצעה האמורה נגיש את התזכיר לוועדת השרים לענייני חקיקה, ועם גמר ההליכים הנהוגים לגבי הצעות חוק אנוח את הצעת חוק הפנסיה על שולחן הכנסת.

45. חקירת תאונה קטלנית בתמנע

חברי הכנסת א. לבנבראון שאל את שר העבודה ביום כ"ג בסיון תשל"ב (5 ביוני 1972):

בעתון "הארץ" מיום 28 במאי 1972 פורסמה ידיעה על אסון בתמנע שבו נהרג סלומון סוויסה, רווק בן 27 מאילת. העובד נהרג במכרות הנחושת בתמנע בתאונת עבודה.

חוברת ל"י, ישיבה ש"ל

— שאילחות ותשובות (ידיד, אלמוגי, לבנבראון, ש. תמיר, גולן) —

כתוצאה מהחלץ שאנו מפעילים, נטשו את ה"פרנסה" הזאת, שהיא פסולה לפי החוק.

מספר ניכר מהם מסייעים עובדים לעבודה כנהגים בעלי משאיות.

נגד 25 ראויים שנתבעו לאחרונה לדון נפסקו קנסות מ-100 עד 500 לירות בכל מקרה, בנוסף לתקופות של חודשיים עד שנתיים מאסר על תנאי. על 25 מעסיקים שנתבעו לדון הוטל קנס מ-50 עד 400 לירות. לד"אבוננו אין בגודל הקנסות שפוסקים השופטים כדי להרתיע מעסיקים בעלי מספר פועלים גדול.

49. ניכוי מס הכנסה וביטוח לאומי מפועלים תושבי השטחים

חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר העבודה ביום כ"ו בסיון תשל"ב (8 ביוני 1972):

אבקש לדעת:

א. מה הם הקריטריונים לניכוי מס הכנסה וביטוח לאומי ממשכורות המשולמות לפועלים תושבי יהודה, שומרון ורצועת עזה, העובדים בישראל?

ב. האם חלים עליהם ועל פועלים אורחי ישראל אותם קריטריונים בדיוק לגבי ניכוי מס הכנסה וביטוח לאומי?

ג. האם מנוכים ממשכורתם של תושבי יהודה, שומרון ורצועת עזה, העובדים בישראל, סכומים המועברים להסתדרות הכללית?

ד. אם כן — אילו סכומים מנוכים ומה הם סעיפי הניכוי בהשוואה לניכוי ממשכורות פועלים אורחי ישראל באותם סעיפים?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

א-ב. הקריטריונים לניכוי מס הכנסה וביטוח לאומי משכר המשולם לעובדים מהשטחים המועסקים בישראל זהים לקריטריונים החלים על העובדים הישראליים.

ג-ד. מנכים אחוז אחד, על חשבון מס אירגון, משכר העובדים מהשטחים, כפי שמנוכים משכר העובדים הישראליים הבלתי-מאורגנים; הסכומים הנגבים במסגרת זאת מועברים להסתדרות העובדים הכללית.

50. הסבה מקצועית לעולים חדשים

חבר הכנסת י. גולן שאל את שר העבודה ביום כ"ו בסיון תשל"ב (8 ביוני 1972):

בעתון "מעריב" מיום 5 ביוני 1972 נמסר כי מנכ"ל מחלקת העלייה של הסוכנות, אלוף (מיל.) עוזי גרקיס, התרעם על אי-הסדר שבהסבה המקצועית לעולים חדשים. לטענתו, מצב ההסבה הוא כבי רע, אין עושים כמעט דבר נוכח העובדה שעולים רבים הם בעלי מקצועות בלתי-מבוקשים בארץ.

אבקש לדעת:

א. האם דברי מנכ"ל מחלקת העלייה מבוססים?

ב. מה הוא מספר העולים שמקצועם הוסב?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

א. דברי מנכ"ל מחלקת העלייה אינם מבוססים.

ב. בשנתיים האחרונות הוסב מקצועם של 850 עולים בקירוב.

2. כמה פועלים מהשטחים המשוחררים מועסקים בבנייה בישראל?

3. כמה פועלי בניין חסרים למשק ולצרכי הבנייה בישראל?

4. מה עושה משרד העבודה כדי לעודד ולהשכיר עובדים לענף הבנייה?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

1. מספר המועסקים בענף הבנייה, ובכלל זה מועסקים מהשטחים — 107,000 איש.

2. מספר המועסקים מהשטחים בענף הבנייה — כ-19,000.

3. אומדן המחסור בכוח-אדם לענף הבנייה — כ-3,500 איש.

4. ביזמת משרד העבודה ובהשתתפות נציגי הסתדרות פועלי בניין ומרכז הקבלנים הוקם המוסד להכשרה והשתלמות בענף הבנייה. המוסד מקיים קורסי הכשרה והשתלמות מקצועית בענף הבנייה ויוצר תודעה חיובית לעבודה במקצועות הבנייה.

בשנת התקציב 1971/72 הוכשרו כ-850 איש במוסד זה לעומת 250 איש בקירוב בשנת 1970/71.

המוסד מתכנן הקמת בתי-ספר לנערים מגיל 16 ללימוד מקצועות בנייה ומקיים כיום קורסים לנערים, המלווים במענקי קיום ניכרים.

48. נקיטת אמצעים נגד פעולתם של "ראויים"

חבר הכנסת א. לבנבראון שאל את שר העבודה ביום כ"ה בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 29 במאי 1972 פורסמה ידיעה הבאה: "כ-200 מתווכי עבודה ערבים מספקים מדי יום למעלה מ-5,000 פועלים ופועלות לחקלאים ולמפעלי תעשייה בשרון, במרכז ובדרום הארץ. הללו מקבלים לידיהם את שכר הפועלים ונוטלים ממנו כדי שליש ויותר. הכנסתם החדושת של סרסורי הפועלים, ה"ראויים", מגיעה לכדי 5000—6000 לירות".

אבקש לדעת:

1. מה עושה משרד העבודה לחיסולו של גנע זה?

2. מה היו הקנסות שהוטלו על "ראויים" עד כה?

3. האם אין להגדיל קנסות. אלו כדי שישמשו גורם מרתיע?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

1-3. שירות התעסוקה נוקט במשך כל השנים אמצעים כדי לשרש את הנוהג הזה על-ידי הסברה ופיקוח על זיקת חובה ללשכת העבודה, הן של העובד והן של המעסיק; תביעות משפטיות נגד ראויים או מי שמעסיק עובדים באמצעותם — כל אלה המפירים את חוק שירות התעסוקה.

התעסקה באמצעות ראויים מתרכזת ברובה בשטחי החקלאות, בעיקר בירקנות, אצל מעסיקים הזקוקים למספר קטן של עובדים, לרוב עובדות במושבים. מספר המתווכים מהסוג הזה מגיע לפי הערכתנו עד ל-50 בקירוב, לעומת 200 בקירוב שהיו בעבר. אך מרביתם,

51. היתרי עבודה בשבת במשרד התקשורת

חבר הכנסת א. ורדיגר שאל את שר העבודה ביום כ"ו בסיון תשל"ב (8 ביוני 1972):

בתשובה לשאלתה שלי מסר כבודו לכנסת ביום ו' בניסן תשל"ב, כי משרד התקשורת רשאי להגדיל את תקן העובדים בשבתות בהסתמך על ההיתר המצוי בידו זה שבע-עשרה שנה, שבו אין הגבלה במספר העובדים. יתירה מזו, כבוד השר אף הודה כי "לא נעשתה בדיקה במשרד התקשורת" בעניין העסקת עובדים שלא בהיתר. מאידך גיסא קבע השר כי מתוך 14,000 עובדי משרד התקשורת "מועסקים בשבתות בסך הכל מקסימום 526 עובדים".

אבקש לדעת:

א. האם רשימת 526 העובדים היא שמית או שמא רשאי משרד התקשורת להכניס כל אחד מ-14,000 עובדי דיו לאותה רשימה של 526 עובדים?

ב. האם רשימת 526 העובדים כוללת את עובדי כל המשמרות בשבת, או רק עובדי משמרת אחת?

ג. מה היה מספר העובדים כאשר ההיתר לעבודה בשבת ניתן לראשונה, בנוסחו הנוכחי, לפני שבע-עשרה שנה?

ד. האם תוספת העובדים בכל אחת מתחנות השידור מאז 31 בנובמבר 1971 באה לידי ביטוי ברשימה של 526 העובדים שהותר להם לעבוד בשבת?

ה. אם כן — כיצד ומתי הגיעה תוספת זו לידיעת משרד העבודה, שעה ש"לא נעשתה בדיקה במשרד התקשורת" ו"אין צורך בהיתר נוסף על הקיים"?

ו. אם לא — על סמך מה קבע השר בוודאות כי מקסימום 526 עובדים מועסקים במשרד התקשורת בשבתות?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

א. ההיתרים אינם שמיים. למשרד התקשורת יש היתר להעסיק עובדים בענפים מסויימים, כך שאינו יכול לכלול ברשימה כל אחד מ-14,000 עובדי הדואר, אלא רק עובדים המועסקים בענפים שלגביהם הותר לו. ואלו הם: שירותי הטלפון, שירותי הדואר, שירותי ההגנה ונהגים.

ב. המספר שנקבתי כולל את כל העובדים בכל המשמרות.

ג. ניסיונו לאתר מספר ההיתרים שאושרו לפני שבע-עשרה שנה, ולא עלה בידיו.

ד. כן.

ה-ו. על סמך מספרים שנמסרו למשרדי מאת הנהלת משרד התקשורת עקב שאלתה של חבר הכנסת ד"ר בן-מאיר.

52. הכשרה מקצועית לנוער

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר העבודה ביום א' בתמוז תשל"ב (13 ביוני 1972):

ביום 17 בינואר 1972 הודעת בכנסת, בתשובה לשאלתה מיום 27 בדצמבר 1971, כי מספר בני הנוער שאינם עובדים ואינם לומדים מסתכם ב-20,000 וכי משרדך ביצע פעולה מיוחדת לאיתור הנוער האלה ולהכנסתם למסגרות עבודה ולימוד מקצוע. הודעת כי משרדך כבר בא במגע עם 5000 מן הנוער הללו.

על סמך הודעה זו אני מבקש לשאול:

א. מה הוא הפיזור של הנוער שאינם לומדים ואינם עובדים לפי המחוזות?

ב. עם כמה נוערים נוספים בא משרדך במגע מאז ינואר 1972?

ג. כמה נוערים ונערות בגילאי בית-ספר תיכון נמצאים כיום במסגרות החינוך המקצועי מטעם משרדך?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

א. מתוך 20,000 נוערים שאינם עובדים ואינם לומדים מתרכזים בגוש דן ומרכז הארץ כ-12,000 נוערים ונערות; כ-2,500 נוערים ונערות בצפון הארץ — חיפה והצפון; כ-2,000 נוערים ונערות בירושלים, בית-שמש, אשדוד, אשקלון; כ-3,500 בדרום ובנגב — גדרה, באר-שבע ואילת.

יש להביא בחשבון את העובדה שכ-8,000 נערות, לפי השערותנו, עובדות במשפחותיהן מרובות הילדים ומסייעות בעבודות הבית.

ב. מינואר 1972 נוספו למערכת כ-1,500 חניכים, שאותו ושוכבו בכל המסגרות.

ג. כ-15,000 נוערים ונערות נמצאים כיום במסגרות ההכשרה המקצועית של משרד העבודה.

53. הרחבת תחולתם של חוק עבודת הנוער

ותוק התניכות

חבר הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר העבודה ביום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

בטכס חנוכת בית-הספר המקצועי לחניכים של רשת "עמל" באשדוד ב-7 ביוני 1972 מסר חבר הוועדה המרכזת של ההסתדרות, מר נתן אלמוגיליו, כי כ-30,000 נוערים עובדים ברחבי המדינה ואינם נכללים במסגרת חוק התניכות.

אבקש לדעת:

א. האם הוא יכול לאשר את העובדות הנ"ל?

ב. אם כן — מה עושה משרדו, או מתכוון לעשות, לתיקון המצב בעניין חיוני זה לרובות עובדים צעירים?

שר העבודה י. א. אלמוגי:

א. יש במדינה כ-30,000 נוערים עובדים בלתי-מקצועיים שלא נכללו בחוק התניכות.

ב. יומנו הרחבת חוק עבודת הנוער והתניכות כדי להרחיב תחולת החוק על כל הנוער העובדים.

ההצעה עברה קריאה ראשונה במליאה. החוק הח"דש שיתקבל בכנסת יקיף את כל הנוער העובדים, שיצטרפו לחניכות בהדרגה, במשך חמש שנים.

54. מיקוח על קיום תנאי עבודתם של נוערים

חבר הכנסת ש. כהן שאל את שר העבודה ביום ט' בתמוז תשל"ב (21 ביוני 1972):

ב"מעריב" מיום 13 ביוני 1972 פורסמה ידיעה על פגישת חניכים עם שר העבודה והנהלת משרדו בירושלים. בפגישה הועלו טענות קשות על מחדלי הפיקוח של מפקחי העבודה מטעם משרד העבודה בעניין תנאי עבודתם של נוערים, ובין השאר כי "אפילו מפעל 'מנועי

אבקש לדעת:

1. האם נבדקו הטענות דלעיל על-ידי אנשי משרד העבודה?
2. אם נבדקו — מה העלו הבדיקות?
3. אילו פעולות ננקטות על-ידי משרד העבודה למלחמה בתופעת ה"ראיסים"?
4. בכתבה הג"ל טוען בעל הכתבה כי ה"ראיסים" מתגברים על הוראות החוק על-ידי היותם למובילי העובדים וגביית עמלתם תמורת ההובלה כביכול —
- א. האם נבדקה הטענה דלעיל?
- ב. אם נבדקה, מה העלתה הבדיקה?
- ג. האם בעקבות הבדיקה הוחלט על פעולות כל שהן, לרבות סידורי הובלה, למניעת עקיפת החוק?
5. כתב העתון מביא את דבריו של פקיד משרד העבודה, מר אייזיק לויטן, הממונה על העבודה המאורגנת בשירות התעסוקה, שלטענתו הכתב אמר בין השאר: "ראיס זה לא דבר פסול, אנתנו רואים כתוצאה חיובית את העובדה, שהם מסייעים בהעברת פועלים למקומות עבודה, בהם חסר כוח-אדם".
- א. האם אמר הפקיד את הדברים המיוחסים לו?
- ב. האם משקפים דברי הפקיד את עמדת משרד העבודה לגבי תופעת ה"ראיסים"?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

- 1-4. ראה תשובתי שניתנה היום לשאלתה של חבר-הכנסת לבנבראון בעניין זה.
- 5א. מר א. לויטן אמר שראיס המוביל פועלים לעבודה אינו פסול, אך לא התכוון למהות התופעה של ראיסים כמתווכים לעבודה ולא דיבר על כך.
- 5ב. עמדת משרד העבודה היא כי אין להשלים עם התופעה הפסולה של ראיסים.

היו"ר ט. סנהדריא:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, אולי יש לך הערכה כמה פועלים המוראים על-ידי הראיסים, או בדרך אחרת, עובדים כיום במושבי עובדים שעל אדמת הלאום, כאשר בעלי המשקים הופכים לפיאדאליים?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

על מספר הראיסים עניתי בתשובתי הקודמת. אשר לעובדים, יש חלק אחד של עובדים בלתי מאורגנים, העובדים גם במזרח ירושלים. הם עובדים שם עוד מתקופת ירדן. יש ערבים מתוך השטחים העובדים בכפרים הערביים שבקו הירוק, ואיננו שמים לב אליהם.

אנו מעריכים שהראיסים מטפלים בעובדים לעבודות עונתיות אצל חקלאים במושבים ושלא במושבים, כלומר גם אצל חקלאים פרטיים. ההערכה היא רק השערה. אנו מעריכים שמספרם הוא כ-2,000, בעיקר עובדות הבאות לתקופה של עשרה ימים או שבועיים לעבודה עונתית. היסוד הסטטיסטי שלנו אומר שכל 36,000 הערבים הבאים מהשטחים ומועסקים בצורה מאורגנת על-ידינו, עובדים בממוצע רק 14 יום בחודש. אנו משלמים מים לכל העובדים האלה את שכר עבודתם. אשר

בית-שמש' לא משלם לנערים העובדים אצלו עבור יום הלימודים".

בהיות הדבר מנוגד לסעיף 14 (א) (4) של חוק החגיות, תשי"ג-1953, הקובע כי חובת המעביד לשחרר את החניך מעבודה בלי ניכוי משכרו, כדי לאפשר לו לבקר בשיעורי מקצוע מאושרים — אבקש לדעת:

1. האם בדק השר את הטענה הג"ל לגבי מפעל "מנועי בית-שמש"?
2. מה העלו בדיקות אלה?
3. אם נמצא אישור לטענת הנערים — האם הוגשה תביעה נגד המפעל הג"ל? אם לא — מדוע?
4. מה יש בדעת השר לעשות כדי ליעל ולהגביר את הפיקוח בעניינים הקשורים בעבודתם ולימודיהם של נערים?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

- 1-3. חוק החניכות איננו מחייב את המעסיק בתשלום בעד יום הלימודים בבית-הספר. עם הרחבת חוק החניכות לכל נער עובד נבדקת האפשרות לחייב את כל המעסיקים לשלם את שכר יום הלימודים על-פי חוק החניכות.
- באשר לחניכי "מנועי בית-שמש", העניין נבדק. הם מקבלים מן המפעל את מלוא העידוד ללימודים.
4. על חריגה מן החוק מוגשות ויוגשו נגד המעסיקים תביעות משפטיות.

55. נקיטת אמצעים נגד פעולתם של "ראיסים"

חבר-הכנסת ז. המר שאל את שר העבודה ביום ט' בתמוז תשל"ב (21 ביוני 1972):

"דיעות אחרונות" מיום 29 במאי 1972 נמסר בכתבתו של טובי אפל על תופעת ה"ראיסים" המנצלים פועלים ופועלות ערביים.

אבקש לדעת:

1. מה היקף הפעולה (מספר ה"ראיסים" הפועלים, סכומי הכספים)?
2. האם מסכים ומשלים משרדו עם פעולות ה"ראיסים"?
3. אם לא — האם ומה פועל משרדו בעניין?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

- 1-3. ראה תשובתי שניתנה היום לשאלתה של חבר-הכנסת לבנבראון באותו עניין.

56. מניעת פעולתם של "ראיסים"

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר העבודה ביום ט' בתמוז תשל"ב (21 ביוני 1972):

"דיעות אחרונות" של יום 29 במאי 1972 מוסר, כי כ-200 מתווכי עבודה ערביים מספקים מדי יום למעלה מ-5000 פועלים ופועלות לחקלאים ולמפעלי תעשייה בשרון, במרכז ובדרום הארץ. הללו מקבלים לידהם את שכר הפועלים ונוטלים ממנו כדי שליש ויותר. להערכת העתון, הכנסתם החדשית של סרסורי הפועלים, "הראיסים", מגיעה לכדי 5,000-6,000 ל"ר. הוות.

החקלאים באזור, המתנגדים לתפיסת חוקה בקרקע חקלאית המצומצמת לדבריהם בלאו הכי. הנושא הועבר אף לבדיקה מיוחדת על-ידי שר החקלאות לאגף לתיכנון חקלאי במשרדו; עם אישור התכנית של כביש עוקף עכו על-ידי הוועדה המחוזית נפעל לביצועו בהקדם. קטע הכביש מהמבואות הצפוניים של עכו ועד לנהר היה נמצא עכשיו בהרחבה ושיפור, בשלב זה במתכונת מסלול אחד תקני מלא; כשיידרש הדבר מבחינה תחבורתית ייסלל גם המסלול השני.

59. פרטים על היתר העבודה בשבת למפעל "גיבור" בקריית-שמונה

חבר-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר העבודה ביום כ"א בתמוז תשל"ב (3 ביולי 1972):

בדברי תשובתו לדיון על פעולות משרד המסחר והתעשייה, ביום ג' בתמוז תשל"ב (15 ביוני 1972), אמר שר המסחר והתעשייה, מר חיים בר-לב, שיש מפעלים כמו מפעל "גיבור" בקריית-שמונה, שם עובדים שבעה ימים בשבוע בשלוש משמרות. "שם המכונות מנוצלות ממש ב-100%, או קרוב ל-100%".

רצוני לשאול:

1. האם ניתן היתר עבודה בשבת למפעל "גיבור" בקריית-שמונה?
2. אם כן — לאילו עבודות ניתן ההיתר?
3. מה מספר העובדים שבת-החרושת יכול להעסיק על-פי ההיתר?
4. לנוכח העובדה שבת-החרושת "גיבור" עוסק בייצור טקסטיל, ולא בדברים הקשורים לבטחון ולפי-קוח נפש — מה הסיבה לנתנת היתר עבודה בשבת למפעל זה?
5. האם מוכן כבוד השר לבדוק מחדש את הצורך בנתנת היתר עבודה בשבת למפעל הנ"ל?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. כן, אבל רק בתהליך ייצור מיוחד אחד, ולחלק קטן מ-800 העובדים בימי חול.
2. לעובדים בהפעלת מכונות לטוויית חוטי סטריץ', לעבודות אחזקה ותיקונים, למסיק, לנהג ולמפעיל מערכת מיוג-האוויר.
3. הותר למפעל להעביד בייצור במשמרת הבוקר 36 עובדים, ו-16 עובדים בכל אחת מהמשמרות האחרות. לעבודות אחזקה ותיקונים הותר לו להעביד 20 איש במשמרת אחת.
4. הסיבה להיתר בייצור חוטי סטריץ' היא כי במכונות של המפעל ייצורם הוא תהליך רצוף. עבודות האחזקה והתיקונים נעשים במכונות המופעלות בכל ימות השבוע.
5. לא, כי העניין נבדק בקפדנות בשעת מתן ההיתר.

60. ביורר תלונותיהן של חניכות במספרות

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר העבודה ביום כ"א בתמוז תשל"ב (3 ביולי 1972):

נערות העובדות כחניכות במספרות בחיפה טוענות כי המעבידים מנצלים אותן, ואילו משרד העבודה אינו מתערב בכך. הגערות סיפרו בעת שהפגינו ב-22 ביוני

לעבודה הבלתי-מאורגנת, העבודה העונתית, עובדים 14 יום, ומספר העובדים האלה הוא כ-2,000, כאמור.

57. מיקוח על קיום הוראות חוק החניכות

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר העבודה ביום ט' בתמוז תשל"ב (21 ביוני 1972):

בביקור צעירים בכנסת ובפגישתם עם שר העבודה מר י. אלמוגי העלו הצעירים הנמצאים במסגרת החניכות המודרכת שאלת התנהגותם של המעסיקים המוגנים מהם להשתתף ביום לימודים בהתאם לחוק. כמו-כן הסבירו שהם מחויבים לעבוד שעות נוספות וכו'.

אבקש לדעת:

- א. האם הידיעה נכונה?
- ב. האם קיים מעקב אחרי מילוי חוק החניכות?
- ג. האם העלאת הביקורת מקרי חריגה מביצוע חוק החניכות?
- ד. מה בדעת השר לעשות כדי למנוע הישגות מקרים של עקיפת החוק?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

- א-ב. קיים מעקב אחרי מילוי החוק. עם זאת ודאי עדיין נמצאים מעסיקים, בין אלפי המעסיקים הקטנים בעיקר, החורגים ממסגרת החוק בלי ידיעתנו.
- ג-ד. הביקורת העלתה מקרי חריגה מהחוק. נקטנו ונונקוט אמצעים.

58. שימור כבישים בגליל המערבי

חברת-הכנסת ה. גרוסמן שאלה את שר העבודה ביום ט' בתמוז תשל"ב (21 ביוני 1972):

ב-14 בחודש יוני 1972 אירעה תאונה קטלנית ליד קיבוץ כפר-מסריק ובה נהרגו שתי נשים הולכות-רגל. בצומת זה שבין הקיבוצים כפר-מסריק לעין-המפרץ היו בעבר הקרוב עשרה מקרי מוות כתוצאה מפגיעה בחול-כי-רגל. זה שנה התחילו להתקין תאורה בכביש הזה והעבודה טרם הסתיימה. כן לא מצאה את פתרונה בעיית המעבר בכביש הכפול.

כן פורסם על תיכנון כביש רחב בהמשך לכביש עכו בכיוון לנהריה. התיכנון נמשך שנים רבות, אך עד עתה הכביש הוא צר והרוס וסואן תנועה. במשך השנים האחרונות אירעו גם בכביש זה תאונות קטלניות רבות.

שאלותי הן:

- א. מה בדעת השר לעשות כדי להשלים בזמן הקרוב את הסידורים בצומת פרוטרום — עין-המפרץ — כפר-מסריק על מנת למנוע הישגות אסונות?
- ב. מה בדעת המשרד לעשות כדי לבצע את המשך הרחבתו של כביש חיפה-עכו גם בקטע הצפוני, עד לנהריה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

א. השלמת התאורה תלויה בחיבורה לרשת החשמל. הדבר מתעכב, לפי טענתה של חברת החשמל, בגלל הצורך בסידורים מיוחדים הקשורים בכבלים במתח גבוה ושינויים ברשת הקיימת.

עם השלמת התאורה יושלמו גם הסידורים הנאותים בצמתים שצוינו בשאלתה.

ב. תכניות כביש עוקף עכו הושגו על-ידי נציגי

עבודה אחרת והיינו מזרזים את העבודה בכביש זה, כפי שאנו עושים. אבל במקרה זה, הנזק אינו גדול. אני יודע ומהנדס מחוז ירושלים יודע שתיוקנים כאלה צריך לעשות כל המאמצים כדי לסיים מהר. ואני מקווה שיסתיימו בהקדם.

62. סלילת כביש שיחבר את הדרך הראשית

והכביש העוקף רחובות—ראשון-לציון

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר העבודה ביום כ"ב בתמוז תשל"ב (4 ביולי 1972):

סופר "מעריב" ברחובות, אהרן פריאל, מוסר בע"חוננו מיום ד', 14 ביוני 1972, כי הכביש העוקף את רחובות, שבסלילתו מושקע סכום של 5 מיליון לירות, בקירוב, יישאר ללא שימוש במשך שנה בהעדר כביש המחבר את הכביש העוקף והדרך הראשית בין רחובות לראשון-לציון.

הדבר גובע, לפי הידיעה, מסירוב מחלקת עבודות ציבוריות להתחיל מיד בסלילת הכביש שיחבר את הכביש העוקף לדרך הראשית.

אבקש לדעת:

א. האם נכונה הידיעה?

ב. אם כן — מה הנימוקים של מחלקת עבודות ציבוריות לעכב חיבור הכביש העוקף לדרך הראשית?

ג. מה היא ההשקעה הכספית הכרוכה בהתקנת החיבור האמור בין הכבישים?

ד. אילו צעדים נקט השר כדי להביא לביצוע מהיר של סלילת כביש החיבור האמור על-ידי מחלקת עבודות ציבוריות?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

א. הידיעה אינה נכונה.

ב. כידוע, סלילת הצומת בין הכביש הקיים לכביש החדש היא חלק מתכנית גדולה יותר של הרחבת הכביש שבין ראשון-לציון, נס-ציונה ורחובות לארבעה נתיבים. תכנית זו היא חלק מהפרוייקט הממומן על-ידי מילווה של הבנק העולמי ומיועדת לביצוע בשנת הכספים 1973/74, בעיקר בגלל הצורך בהתקנת קו חשמל שחברת החשמל לא תוכל להשלים לפני תקופה של שנה וחצי בקירוב.

ג. ההשקעה הכרוכה בהתקנת החיבור נאמדת ב-600,000 ל"י.

ד. כדי לאפשר ביצוע החיבור הופרדה עבודה זו מהתכנית הכוללת. אנו עומדים להתחיל בה בעתיד הקרוב ביותר.

63. מיקוח על קיומן של הנאות חוק

שעות עבודה ומנוחה

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר העבודה ביום כ"ט בתמוז תשל"ב (11 ביולי 1972):

לפני למעלה משלוש שנים קיבלה הכנסת את חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון), תשכ"ט—1969. לפי תיקון זה נקבע באותו חוק כי "בימי המנוחה הקבועים כמשמעותם בפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948, לא יעבוד בעל בית-מלאכה בבית מלאכתו, ולא בעל מפעל תעשייה במפעלו, ולא יסחר בעל חנות בחנותו" (סעיף 9א(א)).

לפני משרד העבודה בחיפה, כי הן מקבלות במוצאי 150 לירות לחודש בעד יום עבודה של 10—12 שעות ללא הפסקה. הן אמרו שכאשר הן מתלוננות על הניצול, הן מפוטרות מהעבודה.

אבקש לדעת:

א. האם בירר משרד העבודה את תלונות הנערות החניכות הנ"ל?

ב. אם התלונות הן נכונות — אילו צעדים ינקוט משרד העבודה לתיקון המעוות?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

א-ב. כן, בו במקום. התלונות אינן נכונות והופרכו מיד על-ידי מפקח עבודה המטפל בנושא זה. באשר לשיעור השכר — העניין אינו בתחום טיפולנו.

61. סלילת כביש חדש לוד—שער-הגיא

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר העבודה ביום כ"א בתמוז תשל"ב (3 ביולי 1972):

לאחרונה נתפרסמה הודעה מטעם משרדך כי מלקת עבודות ציבוריות החלה בסלילת הכביש החדש לוד—שער-הגיא וכי בעבודה זו יושקעו 70 מיליון ל"י רות.

אבקש לדעת:

א. מה הוא מספר כלי-הרכב הנעים בשני הכבישים המחברים את ירושלים לאזור החוף?

ב. האם נשקלה האפשרות להשקיע את הסכום של 70 מיליון לירות לתיקונים ולשיפורים לשם הגברת הבטיחות, שהיא לקויה ברשת הכבישים הקיימים, ולדחות את סלילת הכביש החדש למספר שנים?

ג. האם ניתנה עדיפות כה גבוהה לכביש החדש בתיאום עם משרד התחבורה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

א. הכביש, שבו יושקעו כ-70 מיליון ל"י, הוא חלק הארי של הכביש המהיר מתל-אביב לנמל-התעופה לוד וירושלים וכולל את הקטע מצומת גנות עד לשער-הגיא באורך כולל של 34 ק"מ. סלילת הכביש תאריך כשלוש שנים ותסתיים בשנת 1975/76.

כמות הרכב הנעה בכבישים המחברים את השפלה עם ירושלים מסתכמת ב-12,000. כמות הרכב החוויה עם השלמת הכביש המהיר היא 30,000.

ב. כל השקעה בכבישים נבדקת מבחינת כדאיותה הכלכלית ומבחינת עדיפות ההשקעה, והדבר נעשה בהדגשת יתר במקרה זה.

ג. התכנית תואמה עם משרד התחבורה.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, אני שם לב לתופעה שכבר שבועיים הכביש הראשי לירושלים חסום בכיוון אחד. ועד כמה שיכולתי לבדוק עובדים בן שניים—שלושה פועלים. האם אי-אפשר לארגן את העבודה בצורה יעילה יותר?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

אינני חושב שעובדים שם רק שניים—שלושה פועלים. אילולא היה כביש מקביל, ייתכן שהיינו מעכבים

— שאלות ותשובות (אברמוביץ, אלמוגי); הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת (סנהדראי, אנקוריון);
חוק יישוב סיכסוכי עבודה (תיקון מס' 3) (סנהדראי, מיקוניס) —

7. האם בדעת כבוד השר ליוזם נקיטת צעדים נוספים כדי לייצל פיקוח זה?
- שד"ר העבודה א. אלמוגי:
1. לא.
2. 3. השאלות נופלות מאליהן לאור תשובתי הקודמת.
4. לא.
5. השאלה נופלת מאליהן לאור תשובתי הקודמת.
6. פיקוח בימי המנוחה וכן חקירת כל תלונה המגיעה למשרדי בנושא זה.
7. לא, כי לדעתי אין צורך בכך הואיל ומספר העבירות על הסעיף האמור הוא למעשה אפסי.

- אבקש לדעת:
1. האם מאז חקיקת תיקון זה הועמדו לדין אנשים שהוואשו על עבירה לפי הסעיף הנ"ל?
 2. אם כן — כמה הועמדו לדין בכל שנה שחלפה מאז חקיקת התיקון?
 3. כמה מהם הורשעו?
 4. האם הוגשו בקשות להיתר עבודה בשבת על-ידי אנשים שהסעיף הנ"ל מחיל עליהם את חוק שעות עבודה ומנוחה?
 5. אם כן — כמה בקשות כאלו הוגשו?
 6. אילו צעדים נוקט משרד העבודה כדי לפקח על קיומה המלא של הוראת חוק זו?

ג. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

בישיבתה מיום ז' באב תשל"ב — 18 ביולי 1972 החליטה להעביר את החוק הנ"ל לוועדת הכלכלה.

ב. בישיבת הכנסת מיום ו' באב תשל"ב — 17 ביולי 1972 הוחלט, בהתאם לסעיף 71א של התקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בה צעה לסדר-היום של חברי-הכנסת מנחה פרוש בנושא: ביטול הכבישים העובדים על קברים בהר-הזיתים וגורמים חילול כבוד הנפטרים. ועדת הכנסת בישיבתה מיום ז' באב תשל"ב — 18 ביולי 1972 החליטה להעביר את ההצעה הנ"ל לוועדת הפנים.

הז"ר ט. סנהדראי:
הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

ארי אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הריני מתכבד למסור לכנסת את ההודעה הבאה:

א. בישיבת הכנסת מיום כ"ט בתמוז תשל"ב — 11 ביולי 1972 הוחלט, בהתאם לסעיף 91א של התקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בחוק הליכות המסחר, תשל"ב-1972. ועדת הכנסת

ד. חוק יישוב סיכסוכי עבודה (תיקון מס' 3), תשל"ב-1972 * (הצעת חבר-הכנסת ש. מיקוניס)

יישוב סיכסוכי עבודה — הגני להציע לבטל את הסעיף פים 37א עד 37ד המופיעים בפרק הרביעי של החוק העיקרי משנת 1957, כפי שתוקן על-ידי תיקון מס' 2, חוק יישוב סיכסוכי עבודה, תשל"ב-1972.

בהקשר זה יש לבטל גם סעיף 24, פיסקאות (א) (1) (א1) ו-(2) לחוק בתי-דין לעבודה, תשכ"ט-1969, שתוקן על-פי החוק המתוקן הנ"ל.

העניין הוא בזה, שכל התיקונים הנ"ל הפכו את חוק יישוב סיכסוכי עבודה, תשי"ז-1957 (להלן החוק העיקרי), שהיה במקורו חוק שהסדיר את הליכי הבירור מרצון חפשי של הצדדים בענייני עבודה, לחוק איסור של שביתות, לחוק של בוררות חובה למעשה.

על-פי החוק העיקרי או המקורי ניתן היה להזדקק לבוררות בסיכסוך עבודה רק אם הצדדים הסכימו לכך בכתב או אם ההסכם הקיבוצי חייב זאת. לפי התיקונים הנ"ל מלפני כמה חודשים הוכנס "שירות ציבורי" על כל סעיפיו באופן אוטומטי לקטגוריה של הסכמים קיבוציים המחייבים בוררות במקרה של סיכסוך, אף-על-פי שאין במצא הסכם כזה או תנאי בהסכם כזה.

הפגע הרציני ביותר בתיקונים הנ"ל הוא שלילת זכות השביתה בי"שירות ציבורי", שהייתה זכות קנויה

הז"ר ט. סנהדראי:
אנו עובדים להצעת חוק של חבר-הכנסת מיקוניס: חוק יישוב סיכסוכי עבודה (תיקון מס' 3), תשל"ב-1972. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מיקוניס.

שמואל מיקוניס (מק"י):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. הצעת חוק זו באה לבטל מבחינה חוקית ומעשית כאחד את הסעיף פים המיוחדים והמזיקים ביותר בחוק יישוב סיכסוכי עבודה. שר העבודה כיום ושר העבודה הקודם, שניהם כאחד התנבאו בזמנו: כמעט בשפה אחת, כי האיסורים החוקיים הפוגעים בחופש השביתה, שנתבעו תמיד על-ידי הימין הבורגני בכנסת ובציבור, לא יעלו ולא יורידו, ובמלים פשוטות: לא יביאו כל תועלת בשאלת הסדרתם של יחסי העבודה בארץ. יתר על כן, שרי העבודה עצמם הביאו הוכחות על כך מאוסטרליה ומארצות אחרות, שבהן היה קיים או עדיין מתקיים חוק האיסורים על חופש השביתה בכל צורה שהיא.

הואיל והחוק שנתקבל בנדון לפני כמה חודשים פוגע קשות בחופש השביתה ובחופש המאבק האיגודי-מקצועי של העובדים בענפים רבים, והוא קשור אף באיום של פרישה מהסתדרות העובדים הכללית של איגודי עובדים שונים, הנפגעים ישירות על-ידי חוק

ואשר לאישור ההסתדרות, הרי ברגע שהעובדים רגישו כי הנהגת ההסתדרות היא כל כולה שלהם ועני-מדת לימינם, הרי הם יפנו אליה לקבל אישור למאב-קיהם הצודקים. נוצר מצב לרגל ההתייקרויות, ריבוי המסים ואי-הרצון מצד המעבידים מכל הסוגים לפצות את העובדים על היוקר, שהעובדים נאבקים לבדם בלי לשאול איש וכלי לצפות לאישורים של מי שלא יהיה.

יש לראות בתיקונים לחוק המקורי, שאני מציע לב-טל בגלל פגיעתם בחופש השביתה, בגלל פגיעתם החמורה בעצמאות ההסתדרות וסמכותה, נסיגה נוספת של מפ-לגת העבודה מפני לחצה של גח"ל, נסיגה העלולה להת-לקט ב"מערך" ולקדם את האינטרסים של גח"ל, הנהגה מהצטרפות המרירות בקרב העובדים, מהחזיקה האנטי-פועלית, נגד ה"מערך" בממשלה ובכנסת.

החלשים לא ייהנו מזה, כפי שטוענים, שה"חזקים" נאבקים ומשיגים במידה מסוימת חלק מתביעותיהם. גם החלשים נאבקים, וילמדו במשך הזמן את תורת המאבק גם מהחזקים. האמת היא כי הכוח הוא בידי בעלי המאה, בידי בעלי ההון, והחלשים מצויים מהעבר השני של המיתרס החברתי לכל דרגותיהם. אך במשך הזמן הם יתגברו על חולשותיהם במידה שיגברו שיתוף הפעולה בין העובדים, במידה שתגבר סולידריות העמ-לים ביניהם.

לאחר קבלת החוק אמר שר העבודה מר אלמוגי: "החוק שנתקבל לאחר לבטים ויכוחים הוא חוק שאיננו מונע מאבק מקצועי". זה נכון, הוא אינו מונע, אך מנסה בתוקף רב להפריע למאבק מקצועי זה, ובלא הצלחה יתרה.

לכן יש לסלק אותו מדרך המאבק המקצועי, לסלק את ההפרעות, אשר רק ה"מערך" עלול לשלם בעדן לטובת גח"ל.

"כדי לשמור על השקט התעשייתי" — אמר באו-תה הודעה ב-22 במארכ 1972 שר העבודה — "נחוצה מדיניות הכנסות סבירה וצודקת ויחסי אנוש נאותים, לכן גם נורמות חברתיות ואידגויות קבועות כדי לש-תית את היחסים על יסודות ברורים וקבועים". זהו העניין. הכנסה סבירה וצודקת אינה קיימת. ראה את הכנסות פועלי השימורים, הטקסטיל, המתכת, פרט ל-513,000 הנפשות החיות מתחת או על סף העוני. יחסי אנוש נאותים בין עובדים למעבידים, חפש אותם בורקורים ולא תמצאם. לכן נוטלים לעצמם העובדים את הנורמות המצויות ברשותם, והן — השביתה וכל צורה אחרת של מאבק איגודי-מקצועי.

הנה הכרוז שר האוצר אתמול, כי לא תהיה תוספת יוקר לאחר תחילת יולי, למרות כל ההתייקרויות, העלאת מסי הרשויות המקומיות ותעריפי החשמל. האם רק אני דורש תשלום כזה? האם הוא לא נדרש גם על-ידי מפ"ם, גם על-ידי עסקני "העבודה"? אך כל זה לא יובא בחשבון על-ידי פנחס ספיר. מקסימום הוא יסכים למשא-ומתן. ואם המשא-ומתן ייכשל, לפי כל הסימונים, מה על העובדים לעשות, שר העבודה?

נשאר להם המוצא האחד, והוא — לשבות. פירוש הדבר גם סילוק המכשולים התחיקתיים מדרך זו, ביטול התיקונים לחוק "יישוב סיכסוכי עבודה" שנתקבלו ב-כנסת ב-22 במארכ 1972. זה יהיה לטובת העובדים ואף לטובת ה"מערך".

בחוק. סעיף 62(ב) לפקודת הניקיון (נוסח חדש) אומר בין היתר: "ושביתה והשביתה לא ייחשבו כהפרת חוזה", היינו אם גרמתי לכן שעובדים ישבתו על אף תנאי החוזה, אין אפשרות לתבוע אותי לדון בגין כך. הוא הדין אם נתייחס לסעיף 19 של חוק ההסכמים הקיבוציים, תשי"ז-1957, הקובע מפורשות: "השתתפות בשביתה לא יראו כהפרת חוזה אישית". לפי סעיף 44 לחוק ש-רות התעסוקה, תשי"ט-1959, "לשכת העבודה לא תשלח עובדים למקום עבודה שיש בו שביתה או השב-תה, ולא תשלח עובדים שובתים לעבודה כל זמן הש-ביתה או ההשביתה".

כל ההגנות האלה, הראויות לשבח, על זכות הש-ביתה של העובד נשללו ממנו על-ידי התיקונים הג"ל, שהוכנסו לחוק יישוב סיכסוכי עבודה המקורי לפני כמה חודשים והם קובעים כ"שביתה או השביתה בלתי-מוגנת" כל שביתה של עובדים בשירות ציבורי, בין שחל עליהם באותו הזמן הסכם קיבוצי, ובין שלא. והמדובר שם הוא אפילו לא בשביתה של ממש, אלא אף במה שמכונה "הפרעה מאורגנת של מהלך העבודה התקין", הגדרה שהיא כוללנית ביותר, חסרת קריטריונים אובייקטיביים כלשהם.

יתר על כן, סירוב מאורגן של עובדים לעבוד שעות נוספות עלול גם הוא להיכלל בהגדרה של "שביתה בלתי-מוגנת".

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. הפיכת פעולות העובדים להגנת שכרם ותנאיהם הסוציאליים ל"שביתה בלתי-מוגנת" שוללת מהם את ההגנות שניתנו להם על-פי סעיפי החוק שהוכרתי לעיל, היינו שאפשר לתבוע אותם על הפרת חוזה או גרימת הפרת חוזה לצד שלי-שי, וכן תהווה השתתפות בשביתה "הפרת חוזה אישית", ולשכת העבודה תהיה רשאית להפר שביתה כזאת על-ידי משלוח מפירי שביתה.

זאת ועוד: בהתאם לתוספת של סעיף 37 לחוק המקורי כופה החוק בוררות על-ידי ועדה פריטטית על כל סיכסוך עבודה ב"שירות ציבורי", על אף זאת שב-הסכם הקיבוצי אין כל הוראה מחייבת לכך. וסעיף 24(א1), 24(א2) לחוק בתי-דין לעבודה, תשכ"ט-1969, מסמך למעשה על-ידי התיקונים הג"ל לדון בסיכסוך עבודה, אם מתקיימת "שביתה בלתי-מוגנת" כנ"ל, ולהוציא צווי מניעה בבדון.

כל אלה ה"תיקונים", שכבר הספיקו להכניס מרי-רות ורוח של מרי בקרב ציבור העובדים ואשר עם זאת הוכיחו, כפי שאפשר היה לצפות, את חוסר יעילותם — מן הראוי לבטלם, כפי שאני מציע בחוק הנדון, ביום כ"א באב תשל"ב — 1 באוגוסט 1972.

גברתי היושבת-ראש. התיקונים שנתקבלו בחוק יישוב סיכסוכי עבודה בכנסת ב-22 במארכ 1972 היו פרי הלחץ של הימין הבורגני, שתאוות הבצע מעבירה אותו על דעתה, ומצד שני הכניעה של מפלגת ה-"עבודה" לחץ זה. התיקון היה: הוכרוזו שביתות במ-קומות עבודה רגשים בלא הודעה מוקדמת ובלא אישור ההסתדרות. השאלה היא איזה מקום עבודה בזמנו המו-דגני איננו רגיש, ומדוע זה צריכים עובדים למנוע מעצמם את האפשרות להפתיע את המעבידים, אם כי לפי מיטב הכרתי המעבידים לעולם אינם צריכים להיות מופתעים, כיוון שהם יודעים היטב מה חסר בשכר ובתנאים הסוצ-יאליים לעובדיהם.

— הצעות חוק של חברי הכנסת (סנהדרא, אלמוגי); חוק לחיקון פקודת העיריות (מס' 12); חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים); חוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון) (סנהדרא, בורג, ידיד, קורפו) —

הי"ר ט. סנהדרא:

רשות הדיבור לשר העבודה, לתשובה.

שר העבודה י. אלמוגי:

ריד באשר אתה טענת גם לפני כן, או סיעתך טענה, שהוא לא יהיה יעיל. טרם הוכח הדבר, באשר טרם הש" תמשו בחוק הזה. יש תיקון קודם, המחייב את הצדדים להודיע שבועיים לפני פרוץ הסיכסוך, וכל הדיונים שהיו בבתי-הדין לעבודה היו על רקע התיקון הקודם ולא על רקע התיקון האחרון. אני חושב כי לא הוכח שהוא איננו יעיל, ולכן אין חדש בארגומנטים שלך. הם נש" מעו אך לפני ארבעה-חמישה חודשים. וגם אז לא נתקבלה דעתך.

אני מציע להסיר את הצעתך מסדר-היום.

הי"ר ט. סנהדרא:

אנו נוגשים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת — לדון במליאה בהצעת החוק של חבר-הכנסת מיקוניס; והשנייה — להסירה מסדר-היום.

הצבעה

ההצעה לדון בהצעת החוק במליאה לא נתקבלה. ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום נתקבלה.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. התיקון בחוק, שחברי-הכנסת מיקוניס מציע לבטל, נתקבל בכנסת רק לפני כמה חודשים לאחר ויכוח ממושך, ובו כל חברי הכנסת, כל הסיעות השתתפו והביעו דעותיהם על התיקון שנתקבל בהסכמתה של ההסתדרות. הארגומנטים ששמענו אז הם אותם ארגומנטים הנשמעים עתה. יש בינינו חילוקי-דעות, חברי-הכנסת מיקוניס, והם היו. אתה ציטטת את דברי, במפורש, אל-נכון. אמרתי ואני אומר גם עכשיו: התיקון הזה אינו בא למנוע מאבק מקצועי. הוא איננו אוסר שביטות, הוא איננו דומה לחוק האוסטרלי. תיקון זה בא רק לחייב את קיומו של הסכם שנחתם מתוך מאבק, מתוך רצון חפשי, לאחר התלבטות ולאחר ויכוחים — אולי לאחר שביטה — בין הצדדים. לכן הוא איננו בא למנוע מאבק מקצועי, אלא הוא בא לתת תוקף חוקי לתקנות, לחוקים, לנוהגים ולנוהלים שהיו מקובלים בהסתדרות מיום ייסודה. הארגומנט החדש שהעלית איננו מעלה ואיננו מו-

ה. חוק לחיקון פקודת העיריות (מס' 12), תשל"ב—1972 * ; חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים), תשל"ב—1972 ; חוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון), תשל"ב—1972 ** (קריאה ראשונה)

הי"ר ט. סנהדרא:

חברי הכנסת, אנו עוברים לחוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 12), קריאה ראשונה. רשות הדיבור לשר הפנים.

שר הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להביא לפני הכנסת את חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים), תשל"ב—1972, ואני רוצה להסביר את הרקע להצעת חוק זאת.

אנחנו יודעים שהקמת מיתקנים בקנה-מידה גדול בוודאי עוברת את הגבולות הגיאוגרפיים של רשות מקומית זו או זו, וגם עוברת בהוצאות ובמחיר את האפשרות הפיננסית, הכספית, של רשות זו או רשות זו, ומשום כך, באשר מדובר בתכנית בעלת מעוף, בתכנית בעלת היקף, ובאשר מדובר בכך שהמכרזים למיתקנים הללו יהיו בקנה-מידה בין-לאומי על-מנת שיובטח מקסימום של יעילות תוך מינימום של מחיר — מבקש הבנק העולמי שנאפשר לאיגודי הערים, בצירוף של רשויות מקומיות, לקנות יחד אותן מכונות שצריכים לקנות.

זה החוק ותכנו. אני מבקש את הכנסת לקבל את החוק ולהעביר אותו לוועדה.

הי"ר ט. סנהדרא:

הדיון הוא אישי, במסגרת של 10 עד 15 דקות. רשות הדיבור לחברי-הכנסת ידיד, ואחריו לחברי-הכנסת קורפו.

מנחם ידיד (גח"ל):
אני מוותר.

הי"ר ט. סנהדרא:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת קורפו.

חיים קורפו (גח"ל):
מדובר היה על חוק לחיקון פקודת העיריות, וכאן אני שומע שמדברים על חוק אחר.

הרקע הוא בכך, שבמשך שש השנים הבאות תש-קיע המדינה כ-325 מיליון לירות כדי להקים בתוככי 80 רשויות מקומיות שונות מיתקנים לאיסוף ולטיהור של מי שפכים. 40% של הסכום הזה יינתנו בתור מילווה מטעם הבנק העולמי, אשר סיימו אותו משא-ומתן. יתר הסכום יבוא ממענקים של משרד הפנים, כלומר כסף שניתן על-ידי הממשלה; חלק יינתן לרשויות המקומיות בתור מילווה מטעם הבנקים.

אנו רואים בתכנית הזאת יסוד והתחלה חשובים ביותר למיפנה מכריע בתיכנון האקולוגי. על-מנת שנוכל למנוע את זיהומם של מי השתייה ועל-מנת שנוכל להתקדם בכיוון הנכון והרצוי בסילוק המטרדים התברואיים הקשים, שבחלקם כבר קיימים ובחלקם בוודאי לא יחססו עוד לבוא, וכדי שנוכל לקדם את המשא-ומתן, אני מבאי את הצעת חוק הרשויות המקומיות בנוגע למכרזים המשותפים.

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 997).

** רשומות (הצעות חוק, חוב' 1011).

חוברת ל"י, ישיבה ש"ל

— חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 12); חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים); חוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון) (סנהדראי, בורג, קורפו, אבנרי) —

12), תשל"ב-1972. אמרתי קודם, שפקודת העיריות היא מעין חוק מקיף ביותר לגוף-לנפש של הרשויות המקומיות ומשום כך דברים רבים, אשר בינם לבין עצמם אין קשר כלשהו, כלולים בתוך פקודת העיריות. אנחנו מביאים היום שלושה עניינים המתבטאים בחמישה סעי' פים, אבל אני רוצה לדבר על שלושת העניינים — כל דבר דבור על אופניו.

ההצעה הראשונה שאני מביא לבית נוגעת לזכות עיון, אשר צריכה להינתן לחברי המועצה ולחברי הוועדות על-מנת שיוכלו לעיין בפנקסי הרשות המקומית ומסמכיה. עד היום אין הוראה בפקודת העיריות בדבר זכות העיון. אמנם, בצו המועצות המקומיות (א), תשי"א-1950, כפי שתוקן בשנת 1962, קיימת הוראה כזאת; אבל, כאמור, כלפי המועצות המקומיות ובעיריות דבר זה לא קיים עדיין.

שאלה זאת נתעוררה מזמן והגיעה, אגב דיון בדבר מקרה שקרה במועצה המקומית של נצרת עילית, אל בית-המשפט העליון. בבג"צ 143/70, י' תמיר ואחרים נגד יושב-ראש המועצה המקומית נצרת עילית, אמר בית-המשפט: "הייתי חושב שמתפקידו של ראש המועצה הוא לעזור לחברי המועצה למלא את תפקידם הציבורי כראוי וכיאות ולהקל עליהם בכל דרך שהיא להשגת החומר הדרוש להם למטרה זו והמצוי בידי המועצה המקומית, ולא להערים מכשולים על דרכם בטענות פורמליסטיות שאין ביניהן ולעניינים המהותיים והמעשיים של המועצה המקומית ולא כלום".

כאשר הצעתי לראשונה את התיקון לממשלה לפני כשנה, חשבתי כי המדובר בתיקון קונסטיטוציוני בלבד, כי הרי זאת היא זכות יסודית, לכאורה מובנת מאליה. למרות זאת, לפני חודשים מספר התברר, כי גם במקרי מוות אחרים יש לפעמים קשיים אשר מונעים מנבחיו הציבור לעיין במסמכים של העיריה. עלי-מנת למנוע כל אי-הבנה רוצה אני לומר: כאשר מדובר כאן בזכות עיון במסמכים של רשות מקומית, אין הכוונה לתיקים חסויים כמו, נתיק של מקרי סעד; וכמובן המקרים הפרסונליים — סטטוס משפחתי, מחלות ילדים וכדומה — אינם יכולים להיות רכוש הציבור בכללותם. לכן שומרים אנו על המיוחד שבמסמכים חסויים על-פי דין.

אנחנו גם בדעה שתכריע ועדות אשר אינם חברי המועצה, אבל מפלאים את תפקידם בנאמנות, מוכרחים להינתן להם האפשרות לעיין באותם תיקים אשר נוגעים למילוי תפקידם.

אם כן, התיקון הראשון שאני מביא נוגע לזכות העיון של הנבחרים ושל חברי הוועדות בפנקסי העיריה ומסמכיה.

התיקון השני — וכאמור אין קשר מהותי, אלא שכולם נמצאים באותה מסכת של אותו החוק — העיריה, בתור תאגיד משפטי, יונקת את הסמכויות שלה מהחוק ועד היום אין הוראה מפורשת בפקודת העיריות המאפשרת לעיריות לערוב לחיובו של אחר. כדי לעזור לפעמים לפיתוח של אוניברסיטה או מוסד ציבורי חשוב מסכימה העיריה לקבל על עצמה התחייבות ואחריות, אבל מתברר שהדבר הזה לא היה מבוסס בחוק. התיקון השני שאנו מציעים כאן הוא מתן סמכות לעיריות לתת ערבויות בתנאים מסויימים. קיימת כאן הגבלה מפורשת, ששכום הערבויות והחייבובים הללו אינו יכול לעלות על יותר מ-10% של התקציב

היו"ר ט. סנהדראי:

אדוני, אינני יודעת מה קורה פה. לפני חוק לתיקון פקודת העיריות, ועל כך דיבר השר. יש לי רשימת נואמים.

שר-הפנים י. בורג:

יש לנו שלושה נושאים. אם הקדמתי נושא מסויים ב-10 דקות, הרי אין זה משנה, כי בעוד 10 דקות ידונו על כך.

חיים קורפו (גח"ל):

לפני נמצא החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 12), וסעיף 4 ו-5 של חוק זה מתייחסים למה שהביא השר.

שר-הפנים י. בורג:

תיקון פקודת העיריות (מס' 12) זה דבר אחר. אני דיברתי על חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים).

היו"ר ט. סנהדראי:

היתה פה, אם כן, טעות.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אני מציע שהשר ימקם את כל ההצעות יחד וה' דיון יהיה גם הוא משותף.

היו"ר ט. סנהדראי:

אינני מתנגדת לכך שהשר ידבר עכשיו גם על שני החוקים הגוספים. יהיו לפנינו שלושה תיקונים, ואני יתייחס כל אחד לשלושתם גם יחד. רשות הדיבור לשר הפנים.

שר-הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בימים כאלה יכול להיות שהצינוורות לפעמים סתומים ואינם מעבירי רים בדיוק את הקומוניקציה אשר צריכים הם להעביר.

על-מנת שלא תהיה אי-הבנה הייתי מבקש רשות לדבר תחילה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון), תשל"ב-1972, המופיעה בחוברת הכחולה מס' 1011, הואיל וחוק זה קצר יותר; לאחר מכן אדבר על הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 12), תשל"ב-1972, המופיעה בחוברת הכחולה מס' 997, ושם המאטריה רחבה יותר ומסובכת יותר.

ראשית, כאמור, אתייחס לחוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון), תשל"ב-1972. המדובר בכך, שבבע"ב אותה הלוואה מטעם הבנק העולמי, שדיברתי עליה, אחת הדרישות של הבנק העולמי היא יצירת מערכת כספים סגורה, אשר בה כל הוצאה לבניית המ-ערכת תהיה כלכלית ותכוסה על-ידי תשלומי האזרחים הנהנים מן המערכת.

אנחנו מוכרחים לשמור על המים, אשר אינם נמ-צאים בשפע בתוך המדינה. לכן המדובר כאן לא על מכון מים אשר יוצר מי שתייה, אלא על דבר שהייתי קורא לו יותר פרלימינרי. המדובר על מכונות טיהור המ-יועדות לטיהור המים לצרכי סילוקם. על-מנת שגוכל לנהל כאן בדיוק את החשבונות וגם להמציא לאזרחים את החשבונות כפי שצריך, באה הצעת התיקון שהבאתי לפני הכנסת.

החוט המשולש בוודאי לא יינתק במהרה ואני מביא עכשיו את הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (מס')

— חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 12); חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים); חוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון) (בורג, יפרח, סנהדראי, קורפו) —

פי פקודת המועצות המקומיות (נוסח חדש), ונועדו: הראשון — להצר סמכויותיה של מועצה מקומית למשכן ולשעבד תמורת נכס מוכסה; והשני — לקבוע תקרה של 10% מתקציבה השוטף לסכום שמותר לה לערוך לחיובו של אחר.

אתיחס לסעיפי ההצעה לפי סדר הופעתם.

כותרת השוליים של סעיף 140א החדש אומרת "זכות עיון לחברי מועצה וועדות". בסעיף עצמו אין זכר לחבר ועדה. מדובר בו רק על זכותו של חבר מועצה לעיין בפנקסי העיריה ומסמכיה, וברור כי חבר ועדה שאינו נמנה עם חברי המועצה — וכפי שידוע כוללות כל הוועדות הלא-סטטוטוריות של העיריה נציגי ציבור שאינם חברי המועצה — מנוע מלעיין בחומר הג'ל.

יש איפוא צורך לתקן את כותרת השוליים או לה-עניק — וזה בוודאי יותר רצוי — גם לחברי ועדה שאינם חברי מועצה את זכות העיון בנושאים שהם בתחום פעולתה של הוועדה שהם משתתפים בה.

בסעיף קטן (ב) לאותו סעיף קיימת מגבלה לגבי זכות העיון והיא — כאשר גילוי המסמך, אסור על-פי דין, או שנושא גוגע בזכויותיו של פרט, או בחובותיו כלפי העיריה, זולת אם הם משמשים נושא לדיון במו-עצה או בוועדה מוועדותיה.

ותמה אני מהו "עניין המשמש נושא לדיון במו-עצה"? האם שאילתה מעל במת המועצה נחשבת כדיון במועצה, או לא? אם כן, האם קיימת הגבלה כלשהי ביחס לנושא שמותר להעלותו בשאילתה לראש העיר? עד כמה שידוע לי, אין כל הגבלה בנושאים שמותר לחבר מועצה להעלותם. ומה טעם, אם כן, בהגבלה שמטיל סעיף קטן (ב)?

מאידך גיסא, אם בעיריה ידועה מהלכת שמועה עקשנית שראש עיריה מסויים — ואני מדבר על תקופה קדם-היסטורית ומבקש שלא ליחס זאת לכל ראש עיריה נוכחי — הבטיח לעסקן ידוע של מפלגה יריבה מחיקת החוב שלו לארנונה ולהיטל עניינים, שהגיע לס-כום של אלפי לירות, אם יפעל למען רשימתו בבחירות לעיריה, ומחיקת חוב זו אמנם נעשתה — האם אסור יהיה לחבר מועצה לבדוק את המסמכים והפנקסים הקשורים בדבר משום שהם נוגעים בזכויותיו וחובותיו של פרט כלפי העיריה? האם לכך מתכוון השר?

משני הטעמים האלה שהעליתי נראה לי שיש לבטל את המגבלה המוצעת בסעיף ב' ולהתיר לחבר מועצה לעיין בכל חומר השייך לעיריה. השימוש בו כפוף במילא למגבלות אחרות של החוק. לחברי מועצת העיריה אין חסינות לגבי פעילותם, ופירסום חומי על-ידם כפוף למגבלות החוק.

סעיף 202א החדש מכניס לעיריות מוסד חדש, שאם נדון אותו לפי הנסיון שיש לנו עמו מהאכסניה הקודמת שלו, הממשלה, הרי ניתן לומר עליו: על הראשונים או מצטערים ואתה בא להוסיף עליהם?

יש אמנם הבדל בין החוק המוצע לנו לבין חוק ערבויות מטעם המדינה, תשי"ח, ובעיקר בהיקף הער-בות שמותר לתת. סעיף 3 לחוק הערבויות מטעם המ-דינה אומר: "הסכום הכולל של ערבויות שיינתנו לפי חוק זה בכל שנת כספים לא יעלה על עשרה למאה מסכום תקציב המדינה, למעט תקציב הפיתוח, לאותה שנת כספים, או על סכום אחר שהממשלה באישור הוועדה, שניתן על דעת 4/5 ממספר חבריה שהשתתפו

השוטף של העיריה; וגם כאן, ולא מטעמים אגואיס-טיים או אימפריאליסטיים, צריך להינתן אישור של שר הפנים למתן הערבות על-ידי העיריה.

יהונתן יפרח (המערך, עבודה-מפ"ם): רק לעיריות, או גם למועצות המקומיות?

שר-הפנים י. בורג:

אמרתי שאנו דנים בשלושה עניינים המתבטאים בחמישה סעיפים. המועצות המקומיות שייכות לעניין זה. השאלה היתה במקומה ואני אתיחס אליה.

תיקון שאני חושב שתהיה בו ברכה הוא ההצעה לאחד את הגבייה של הארנונה הכללית ואגרות המים. עד הימים האלה עוסקים בנושאים של ארנונה כללית ואגרת מים מנגנונים שונים. נעשות הזמנות שונות, החי-שובים הם שונים, המכתבים שונים ומנגנוני הגבייה הם שונים. אני סבור שבעזרת המחשבים אנו יכולים להגיע לחסכון בהוצאות, אם כי לא ניתן לחסוך בדיוק את המחצית המתמטית של ההוצאה. לא תמיד הצירוף של חשבונות הגבייה של ארנונה כללית ושל אגרת המים נותן בדיוק חסכון של 50%, אבל יש בכך חסכון חשוב. אני חושב שהבית יתן בדיון את הסכמות לתיקון המוצע.

גם אם תינתן על טופס אחד הודעה משותפת בד-בר גביית הארנונה הכללית ואגרת המים, יישמר ציון נפרד של כל אחד מהסכומים ולא יופיע סכום אחד כולל, וזאת על-מנת שהאזרח יידע בעד מה הוא משלם, ובמקרה הצורך הוא יוכל גם למחות או להתאונן.

ומכאן אני עובר לסעיף הבא, הדן בהשוואת הוראות פקודת המועצות המקומיות להוראות המוצעות. הור-אות פקודת המועצות המקומיות היו שונות במקצת מההוראות המוצעות בשניים אלה: א. מועצות מקומיות יכלו למשכן גם נכסים להבטחת ההלוואות; ב. לא היתה הגבלה על סכומי הערבות שהן היו ראיות לתת. אנו מציעים להשוות את פקודת העיריות ופקודת המועצות המקומיות באותם נושאים שהבאתי לפני הכנסת.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע כמובן לכנסת לק-בל את ההצעות ולהעביר אותן לוועדת הפנים.

היו"ר ט. סנהדראי:

אנו עוברים לדיון על שלוש הצעות החוק. רשות הדיבור לחבר-הכנסת קורפו, ואחריו לחבר-הכנסת קלינגהופר.

חיים קורפו (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. זוהי שעת כושר ונאותה לשאל את שר הפנים — אולי בגאיביות — איה חוק העיריות? זה שנים שחוק זה מובטח לנו, ועדיין אין זכר להתהוותו. מדי פעם, בפעם אנו נאלצים להטילא טלאי נוסף לפקודת העיריות, ואין בה מתום.

קעת מובא לפנינו תיקון מס' 12, הכולל הוספת שלושה סעיפים חדשים לפקודה בנושאים שונים. הסעיף הראשון מעניק זכות לחבר המועצה לעיין בפנקסי העיר-יה ומסמכיה. הסעיף השני מסמך את העיריה לתת ערבות לחיובו של אחר. והסעיף השלישי מאפשר לאחד את גביית החובות בעד ארנונות עם החובות בעד צריכת מים.

שני הסעיפים האחרים, הכלולים בהצעה המונחת עתה לפנינו, מתייחסים למועצות מקומיות שהוקמו על-

חוברת ל"ו, ישיבה ש"ל

— חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 12); חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים); חוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון) (קורפו, יפרח, סנהדראי, קלינגהופר, בורג) —

ה"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת קלינגהופר.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אתייחס לחוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים), ואעשה זאת בקצרה.

בדברי המבוא המלווים את הצעת החוק שבגליון הכחול המונח לפנינו, הצעות חוק תשל"ב, מספר 1011, בעמוד 408, נאמר: "לאחרונה מתנהל משא-ומתן עם הבנק העולמי על מתן מילווה בהיקף גדול לעבודות ביוב ברשויות המקומיות. אחת הדרישות האולטימטיביות של הבנק העולמי למתן המילווה היא, כי ביצוע העבודות ייעשה בהיקף כזה שיצדיק פירסום מכרז בין-לאומי".

אני שואל את כבוד שר הפנים, האם המשמעות של הדרישה האולטימטיבית שמציג הבנק העולמי היא שלא נקבל ממנו מילווה לביצוע עבודות ביוב ברשויות המקומיות אלא אם נתחייב, שעבודות אלו יבוצעו על-פי מכרז בין-לאומי?

אם אמנם יש נכונות מצד הגורמים הישראליים הרשמיים הנוגעים בדבר לקבל על עצמם התחייבות כזאת ולוותר על אפשרות לקיים מכרז ישראלי פנימי במקרים כאלה, הרי יש להצטרף על נכונות זו צער רב. אינני מעלה על הדעת שישיראל איננה מסוגלת לבצע עבודות כאלה, הן מבחינה טכנולוגית והן מבחינה כוח-האדם. מדוע, אם כן, צריך לקבוע מראש, כתנאי לקבלת המילווה, שאנחנו נהיה מנועים מלבצע עבודות כאלה על-פי מכרז שלא יהיה בין-לאומי? אני מודה ומתוודה שאינני מבין זאת, לא לפי שיקול פוליטי איזה שהוא, ולא מכל בחינה אחרת.

אחיה אסיר תודה לכבוד שר הפנים, אם בהזדמנות זו יואיל להבהיר את הנקודה שהרשיתי לעצמי להעלות.

ה"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ביקשתי רשות הדיבור כדי להבהיר כמה נקודות בקיצור נמרץ, שהוא מחייב המציאות וההצטננות.

אם חברי הכנסת קורפו נתן לעצמו את הציון שהוא שואל שאלה מתוך תמימות, הרי אני רוצה לומר כי העובדה, שמאז 1964 היו 12 תיקונים מגוונים לחוק הקיים, היא ביטוי לכך שמנסים ללמוד מן הניסיון. אני חושב שאין מתודה טובה יותר מאשר לימוד תוך כדי עשייה.

אבל אני רוצה לומר יותר מזה, ואני מחזיר קומ-פלימנט לבית הזה. הבית הזה דן ימים לא מעטים בש-אלה אם ננהיג במדינה בחירות ישירות של ראשי ערים, ובוודאי יהיה צורך חיוני לקבוע מה הן הסמכויות של ראשי הערים, מה הן הסמכויות של ראשי רשויות מקומיות, אילו סמכויות נשארות בידי המועצה המקומית. כל זמן שהסוגיה הזאת לא נמצאו לה תשובתה ותחילת פתרון בבית הזה, אין טעם להתחיל בעבודה המקיפה בדיון שיהיה בשבוע הבא על משרד הפנים, אם ירצה השם, עוד אדבר על עניין זה, וחברי הכנסת קורפו יוכלו בינתיים להכין נאום אחר.

לפי סעיף קטן (ג) יכולה ועדה של העיריה לדרוש את המסמכים. חושבני שהצעת החוק עונה על בעיה זו.

בישיבה, תקבע מזמן לזמן. הכוונה היא שמותר בכל שנות תקציב לתת ערבויות בשיעור של 10% מהתקציב למעט תקציב הפיתוח.

בסעיף 202 של החוק המוצע. נאמר: "העיריה רשאית לערוב באישור השר לחיובו של אחד, למטרה מהמטרות שהעיריה מוסמכת להן, ובלבד שסך כל הערבויות בכל עת לא יעלה על 10% מתקציבה באותה שנת כספים". כאן לא מדובר על תקציב הפיתוח. יש להניח שהעיריות יפרשו זאת כ-10% מכלל כל התקציב ויתנו ערבויות בגבולות אלה. כמובן שהן יעשו זאת מיד בשנה הראשונה, ובשנה השנייה ניאלץ לתקן את החוק ולנסח אותו בהתאם לנוסח אשר מופיע בחוק הערבויות מטעם המדינה.

יונתן יפרח (מערך, עבודה-מפ"ם):

לא צריך להביא את הדברים עד אבסורד.

חיים קורפו (גח"ל):

ערבויות אלה ייתנו בשנה הראשונה, ובשנה השנייה נעמוד לפני תיקון החוק. זה ברור לחלוטין.

ההתחלה היא אמנם צנועה, אך גם על כך ניתן לומר בוודאות: "זה הקטן גדול יהיה". עתידים אנו להוסיף על הבכי שלנו על ערבויות המדינה "לאוטו-קדס", חברת "ורד" ואחרים, בכי נוסף על הערבויות החדשות שיינתנו על-ידי העיריות.

יש להוסיף כי המשמעות הכלכלית של החוק המוצע היא אינפלציה דוהרת. לתקציב הכולל של העיריות ייתוספו עשרות מיליוני לירות, בלא שאלה יהיו כלולות בתקציבים שלהם. בכך נגרם לתוצאה הפוכה מזו שאנו חותלים להשיג במשך. בסופו של דבר יהיה לכך גם ביטוי בתקציב השוטף של העיריות כי עיריה תתחייב מיד בתוספת של ארבעה-חמישה מיליונים לתקציבה, סכום אשר יחסר לה בשנה הבאה והיא תנסה להשיגו באמצעות התקציב.

אנו מציעים למחוק את הסעיף הזה מהצעת החוק.

הסעיף השלישי מדבר על איחוד הגבייה. רציתי לשאול את השר אם הוא יכול להגיד לבית, כמה עובדים יחסוך לנו איחוד זה. האם אפשר להניח שנחסוך עובד אחד, שניים, שלושה? האם יש איזו שהיא תחזית למס-פר העובדים שאיחוד הגבייה יחסוך? האם הייעול הוא רעיון מופשט, שלעולם לא צריך לבצע? הניסיון שלנו בעבר בעניין המיזוג של מסי הרכוש העירוניים עם מס הרכוש הממשלתי, שהוצג כצעד שיביא לייעול, חסכון וצימצום, מלמד שאף רשות מקומית אחת לא צימצמה את מנגנונה אפילו בעובד אחד.

בשני הסעיפים הנוספים בהצעת החוק אין משום חידוש רב. הסמכויות למתן ערבויות על-ידי המועצות המקומיות היו קיימות גם קודם לכן. כאן באים להגביל את הסמכות, אך אם מציעים אנו להשמיט מוסד זה מן העיריות, הרי בזה שנוצק למחוק אותו גם מן המועצות המקומיות.

ההצעה להגביל את האפשרות של המועצה למשכן את נכסיה היא הצעה נכונה.

אנו מציעים להעביר את החוק לוועדה, ומקווים שההצעות שלנו, בדבר הסדרת סעיף 2 ותיקון שני סעיפים נוספים, יבואו על תיקון בוועדה.

— חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 12); חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים) לחוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון) (בורג, קורפו, סנהדראי); חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון) (סנהדראי, ורהפטיג, ידיד) —

מלבד זה אני רוצה לומר כי יש לי אמון מלא בכך, שאנשי המקום יוכלו לעמוד בהתחרות הוגנת ולזכות במכרזים. את הפרטים הפיננסיים בעניין העדין הזה נשמח למסור לוועדת הפנים.

ה"ר ט. סנהדראי:

ועתה, חברי הכנסת, נעבור להצבעה, ואני רוצה להבהיר איך נצביע, כדי ששוב לא יהיו דברים בלתי-ברורים. נצביע קודם כל על החוק לתיקון פקודת העיריות, הצעת חוק 997. לפנינו הצעה אחת — להעביר אותה לוועדת הפנים.

הצבעה

ההצעה להעביר את החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 12), תשל"ב-1972, לוועדת הפנים נתקבלה.

ה"ר ט. סנהדראי:

אני מעמידה להצבעה את חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים), הצעת חוק מס' 1011.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים), תשל"ב-1972, לוועדת הפנים נתקבלה.

ה"ר ט. סנהדראי:

אני מעמידה להצבעה את חוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון).

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק הרשויות המקומיות (ביוב) (תיקון), תשל"ב-1972, לוועדת הפנים נתקבלה.

ו. חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון), תשל"ב-1972 * (קריאה ראשונה)

ה"ר ט. סנהדראי:

אנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחבר הכנסת ידיד, ואחריו לחבר הכנסת גולדשמידט.

מנחם ידיד (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בעצם מציעים לנו תיקון טכני לחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית, בו מבקשים לקבוע את התאריך כ"א באלול תשל"ב (31 באוגוסט 1972) במקום התאריך הקובע א' באלול תשל"ב (11 באוגוסט 1972).

בדברי ההסבר להצעת התיקון נאמר: "עקב מספר דרישות של תקנות הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב-1972, כגון זכות ערר לפני ועדת ערר תוך 14 יום מיום פירסום רשימות הרבנים, הצורך במשלוח הודעה לפחות 10 ימים מראש לזכאים להשתתף בכינוס מן הכינוסים, וחובת הצעת מועמדים על-ידי 25 חברי האסיפה הבוחרת לא יאוחר ממספר ימים קבוע לפני כינוס האסיפה הבוחרת, הגיעה ועדת הבחירות לדי

אין שום מגינה שוועדת הפנים של הכנסת נתן דעתה על הבעיות שהועלו כאן. אינני מוכן לקבל את האודאקולום הפסימיסטי של חבר הכנסת קורפו, שרואה בהצעה שבאה להגביל את הערבויות דווקא פתח לאי-פלציה. אני חושב שזה צעד ראשון בכיוון הנכון.

חיים קורפו (גח"ל):

אדוני טועה. עד היום לא היו ערבויות בעיריות.

שר-הפנים י. בורג:

חבר הכנסת קורפו טועה, היו ערבויות. אבדוק את העניין, ולא אמנע מלהודות שאתה צודק אם יתברר שאמנם אתה צודק.

אין תשובה מדויקת לשאלה כמה עובדים בדיוק נוכל לחסוך על-ידי איחוד גביות ארנונה ואגרת מים. אם עד היום הספקנו והצלחנו לאחד ברחבי הארץ 250,000 חשבונות, הווי אומר שעשרות עובדים של רשויות מקומיות יכלו להיות מועברים לתפקידים אחרים, ולא נתקבלו עובדים נוספים וחדשים. אתה די בקי במשק העירוני כדי להעריך דבר כזה. ובתור ירושלמי לירושלמי אני יכול להוסיף, שבמים אלה עומדים לאחד את החשבונות גם בירושלים, וזה צריך להביא חסכון של 18 עובדים.

בקשר לשאלה של חבר הכנסת הפרופסור קלינג-הופר אני רוצה קודם כל לומר, שמדובר בבנק עולמי, ובנק עולמי עובד לפי הסטטוס שלו. ייתכן שהיו להם סיבות, בגלל כמה ארצות שהשקיעו בהן ולא ראו הרבה פרי. איני רואה שום עוול פוליטי בכך שמוסד בין-לאומי, שמקורות גיוס הכסף שלו הם בין-לאומיים, רוצה גם שהנכסים בקנה-מידה גדול יהיו בין-לאומיים. איני רואה בזה פחיתות כבוד למדינה.

ה"ר ט. סנהדראי:

ועתה, חברי הכנסת, אנו עוברים לחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון), תשל"ב-1972. רשות הדיבור לשר הדתות.

שר-הדתות ז. ורהפטיג:

ברשות היושבת-ראש, מורי ורבותי. אני מביא לפי ניכס את הצעת החוק להאריך את מועד קיום הבחירות למועצת הרבנות הראשית מיום א' אלול תשל"ב ליום כ"א באלול תשל"ב. זו הארכה בעשרים יום. הצעה זו הובאה לפי דרישת יושב-ראש ועדת הבחירות למועצת הרבנות הראשית, על דעת הוועדה. לאחר שסידרו בוועדה את לוח הזמנים של כל הכינוסים שצריכים להתקיים שבהם נבחרים הנציגים, כינוסי הרבנים וכינוסי נציגי הציבור, מצאו שלא יספיק להם הזמן והם זקוקים לעוד עשרים יום.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

מנחם ידיד (גח"ל):

אדוני השם, האמנתי בכל לבי שיש הכרח למסור לידי הרבנים סמכות חוקית ממלכתית, בנוסף לסמכות ההלכתית שממנה שואבים הם כוחם, כדי לפתור בעיות מורכבות ללא לחצים וללא חתומים ממסלתיים או מפלגתיים. למרבה הצער אנו שומעים שיש לחצים ונעי- שים דברים בלתי-נסבלים הגובלים בשערוריה ציבורית מסביב לבחירת הרבנים הראשיים ומועצת הרבנות הראשית לישראל. אין דעתנו נוחה ממצב זה ומתופעות בלתי-ציבוריות אלה. לא ברור לנו למי דרוש ולמי נחוץ מצב זה ואת מי הוא משרת. מכל מקום, זה פוגע בכבוד הרבנות הראשית והרבנים הראשיים, ויכבד במידה ני- כרת על מהלך עבודתם התקינה, בעיקר באותם העניינים הרגישים שהתעוררו לאחרונה והדורשים פתרון הולם במסגרת ההלכה.

ניטיב לעשות אם ניומנו מהשמעת דברים מיותרים וממעשים הפוגעים בעצם שלמותו ואחדותו של העם. אני תפילה שהבחירות ייערכו בזמן, ואכן נוכח למועצת רבנות ראשית בנשיאותם של הרבנים הראשיים לישראל. בזמן הזה כבימים ההם עניינו נשואות אליהם בתקווה שיתמודדו עם הבעיות הבערות בחיינו והמסעירות את הציבור. עליהם מוטלת האחריות והחובה להעמיק מח- שבה בחיפוש דרכים, תוך הסתמכות על דת ומסורת ישראל, כדי לפתור את הבעיות הסבוכות. והמורכבות בחיינו בדרכי נועם.

בידי כבוד חותרת הרבנים לפעול ולעשות למען השרשת ערכי הנצחיים של מורשת ישראל בחיי האומה ובחיינו, מתוך אמונה שתורת ישראל דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

אינני מוצא לנכון, גברתי היושבת-ראש, להאריך בדברים. אני סבור שנעשה עיוות דין ביחס לאורך הזמן. תחילה חשבו להצביע נגד החוק, אבל מתוך כבוד למו- עצת הרבנות הראשית נימנע מהצבעה.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פרוש, ואחריו לחבר- הכנסת סורקיס.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. סיעתנו תצביע בעד הארכת תוקף כהונתה של הרבנות הראשית. אבל אולי תואיל להגיד לי, כבוד שר הדתות, כמה פעמים כבר נתבקשנו בכנסת להאריך תוקף כהונתה של הרבנות הראשית? אולי אתם יודעים, חברי הכנסת, דוגמה נוס- פת של זילזול כזה במוסד המדינה כמו עצם הדבר שמו- סד הממלא תפקיד ממלכתי יפוג תקפו לפני שהבא אחריו ממלא את מקומו? בכל מוסדות המדינה יש הסדר שכל עוד זה שבא אחריו אינו נכנס לתפקידו, ממשיך קודמו לכהן בתפקידו, וכך אין אפשרות שיווצר חלל ריק. ואילו ברבנות הראשית, איני יודע משום מה, תוקף כהונתה תלוי ועומד, ולפי החוק אם אין מאריכים תקפה — יפוג כוחה. זה כשלעצמו זילזול ויחס לא רציני לרמת מעמדו ותפקידו של המוסד.

ואמנם אם עלינו להאריך עכשיו תוקף כהונת הר- בנות הראשית, הרי גם זו תוצאה של אותו משחק אומלל שהקובעים בממשלה שיחקו כאן. אל נא נשכח מה היה העיכוב בהקצרת הבחירות: העיכוב היה בכך שהממ- שלה לא מינתה נציגיה לוועדת המינויים; היא עיכבה את המינוי עד שהוגש נגדה בג"צ. זה מוכיח מה היחס למוסד

מסקנה כי אין כל אפשרות טכנית לערוך את הבחירות עד א' באלול תשל"ב (11 באוגוסט 1972). על-פי בק- שו של יושב-ראש ועדת הבחירות מוצע להאריך את המועד עד ליום כ"א באלול תשל"ב (31 באוגוסט 1972).

גברתי היושבת ראש, האומנם כך הדבר? ומה בעצם קרה שהניע את יושב-ראש ועדת הבחירות, חבר-הכנסת סורקיס, להגיע לידי מסקנה שאין כל אפשרות טכנית לערוך את הבחירות כפי שנקבע? למען האמת, רצוי לציין שהחוק עצמו וגם התקנות אושרו בכנסת ובוועדת הפנים לפני חג הפסח, ומיד לאחר החג בחרה מועצת הרבנות הראשית את נציגיה לוועדת הבחירות. בידי ועדת הבחירות היה איפוא הזמן הדרוש לקיים את הבחירות בזמן. האמת היא שהממשלה היא האחראית למצב שנוצר. הממשלה לא מילאה את חובתה כנדרש ולא מינתה את נציגיה לוועדת הבחירות, ובכך מנעה את הפעלת הוועדה ואת כל תהליכי הבחירות, כפי שנמסר ופורסם ברבים, כי מאחורי סחבת זו עמדו שיקולים פוליטיים ורצון מצד המערך, ואולי בשיתוף עם המפד"ל, לקבוע מראש את תוצאות הבחירות לרבנים הראשיים לישראל.

אנו תבענו כי הבחירות ייערכו במועד, כי יש לסלק כל מכשול כדי לקיים את הבחירות ולחדש את המוסד הרבני העליון בארץ ישראל. גברתי היושבת-ראש, בדיון בכנסת על הצעת חוק המסגרת, הן בקריאה הראשונה והן בקריאה השנייה והשלישית, תבענו להחיש את תהליך ההכנות ועריכת הבחירות בהקדם. אולם כבר אז תבענו ספקות והשמענו אזהרה שמה שוב תהיה סחבת ולא חשוב מי באמת אחראי לה. לנבינו, לגבי העם וה- כנסת, הממשלה כולה אחראית למצב שנוצר ולסחבת הממושכת הגובלת בשערוריה ציבורית, שלא ניתן לקיים את הבחירות במועד שנקבע, ומבקשים מאתנו ארכה נוספת.

אנו מקווים שאכן הפעם יאפשר התאריך המוצע עריכת הבחירות ללא צורך להפגיע לפני הכנסת ולבקש ארכה נוספת, וכן לא יהיה צורך בדיון מחודש במקרה שתתעוררנה ותהיינה תקלות נוספות שיעמדו לפני ועדת הבחירות.

כאן אני מוצא לנכון לציין בחיוב את עבודתה המ- אומצת של ועדת הבחירות, בראשותו של חבר-הכנסת סורקיס, שעשתה עבודה יפה בזמן הקצר שעמד לר- שותה.

אין ספק שהתקופה שבה אנו נמצאים היא תקופה מיוחדת במינה המחייבת יציבות במוסד הרבני העליון, על מנת לאפשר לו למלא את תפקידו הקשה והמסובך.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
לתת הוראות למפד"ל איך להצביע.

היו"ר ט. סנהדראי:

עוד מעט תהיה לך רשות הדיבור, חבר-הכנסת אליעד.

מנחם ידיד (גח"ל):

עד כמה שידוע לי, אתה שייך לקואליציה הממ- שלתית ואתה נמצא ממש במצב של המפד"ל.

חיים קורפו (גח"ל):

את זה עשו גם הרבנים הראשיים, אל תשכח.

כזה אצל איזה גורם אחר. הוא עולה על כוח שלטון של מדינה, איזו מדינה שהיא. בפולניה היו אומרים: חוק אשר יחוקק פילסודסקי, שלטי פולין בימים ההם, כל חוק שהוא — תמיד יימצאו כאלה שבמחשכים ובהסתרה יעלמו ויתעלמו ממנו. ינסה הרבי מגור להורות לאלפי חסידיו לעשות דבר כלשהו, גם במחשכים יקיימו בדחילו ורחימו, ללא צורך בשוטרים ושומרים. ינסה רב גאון גדול בתורה להוציא איסור על דבר כלשהו — יימצאו אלפים ורבבות, אשר ללא שוטרים ושומרים ימלאו זאת. גם לא-דתיים, כשנתקלים בכוח התורה, עומדים נדהמים מהשפעתם החזקה של רבנים, מגודל כוח התורה. להמוני נאמני התורה יש חוש האבחנה, וכאשר רב בישראל, תהא גדולתו לאין שיעור, אם לא יהיה נאמן ליסודות ההלכה — מיד, מיד ממש, ייפסל. טעות היא לחשוב שאפשר להשיג משהו על-ידי הכתבת תנאי לרבנים. הם ייפסלו; לא תהא להם השפעה, דבריהם ופסקיהם לא יתקבלו. רק בגישה לא-מעשית, לא-יסודית, וחוסר הער-כה כנה למעמד הרבנות, יכולים להגיע לאבסורד כזה, להאכיל על המוני בית ישראל בארץ-ישראל רב על-תנאי.

ואני אומר לכם: אם אתם חושבים, אם אתם מתכננים לעצמכם להכתיר רב על תנאי באשר הוא הב-טיח לכם להיענות לתנאים שהכתבתם לו, להחיר את אשר אסרו, כעולה על דוחכם — היה לא תהיה.

ה"ד ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת סורקיס, ואחריו לחבר-הכנסת אליעד.

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה-מפ"ם):

גברתי הוישבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים. בווע-דת הבחירות לרבנות, שיש לי הכבוד לכהן כיושב-ראש שלה, אנחנו מבקשים דחייה של 20 יום על-מנת לבצע את הבחירות לפי החוק שכנסת ישראל החליטה עליו. אוכזר תחילה כמה תאריכים, ואחר-כך אגיד גם משהו לחבר-הכנסת פרוש.

מרדכי בן-פורת (המערך, עבודה-מפ"ם):

האם תאמר לי גם אם בין המועמדים יש כאלה שהם על תנאי בוועדת הבחירות?

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה-מפ"ם):

זה רשום אצלי. הם יושבים על תנאי כבר הרבה שנים.

ובכן, ב-9 במארס 1972, ערב הפגרה, אישרה הכנסת את החוק. ואני השתמשתי באותה החלטה כדי להודות מעל במת הכנסת לחברי ועדת הפנים, אשר עם כל חילוקי הדעות עזרו להביא בזמן את החוק לאישור הכנסת בקריאה שנייה ושלישית. מאז לא נבחרה ועדת הבחירות. אין זה מעייני לדון עכשיו בבעיה למה לא מינתה הממשלה נציגיה, ולמה לא מינתה מועצת הרבנות את שני נציגיה. אבל עובדה היא שהפסדנו זמן יקר של חודשיים כדי לטפל לפי החוק בכל התהליכים. ב-15 ביוני 1972 נבחרתי כיושב-ראש הוועדה.

ב-18, ב-20 וב-23 ביוני קיימנו שלוש ישיבות על-מנת להביא לפירסום רשימה א', הנוגעת לכל אלה שיש להם זכות להיות בגוף הבחור. מאז קיימנו עוד שלוש ישי-בות, וב-11 ביולי 1972 פירסמנו את רשימה ב', לאחר פירסום כל רשימה יש צורך ב-14 יום, כדי לאפשר פנייה לוועדת עררים. כל מי שרואה עצמו מקופח — לא מי שנמצא ברשימה, אלא מי שאיננו נמצא ברשימה ורואה

ממלכתו רם-מעמד מצד הממשלה בעצמה. הממשלה יודעת שאם היא מעכבת מינוי נציגיה, אי-אפשר לקיים את הבחירות; ואם אי-אפשר לקיים את הבחירות, פקע תקפה של הרבנות הראשית. משמעותו של הדבר: להפ-עיל על-ידי זה לחץ כדי שהמלך הבחירות יהיה בכיוון הרצוי לממשלה, שיבחרו במו שהקובעים בממשלה קוב-עים. כלומר: מסכימים אתם לכך — נשלח נציגינו, נאריך תוקף כהונת הרבנות הראשית; לא תסכימו — יתפורר כל המוסד הזה.

וכמה כבר דיברנו בהזדמנויות קודמות על התכ-תיבים? אניני חושב שיצאנו די חובתנו למחות, להת-ריע, להוכיח אותם, כיצד מוכתבות הבחירות הללו לרבנות הראשית, מהי חומרת התכתיבים, חומרת תוצאות התכ-תיבים, מהי המגמה, למה שואפים ומה מבקשים להשיג בבחירות האלה לרבנות הראשית. וכיום אין זה סוד: רק לפני זמן קצר הכנישו או התכחושו כי יש הסכם חשאי וכי יש תכתיבים. אבל באחרונה גם ראש הממ-שלה מכריזה וחוזרת ומכריזה כי היא מקווה כי הבחירות הבאות לרבנות הראשית יביאו את השינוי.

ועושים כעת כל ההכנות להבטיח מועמדות של אותו רב אשר נתן הסכמתו להתיר מה שאחרים אסרו. כדי להבטיח בחירתו רצו להגביל את גיל המועמדים, וגם את הגבלת הגיל גזרו לפי המתוכנן כדי להשיג היתר למה שאחרים אסרו. כאשר קמה סערה נגד הגבלת הגיל, התחילו להשפיע על הרב אונטרמן שישכים לוותר. ושרי המפלג"ל, כולם או משהו מהם, הבטיחו שהשינוי הס-כמת הרב אונטרמן שלא יעמיד את מועמדותו. וכאשר נתברר שהרב אונטרמן אינו מוכן לוותר, והוא מתכוון להציג מועמדותו — הוציאו את השוט: לא ימנו נציגי הממשלה בוועדה — יפקע תוקף הרבנות הראשית, והמוסד יתפורר.

הגידו לי: האם זה מכובד להחזיק כלפי מוסד רם-מעלה כזה שוט ולאיים: תקבלו רב על תנאי — טוב, ואם לאו — יפקע תקפו? האם זה מכובד, במיוחד כש-מדובר במוסד ממלכתי הממלא פונקציה ממלכתית, פונקציה יסודית בחיי העם? האם זהו יחס נאות לרבנות בישראל?

כל אימת שאני מדבר על הרבנות הראשית שומע אני לא פעם מצד אחר: הרי אתם, חברי אגודת ישראל, התנגדתם תמיד לרבנות הראשית. אני חוזר ומכריז: נכון, אגודת ישראל התנגדה. גדולי ישראל שהיו אתנו בימים ההם, בעת ייסוד הרבנות הראשית, ראו את הסכנה הצפויה מה העובדה שמוסד הרבנות הראשית שואב סמכותו ממוסד חילוני. וכיום, מי מאתנו אינו רואה בעין מה שחזו אז גדולי ישראל? מי מאתנו, שידע להעריך רבנות מה היא, אינו רואה בעין חומרת המצי-אות, שמכתבים מינוי רב, לא רק רב מטעם, אלא גם רב על תנאי; לא רק רב רשמי, אלא גם רב אשר מראש הותנו על תנאים להתיר איסורים? היש דבר חמור מזה, להביא לידי כך שמוסד רם, עליון, כרבנות הרא-שית, יפעל לפי תכתיבים?

רבנות, זה איום וזה גורא. אין אהחנו חשים חומרת הדבר די הצורך. אבל כאן חייב אני להכריז ולומר בשם סיעת אגודת ישראל לכל אלה המתכננים בחירת רבנות על תנאי, כי הם שוגים שגיאה יסודית. זוהי שגיאה יסו-דית בהערכת משמעותה ומהותה של הרבנות בישראל. הרבנות בישראל, רב בישראל, כוחם עצום. כוח התורה הוא כה חזק בעיני נאמני התורה שאיני יודע כוח חזק

הכל מוכן; אם כך, למה צריך לעבוד כל כך קשה? אני רגיל לעבוד עבודה קשה, אבל התפקיד הזה דורש הרבה מאוד כוחות. מי שדאג לי לתפקיד זה, יבורך ויהיה בריא. לשם כך יש צורך בהרבה כוחות. אני יודע מה זה. ואילו היה הכל מוכן, לא צריך היה לעבוד כל כך קשה. ויש לפגוע גם בתי-משפט ובג"צים. אנחנו צריכים להקיף פיד על הכל ולא לסטות במאומה מהחוק.

ובכן, לפי התאריכים שקבענו נהיה מוכנים ב-30 או ב-31 לחודש לקיים את הבחירות. יש חגים, אנחנו רוצים שלקראת החגים תהיה רבנות ראשית ושכולם יבדכו על המוגמר, ביניהם חברי-הכנסת ידדי. והרי גם חברי-הכנסת פרוש תומך עכשיו מאוד ברבנות. אני שמח מאוד.

אבל אני רוצה לשאול את חברי-הכנסת פרוש: האם אתה מתייחס ברצינות ובכבוד לרבנות? לא אדבר על העבר, אינך אוהב שמחשבים בהיסטוריה. על זה עשיתי אתך חשבון בישיבה שבה דנו על משרד הדתות. מה זאת אומרת שבחרים רבנים על תנאי? אני רוצה לראות שמפטרים רב במדינת ישראל. עוד לא ראיתי דבר כזה, בשום מקילה. ויש עכשיו ויכוח על גיל. האם בוחרים רבנים על תנאי? מישור רוצה שרב פלוני יהיה רב ראשי. הרי לא הקהל יבחר בו, לא הרדיו ולא העיתונות, אלא 150 אלה שהחוק העניק להם את הזכות להיות הבוחרים. אלה יבחרו את הרבנות, ולא יועיל שום דבר. איש מחוץ למקום — אף אחד לא יבחר. גם ליושב-ראש ועדת הבחירות אין כל השפעה בעניין זה. ליושב-ראש ועדת הבחירות יש רק תפקיד אחד — להעביר את הבחירות בשלום ובהצלחה. זה תפקידו, בזה אנחנו עוסקים. ובכן, אינני יודע אם זה מחזק את הכוח של הרבנות והיחס לרבנות, שאומרים שהם על תנאי, מטעם.

לא פעם אני מתרשם מדבריו של חברי-הכנסת שוס"ט, ידד שומר מצוות, שומר מסורת. אנחנו כולנו לא אנטי-דתיים. מצויים אנשים שיש להם חשבון עם הקדוש-ברוך-הוא. אינני יודע מדוע. אבל אני רוצה לשאול אותך דבר אחד: האם אסור לפגוע לרבנים ולדבר על לבם שיקלו, שיפסקו לפי ההלכה? מה הפסול בזה? למשל, אני רוחש כבוד לחברי-הכנסת האזרחי, אף-על-פי שמאז ומתמיד, בלי קשר עם קואליציה, עם מפד"ל או בלי מפד"ל, אני מתנגד לנישואין אזרחיים בכל צורה שהיא. גם בתוך המפלגה יש לנו חילוקי דעות. מותר להיות בעד ומותר להיות נגד. בתוך מפלגה אחת יש שהם בעד ויש שהם נגד. זה לגיטימי. זה דמוקרטי. העובדה היא שהמצב קשה. יש בעיות שלא רצו לפתור אותן, ואולי לא יכלו לפתור אותן. אני חושב שאילו היה רצון חזק, היו מוצאים את הפתרון. אמרתי פעם לשד הד-תות, שזרוע את "הכרעס" שבמשרד הדתות. האם לא היו ממזרים בעם היהודי? מדוע רודפים אותם? האם מי שהוא ממזר אשם שמישהו אחר חטא? האם הוא צריך לסבול משום זה?

איננו מציעים שהרבנים יוציאו פסקי-דין שמישהו אחר יכתוב להם. אבל מה הכעס? מדוע מתריע "המו"די" נגד זה? היתה חודמנות במשך שנים לפתור בעיות ולא להגיע לבזיונות שהגענו אליהם. אילו פתרו את הבעיות הקשות, שאפשר היה לפתור אותן, חברי-הכנסת האזרחי לא היה מציג. מתוך יאוש, את הצעת החוק שהציע וכל הכרוך בה. הוא לא עשה זאת בחדווה. אני מכיר אותך, הכרתי את אביו, ואני יודע מה היתה תרומתו לעם היהודי. האם נעשה פתאום אנטי-דתי? אין

עצמו מקופח — יכול לפגוע לוועדת עררים. היום התקיימה הישיבה הראשונה שלה, אחרי 14 יום, בראשות שר הדתות ושני הרבנים הראשיים. בסך הכל הוגשו לרשימה א' ארבעה עררים, לא יותר. ואנחנו מחכים עוד 14 יום לעררים על רשימה ב'.

אחרי זה צריכים לעבוד עוד עשרה ימים לפני שמו"מינים לכנס. החוק מחייב לפרסם את כנס הדיינים בארבעה עתונים. צריכים להיות כמה כנסים, של ראשי מועצות, מועצות דתיות, רבני המושבות, ואלה צריכים לבקור את הגוף הבוחר. פרט לזה שיש כמה אנשים קבועים בגוף הבוחר, כגון 16 רבנים, 12 ראשי עיר — את היתר צריכים לבחור. למשל, מתוך 71 דיינים צריכים 9 נציגים להיות הבוחרים בשם הדיינים. הוא הדין לגבי מועצות מקומיות. אנחנו צריכים לבחור בשם המועצות המקומיות מכל הארץ 34 נציגים. וכל דבר דורש כנס והצבעה בקלפי, על מנת שנוכל להכין את הגוף הבוחר של 150 איש, שמתוכם 10 מתמנים על-ידי שר הדתות בהסכמת הממשלה.

אני רוצה להודיע לכנסת שאנחנו מקפידים ונקפיד על כל פיסקה ומלה בחוק. משום כך לא נכנסנו לשום בעיה. באו להגיד: בירושלים אין רב בגוף הבוחר, בחולון לא; בחולון יש רב, הוא לא נבחר על פי החוק. לא עלינו על מוקש זה.

קודם כל לקחנו בתור יסוד את הרשימה הקודמת, מהבחירות הקודמות, של אלה שיש להם זכות בחירה. מי שמקופח יגיש עירעור.

צועקים חסם: אין זה קרה שבפתח-תקוה אין רב? אנחנו לא קיבלנו מנדט לבחור רבנים, לא בפתח-תקוה, לא בחולון ולא במקומות אחרים. זה תפקיד העיריות, משרד הדתות והגוף הבוחר, שצריך להיבחר כחוק וכדין. אין זה מספיק שהעירייה והגוף הבוחר של גבאי בתי-כנסת בוחרים. צריך לקבל גם אישור מטעם מועצת הרבנות. ויש הצועקים למה לרבנים אלה אין זכות בחירה. הם לא הטריחו את עצמם עד היום לקבל מהרבנות הראשית אישור שהם רשאים — אם מותר להם ואם יש להם כושר — לשבת בראש הרבנות. לא אנחנו נעשה את העבודה בשם ובמקומם.

פעלו לפי התאריכים שקבענו, גם היום היתה ישיבה, וסידרנו תכנית של כל הכנסים. ובין כנס לכנס צריך כים לעבור עשרה ימים, כאמור. אני אפילו הרחקתי לכת. החוק מחייב לפרסם בארבעה עתונים; אני אמרתי לפרסם בכל העתונות היומית בארץ, בבוקר ובצהריים, כדי שאף אחד לא יוכל להגיד שלא מצא את עצמו ברשימה ולא ידע על כך. אמרתי לתת מודעות אפילו בעתונות התקופת את ועדת הבחירות. אני שמח שתוקפים, זה סימן שיש בחירות, זה סימן שאנחנו עובדים. ובמשך שבועיים הגענו להישגים גדולים, שיש כבר גוף בוחר, פרט לכנסים שאנחנו עוד צריכים לקיים.

עכשיו אני רוצה להסביר למה אנחנו ממחרים ביום מן הכנסים. כי צריך אחר כך זמן של 15 יום — אני חושב שזה מוגזם — כדי לתת אפשרות למועמדים להציג את מועמדותם. לדעתני היו מספיקים כמה ימים, אין צורך ב-15 יום. אבל לא היה מחוקק ואינני יכול לתקן את החוק, ואנחנו מוכרחים לנהוג לפי זה. התאריכים האלה מדריכים אותנו. ואנחנו מבקשים דחייה של עשרים יום, לא יותר.

חברי-הכנסת פרוש מגרה אותי קצת לזיכרון, אך אשתדל לא לגלוש מעבר למותר. אני שומע בכל פעם:

של היהודים בגולה, יביאו להתפוררות הקהילה ולהדחת היהודים לכל עבר.

בישראל הרבנים הראשיים ואלה שעומדים מאחורי ריהם פטורים מדאגה זו. הרישיות החילונית במדינת ישראל הסגירה את הקהילה הישראלית לשבטם ולחסדם. הם אינם חייבים בשום חובה לשמור על כך שהקהילה היהודית לא תתפורר. לרשותם עומד חוק המחייב כל אחד להזדקק להם. ואם לא יזדקק להם, לא יבנה משה פתח בישראל. בגולה שואב הרב את סמכותו מרוח היהדות, וכל עוד הוא נוהג ברוח היהדות, יש קיום לו ויש קיום ליהדות. בארץ שואבת הרבנות הראשית את סמכותה מהרשות החילונית. ואולי כאן סוד הקשיים שאנו נתונים בהם בארץ הזאת. ולכן הרבנות הזאת יכולה שלא לנהוג ברוח היהדות ולא לחפש פתרונות לצרכי החיים של היהודים, אלא לנהוג כמנהגו של כל שליט שנראה לו כי המוני העם הוסגרו לידי, בנוסח אותו שליט שאמר: "קטני עבה ממתני אבי. ועתה, אבי ייסר אתכם בשוטים, ואני אייסר אתכם בעקרבנים". וכל זה בשם אלוהי ישראל, אלוהי האמת והצדק.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
 מה אתה מציע?

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
 אני מציע שתחדלו להיות בעלי המונופולין על תורת ישראל. אין לכם שום זכות לכך. אינכם יודעים יותר מאחרים את תורת ישראל. אין לכם סמכות לפרש אותה. אם אתם רוצים במסגרת...

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
 אם יש לכם רוב, תציעו זאת.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
 איננו מתוכנן אתך. אני מתוכנן עם אלה שיש להם רוב ואינם עושים זאת. מדוע אתה מתערב? אתך אין לי רוב בעניין זה. יש לי רוב עם אלה שחושבים כמוני, שיש להם רוב ואינם מבצעים זאת. גם אנו מלאי כבוד לתלמוד תורתם של הרבנים. אבל התנהגותם כופה עלינו להתמיד בסימני-שאלה גדול את זכותם לטעון למו"נ גופולין על תורת ישראל וליישם הלכותיה. תורת ישראל ראויה שיהיו לה מפרשים ומיישמים שלא יהיו כפופים לממסד רבני ההולך ומתרחק מן העם ובמקום להאיר דרכו, הוא מעיב את ארחות חיי.

יש שתולים תקוות בתוצאות הבחירות הקרובות לרבנות הראשית. כבר אמרתי בקריאת-ביניים "אשרי המאמין". ואני אומר זאת בכל הכנות. אשמח אם את בדה ואם המאמינים יצדקו והרבנות תקבל סוף סוף על עצמה את המשימה האחרת שדורנו מטיל עליה, תפרש את התורה כפי שהתבררה בת ימינו יכולה לקבל על עצמה לקיים אותה, ואל תאמר לי שמישהו כופה על מישהו דבר-מה. תורת ישראל מעולם לא היתה מאובנת כפי שמאבנים אותה היום, וזאת משום שאין מי שיציל מידם.

היה מקום להתאכזב כבר מראשית הדרך, שכן ההתחייבות של רב ראשי שלא להציג את מועמדותו אינה התחייבות.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
 שמעת את ההתחייבות מפיו? אתה יכול להעיד על כך?

זה נכון. הוא כואב יחד עם רבים אחרים את הבעיות הקשות בתוך העם, שאין פותרים אותן.

יש תקווה שהרבנות החדשה שתיבחר, ואיש לא יכתוב לה דבר, וכל אחד שירצה להיבחר יעמוד כמועמד לפי החוק...

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
 אשרי המאמין.

מורדי סורקיס (המערך, עבודה-מפ"ם):
 אני מאמין.

אני קורא בעתונים שמתקפים אותנו ואומרים: "אתם מכתביים לרבנים". מה מכתביים לרבנים? אסור לפנות אליהם?

אני מקווה שוועדת הבחירות והגוף הבוחר יעבירו את הבחירות לרבנות הראשית בשלום ולתפארת למדינת ישראל.

היו"ר מ. ביבי:
 רשות הדיבור לחבר-הכנסת אליעד.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בפעם המיידית-

כמה מאריכים את תוקף כהונת הרבנות הראשית. האם יש ודאות, חבר-הכנסת סורקיס, שזו תהיה ההארכה האחרונה? שמא דרושות עוד מספר הארכות כדי שסוף סוף יחוש מי שצריך לחוש לאיזו דרגה הגיעה הרבנות הראשית בארץ ביחסיה עם האזרח היהודי בישראל? אומר בכל הצער — ואינני רב עם אלוהי ישראל, חבר-הכנסת סורקיס — שהתנהגותם של הרבנים הראשיים ושל אלה העומדים מאחוריהם, הן בקנאותם, הן בניתוקם מהמוני העם וצרכיהם, הן בהתעורבותם בעניינים החורגים מסמכותם, הן ביחסים האישיים שבינם לבין עצמם והן בריב המכוער בדבר המועמדים לבחירה לרבנות הראשית — אינם מוסיפים כבוד למוסד הרבנות הראשית.

חברי הכנסת, היתה לי הזדמנות לבקר בכמה קהילות יהודיות בגולה. ביקרתי בבית-כנסת אורתודוקסי, נגשתי ושוחחתי עם רבנים אורתודוקסים. נוכחתי לדעת שלא במקרה אחד מתקיים בית-כנסת אורתודוקסי — לא רפורמי ולא קונסרבטיבי — שהמתפללים בו באים במכוניותיהם לתפילה בשבת. והם אינם מחנים את מכונותיהם ביום שבת ברחוב רחוק מקיבת-הכנסת, אלא במגרש החנייה של בית-הכנסת. הרב — לא. הרב הולך ברגל, ומרחק גדול. שאלתי את הרב: כיצד אתה משיג לים עם חילול שבת בפרהסיא? הוא ענה לי בשקט ובצניעות: ואם לא אשלים, יבואו ברגל? הרי לא יבואו בכלל. המשכתי ושאלתי: ומה אתם עושים בבעיות קשות של חיי אישות, נישואי כוהן וגרושה, ממזרים וגו' והתשובה היתה: מי שואל? אם ישאל, לא יהיה מי שיבקש אותנו לערוך חופה וקידושין. את האמת הזאת צריך לדעת.

לרבני הקהילות היהודיות בגולה יש הבנה שונה מזו של הרבנים בישראל. הם חושבים שאם יקפידו על יישום הוראות ההלכה, לא זו בלבד שלא ישמרו על אחדות ישראל — הנימוק הגדול וכבד-המשקל שמונפים בו בכל עת שמבקשים לקיים הוראות שאי-אפשר לחיות לפיהן — הם מבינים שההקפדה ויישום דווקא של הוראות אלו, שאינן הולמות את הצרכים היום-יומיים

של היהודים בגולה, יביאו להתפוררות הקהילה ולהדחת היהודים לכל עבר.

בישראל הרבנים הראשיים ואלה שעומדים מאחורייהם פטורים מדאגה זו. הישות החילונית במדינת ישראל הסגירה את הקהילה הישראלית לשבטם ולחסדם. הם אינם חייבים בשום חובה לשמור על כך שהקהילה היהודית לא תתפורר. לרשותם עומד חוק המחייב כל אחד להזדקק להם. ואם לא יזדקק להם, לא יבנה משפחה בישראל. בגולה שואב הרב את סמכותו מרוח היהדות, וכל עוד הוא נוהג ברוח היהדות, יש קיום לו ויש קיום ליהדות. בארץ שואבת הרבנות הראשית את סמכותה מהרשות החילונית. ואולי כאן סוד הקשיים שאנו נתונים בהם בארץ הזאת. ולכן הרבנות הזאת יכולה שלא לנהוג ברוח היהדות ולא לחפש פתרונות לצרכי החיים של היהודים, אלא לנהוג כמנהגו של כל שליט שנראה לו כי המוני העם הוסגרו לידיו, בנוסח אותו שליט שאמר: "קטני עבה ממתני אבי. ועתה, אבי ייסר אתכם בשוטים, ואני אייסר אתכם בעקרבים". וכל זה בשם אלוהי ישראל, אלוהי האמת והצדק.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
מה אתה מציע?

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מציע שתחדלו להיות בעלי המונופולין על תורת ישראל. אין לכם שום זכות לכך. אינכם יודעים יותר מאחרים את תורת ישראל. אין לכם סמכות לפרש אותה. אם אתם רוצים במסגרת...

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
אם יש לכם רוב, תציעו זאת.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אינני מתוכנן אתך. אני מתוכנן עם אלה שיש להם רוב ואינם עושים זאת. מדוע אתה מתערב? אתך אין לי רוב בעניין זה. יש לי עם אלה שחושבים כמוני, שיש להם רוב ואינם מבצעים זאת. גם אנו מלאי כבוד לתלמוד תורתם של הרבנים. אבל התנהגותם כופה עלינו להתמיד בסימן-שאלה גדול את זכותם לטעון למורנופולין על תורת ישראל וליישם הלכותיה. תורת ישראל ראויה שיהיו לה מפרשים ומיישמים שלא יהיו כפופים למסד רבני ההולך ומתרחק מן העם ובמקום להאיר דרכו, הוא מעיב את ארחות חיינו.

יש שתולים תקוות בתוצאות הבחירות הקרובות לרבנות הראשית. כבר אמרתי בקריאת-ביניים "אשרי המאמין". ואני אומר זאת בכל הנוגע. אשמח אם את בדה ואם המאמינים יצדקו והרבנות תקבל סוף סוף על עצמה את המשימה האחרת שדורנו מטיל עליה, תפרש את התורה כפי שהתורה בת ימינו יכולה לקבל על עצמה לקיים אותה, ואל תאמר לי שמישהו כופה על מישהו דבר-מה. תורת ישראל מעולם לא היתה מאובנת כפי שמאבנים אותה היום, וזאת משום שאין מי שיציל מידם.

היה מקום להתאכזב כבר מראשית הדרך, שכן ההתחייבות של רב ראשי שלא להציג את מועמדותו אינה התחייבות.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
שמעת את ההתחייבות מפיו? אתה יכול להעיד על כך?

זה נכון. הוא כואב יחד עם רבים אחרים את הבעיות הקשות בתוך העם, שאין פותרים אותן.

יש תקווה שהרבנות החדשה שתיבחר, ואיש לא יכתוב לה דבר, וכל אחד שירצה להיבחר יעמוד כמועמד לפי החוק...

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אשרי המאמין.

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה-מפ"ם):
אני מאמין.

אני קורא בעתונים שמתקפים אותנו ואומרים: "אתם מכתובים לרבנים". מה מכתובים לרבנים? אסור לפנות אליהם?

אני מקווה שוועדת הבחירות והגוף הבוחר יעבירו את הבחירות לרבנות הראשית בשלום ולתפארת למדינת ישראל.

היו"ר מ. ביבי:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת אליעד.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפעם המיידע-כמה מאריכים את חוק כהונת הרבנות הראשית. האם יש ודאות, חבר-הכנסת סורקיס, שזו תהיה ההארכה האחרונה? שמא דרושות עוד מספר הארכות כדי שסוף סוף יחוש מי שצריך לחוש לאיזו דרגה הגיעה הרבנות הראשית בארץ ביחסיה עם האזרח היהודי בישראל? אומר בכל הצער — ואינני רב עם אלוהי ישראל, חבר-הכנסת סורקיס — שהתנהגותם של הרבנים הראשיים ושל אלה העומדים מאחוריהם, הן בקנאותם, הן בניתוקם מהמוני העם וצרכיהם, הן בהתעורבותם בעניינים החורגים מסמכותם, הן ביחסים האישיים שבינם לבין עצמם והן ביחס המכוער בדבר המועמדים לבחירה לרבנות הראשית — אינם מוסיפים כבוד למוסד הרבנות הראשית.

חברי הכנסת, היתה לי הזדמנות לבקר בכמה קהי"ות יהודיות בגולה. ביקרתי בבית-כנסת אורתודוקסי, נפגשתי ושוחחתי עם רבנים אורתודוקסים. נוכחתי לדעת שלא במקרה אחד מתקיים בית-כנסת אורתודוקסי — לא רפורמי ולא קונסרבטיבי — שהמתפללים בו באים במכוניותיהם לתפילה בשבת. והם אינם מחנים את מכור גיותיהם ביום שבת ברחוב רחוק מבית-הכנסת, אלא במגרש החניה של בית-הכנסת. הרב — לא. הרב גדל ברגל, ומרחק גדול. שאלתי את הרב: כיצד אתה משלם עם חילול שבת בפרהסיא? הוא ענה לי בשקט ובצניעות: ואם לא אשלים, יבואו ברגל? הרי לא יבואו בכלל. המשכתי ושאלתי: ומה אתם עושים בבעיות קשות של חיי אישות, נישואי כוהן וגרושה, ממזרים וגו' והתשובה היתה: מי שואל? אם ישאל, לא יהיה מי שיבקש אותנו לערוך חופה וקידושין. את האמת הזאת צריך לדעת.

לרבני הקהילות היהודיות בגולה יש הבנה שונה מזו של הרבנים בישראל. הם חושבים שאם יקפדו על יישום הוראות ההלכה, לא זו בלבד שלא ישמרו על אחדות ישראל — הנימוק הגדול וכבד-המשקל שמונפים בו בכל עת שמבקשים לקיים הוראות שאי-אפשר לחיות לפיהן — הם מבינים שההקפדה ויישום דווקא של הוראות אלו, שאינן חולמות את הצרכים היום-יומיים

תודוקסים שעליהם הסתמך חבר-הכנסת אליעד לא יחתנו פסולי חיתון. את זה לא יעשה, גם אם יעלמו עין מהאנשים המגיעים בשבתות לבתי-כנסת במכוניות.

אני מצטער על ההתקפות החוזרות ונשנות על הרבנות ועל בתי-הדין הרבניים בתקופה האחרונה. יש להצטער שהדברים האלה נאמרו גם מעל במה זאת כמה פעמים היום, שרבים מתערבים בהליכים פוליטיים. אסור להם להתערב. רבות, לפני שבועות אחדים, פורסמו בעתונים מכתבים של שני רבנים ראשיים, בהם כתבו שיש להישאר במסגרת הקואליציה הממשלתית. לא שמעתי משום חבר מחברי הכנסת שנועקו בשבוע האחרון ומשום חבר מחברי הממשלה שנועקו בשבוע האחרון, שאסור היה לרבנים הראשיים להביע דעה בעניינים פוליטיים. כולם שתקו. זה היה נוח למישהו, ולכן שתקו. כשיש חוות-דעת שאינה נוחה למישהו, אין שותקים. כך אין לגשת לעניין. זו גישה לא-עניינית, ואינני חושב שאנחנו יכולים להשלים עם כך ולסתום את פיותיהם של הרבנים הראשיים כדי שלא יביעו דעה בכיוון שבו הם רוצים להביע דעה.

דבר שני: תוקפים את הרבנים הראשיים, את בתי-הדין הרבניים, על כך שאינם דנים בעירעור של האחים לנגר. רבות, האם אין זה סוד ברור וגלוי שהאחים לנגר לא הגישו את העירעור מפני שאנשים מהצד השלטוני, המתערב בערכאה השיפוטית, סיפרו להם כי יבוא זמן והיו הרבנים נוחים יותר וטובים יותר של שופטים דיינים ומוטב להם לזכות בהגשת העירעור שלהם? הרי ידוע שבית-הדין הגדול לעירעורים היה מוכן לשבת בהר-כב מלא ולדון בעירעור, אבל איש לא יכול היה להבטיח מה ייצא, מה יהיה פסק-הדין, ומשום כך לא הוגש העירעור. אם כן, מה הצעקות ויצירת השערוריות האלה שיוצרים לנו יום יום?

אבל נחזור קצת לוועדת הבחירות. אני מצטער לקבוע כי ועדת הבחירות נקבעה בצורה שאינה לכבד לרבנות הראשית. אני זוכר את הבחירות הקודמות, התעוררה בהן שאלה בקשר לתפקיד יושב-ראש ועדת הבחירות. היו שהתנגדו, ביניהם אנולי הקטן, שבתור יושב-ראש ועדת הבחירות לרבנות הראשית יכהן דווקא איש השיפוט הכללי, החילוני, אבל קבעו שבתפקיד זה יכהן שופט בית-המשפט העליון, אישיות שהיא גייטר-לית לכל הדעות. כעת נקבע ליושב-ראש ועדת הבחירות לרבנות הראשית אישיות שאינה מתיימרת להיות דתית — לפחות זה מותר לאמור, עם כל הכבוד לחבר-הכנסת סורקיס. אני חושב שבבית זה מעטים האנשים שאינם ידידי, כולנו ידידי וכולנו מכבדים אותו, אבל אין הוא מתיימר להשתייך דווקא ליהדות הדתית. לקבוע אותו, איש מפלגה, איש העושה בעניינים הפוליטיים המדיניים היום-יומיים במדינת ישראל, באותה מערבולת, באותו מאבק; לקבוע אותו כיושב-ראש ועדת הבחירות ברע זה, כשיש התנגשויות כל כך רבות, זאת היתה שיגרה עצומה וזאת לא היתה צריכה להיעשות.

שמואל מיקוניס (מק"י):

יש אישים בלתי-מפלגתיים בארץ הזאת?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אני חושב שהזכרתי אישים בלתי-מפלגתיים, ויש אישים שלפחות אינם מעורבים באותה מערבולת יום-יומית של חיים מפלגתיים. לפחות זה יש. זה צריך להיות.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
שמעתי את הרב אונטרמן באמרו ברדיו כי בנו כתב את המכתב.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
אני יודע שלא יומתו אבות על בנים.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
חבר-הכנסת כהנא, בשם תורת ישראל אל תגן על רב, רב ראשי לקהילת ישראל, שאמר כי בנו כתב מכתב. אל נא תמשוך אותי בלשוני.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
אינני יודע מדוע אין להגן עליו.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
מאבקים מהסוג המביזה ביותר מתלקחים מסביב לבחירות, עד כדי כך שרב ראשי שוכח את תפקידו הג'עלה כדיין ומתערב בצורה גלויה בעניינים פוליטיים. הרי לפנינו קטגוריות שהחבדה הישראלית בת זמננו אינה יכולה להגיב עליה אלא בבז, ולא בתקווה לפתרונות אנושיים הלוחצים עלינו יום יום.

הרי מה באה לומר הצעת החוק של חבר-הכנסת האוזנר? היא באה בסך הכל לתת לבז מכובד, אנושי, יהודי לחיי משפחה, שההלכה היהודית מכירה בתקופתם. מי כפרופסור משה זילברג איש תורה וירא שמיים? והוא גותן עדותו בפרהסיא בזכות חוק שמציע חבר-הכנסת האוזנר כדבר נכון ובעתו. מדוע יוצאים חוצץ נגדו? הרי אתם אלה שבידכם להושיע ואינם מושיעים. מדוע אתם יוצאים נגד זה? אין אתם מושיעים ואינם נותנים להושיע.

הי"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, ואחריו לחבר-הכנסת שוסטק.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בעת הדיון במ"ליאה על הארכת תוקף כהונת מועצת הרבנות הראשית הפעם הקודמת העליתי ספקות אם אכן גם לאחר הארכה זו יהיה סיפק להכין את הבחירות. סיימתי או במלים "להתראות בשמחות". מלה "שמחות" יש מובנים שונים. היום אנו נמצאים יומיים לפני אבל תשעה באב, ויש מסכת שמחות הדגה בענייני אבל. אני מצטער ש-בדרי התאמתו ואני חושש שגם הפעם אין זו הארכה אחרונה. אציע בוועדה להאריך את תוקף כהונתה של מועצת הרבנות הראשית לתקופה הרבה יותר ממושכת כדי להוציא את הבחירות לרבנות הראשית מאותה אווירה עכורה שנכנסנו לתוכה.

בין גלגלי הטחנה של ההכנות לבחירות מועצת הרבנות הראשית הולכת ונשחקת תדמיתה של הרבנות בישראל. הציבור שאינו נוקק בדרך כלל לרבנות הראשית ולא יודק לה נוקט מדיניות שאינה לכבדם של רבני ישראל, וזה בא לידי ביטוי בצורות שונות וזה גם בא לידי ביטוי בתדמית זו שרצה לתת, למשל, קדמי חבר-הכנסת אליעד לרבנות האורתודוקסית. רבות, תדמית שזאת לרבנות החודית — המלה "אורתודוקסית" איננה לרוחי; זוהי מלה לועזית שהשתמשו בה ומש-תמשים בה בחוגים שונים, גם בחוגי היהדות האורתודוקסית, אלא נגיד פשוט: — בחוגי היהדות האמיתית לא נשלים עם תדמית כזאת. אפילו אותם רבנים אור-

עדיין אין ללמוד, ועל זה עדיין אין לבסס באיבוד תקנות מופרכות, שהבעיה הזאת עשויה להיפתר-אך ורק על-ידי זה שתהייה פניית לרבנות הראשית ושהרבנות הראשית החדשה היא שתפתור זאת.

העניין הוא עניין גדול מאוד ביהדות, עניין גדול מאוד בחיי האומה ובחיי המדינה, אך הוא נמצא במישור של גדולי התורה, גדולי הדור, ואינני בטוח שדווקא הם יימצאו בהרכב החדש של הרבנות.

אני גם אינני מקבל את כל ההסתה הזאת, את כל הדיבור הזה, שכל הרחמנות, כל הליברליות, כל ההתחשבות בטררגדיות האישיות שיש באהבת כוהן לגרושה, שאינם יכולים להתחתן, או בבעיות אחרות של פסולי חיתון — אינני סבור שכל אותה רחמנות מצויה דווקא בחוגים החילוניים והבלתי-דתיים, ואילו כל האכזריות, כל הקשיחות ואי-ההבנה לטררגדיות האנושיות האלה הן דווקא בחוגים הדתיים והרבניים. זהו נושא שבו כל עניין צריך להיות נדון לגופו.

אני טוען, ותמיד טענתי, שכל דור חייב בדורו לפתור את בעיותיו; וגדולי האומה, אם הם אמנם גדולים, חייבים לפתור את הבעיות. אבל לא כל הבעיות יכולות להיפתר בדרך של תביעה מהרבנות. ואת זה אני רוצה להדגיש: תקנות ברבנות — מותר; תביעה מהרבנות מטעם מוסד כלשהו, כנסתי או ממשלתי — פסול ואין לו מקום.

שמואל מיקוניס (מק"י):
מדוע פסול?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
מפני שאין לתבוע להפוך שחור ללבן כאשר העניין הזה הוא שחור מטבעו.

שמואל מיקוניס (מק"י):
רבי לוי יצחק מברדיצ'ב יכול היה לתבוע מהקדוש-ברוך-הוא — ומהרבנות הראשית אי-אפשר לתבוע?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
חברי-הכנסת מיקוניס, לתבוע מהקדוש-ברוך-הוא להפוך שחור ללבן או לבן לשחור אפשר, כי הוא כל-יכול, אבל אין לתבוע מהרבנות ומאנשי ההלכה להפוך פסול לכשר, טמא לטהור. תמיד צריך לחתור להקלות, לקולה, אבל אין לבוא בתביעה: אתה מוכרח להכשיר, אף אם אינך יכול.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
מה הפתרון?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
יש בעיות שניתן לפתור אותן אם יש רצון ואם יש אפשרויות אובייקטיביות לכך, אבל יש בעולם בעיות, מלבד פוסיל חיתון, שלפעמים אי-אפשר לפתור אותן אפילו כשרוצים בכך, אפילו כשהו כרוך בטררגדיה אנושית.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אבל כשאפשר לפתור?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
כאשר אפשר לפתור? — כבר אמרתי קודם: אינני מקבל את ההנחה שהרבנים הם קשוחים, אכזריים ואינם

אני חושב שוועדת הבחירות התחילה בעבודתה בצורה לא נכונה. היא לקחה לה את הרשימות שהיו מן הבחירות הקודמות, עשתה לה מלאכה קלה, מחקה את שמות האישים שנפטרו, ואת הרשימות האלה פירסמה. למה דיין שעדיין לא הושבע זכאי כבר לכהן כדיין ולהיות בין אלה הבוחרים בגוף הבוחר? ולמה רב שחסרה לו הגושפנקה, חסרה לו החותמת — כפי שאמר לנו חבר-הכנסת סורקיס — אבל מכהן כרב עיר, איננו זכאי?

בחוק מדובר על כך שרבי הערים הגדולות יהיו בתוקף תפקידם חברים בגוף הבוחר. הרי היתה לכך כוונה מיוחדת — הערים הגדולות באמת. מה קרה? מתוך הערים הגדולות בארץ יש זכות בחירה מלאה רק לעיר אחת — תל-אביב, ואף שם לשני רבנים ראשיים. שעדיין לא אושרו על-ידי מועצת הרבנות הראשית. אינני אומר שצריך לשלול מהם חס וחלילה זכות זו. זכות זו מגיעה להם, אבל זכות זו מגיעה גם לערים אחרות. מירושלים אין אף רב אחד; מרמת-גן אין אף רב אחד; מחולון אין אף רב אחד; מפתח-תקוה וחيفا — רק מחצית מספר הרבנים; מגבעתיים מתעלמים; בנתניה מתעלמים מהרב הספרדי ובבתי-ים קובעים כי רב שעדיין לא נכנס לתפקידו ואפילו בעיר איננו גר, הוא שייצג אותה.

שמואל מיקוניס (מק"י):
האם מכפר-סבא יש?
(קריאה: לא.)

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
האם זו המדיניות?

רבתי, אני סבור שבאווירה הזאת, במדיניות הזאת, בהכנות האלה לבחירות למועצת הרבנות הראשית, רצוי וטוב לכבדה של הרבנות הראשית, לכבדה של המדינה, שנדחה את הבחירות לרבנות הראשית לתקופה אחרת, לזמן אחר, כאשר האווירה תיטהר קצת ונוכל לגשת לבחירות לרבנות הראשית בצורה ובדרך שצריכים לגשת אליהן.

היז"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שוסטק, ואחריו לחבר-הכנסת אבנרי.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. אני תומך בפנייה לדחות את הבחירות לרבנות, כפי שנתבקש פה, ואפילו תומך במה שאמר קודמי, חבר-הכנסת הרב כהנא, שצריך לתת יותר זמן ככל האפשר לבחירות לרבנות למען הוצא אותה מאותו הקשר ומאותה אווירה שבהם מתקיימות הבחירות.

אני אני מזלזל בתקוות שתולים אנשים שונים בהר-כב החדש של הרבנות. תקוות הן דבר טוב מאוד וצריך להיות בתקווה, אולם לא צריך להשלות את הציבור בתקוות הללו עד כדי יצירת אווירה שאם אמנם יחול שינוי בהרכב הרבנות, הרי כל מה שנקרא כיום "פסולי חיתון" יבוא על תיקונו, וכי כל הבעיות מסביב לעניין הממזרות ושאלות אחרות יפתרו על-ידי ההרכב החדש. יש סכנה, סכנה ממש, באותה הפחת תקווה הן מצד הממשלה והן מצד רבים בציבור.

היה מקרה מסוים, ויש מקרה מסוים, שהרב גורן חקר בבעיה הכרוכה בכך ויש לו יסוד להניח שאם יבוא דבר זה לידי דיון מחודש, יוכל לבוא על תיקונו. מזה

חוברת ל"ז, ישיבה ש"ל

— חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון) (שוסטק, אליעד, ביבי, אבנרי) —

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מקנא בנואם הקודם, שיכול היה להסתכל בשוויון-נפש כזה בסבלם של אנשים הנרדפים במדינה הזאת על צוואר, על לא עוול בכפם. זה מוכיר לי את אימרתו המפורסמת של אלוף בצה"ל, שנאמרה בבית-המשפט הצבאי לפני כמה ימים: נוח מאוד לנקוט עמדות מסוימות — בתנאי שגישתך היא לא ברשימה. חבר-הכנסת שוסטק, אילו גישתך היתה ברשימת הממזרים, ייתכן שגם אתה לא היית מתייחס בשוויון-נפש אולימפי כזה לסבלם של ממזרים אחרים.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי) :

לעניין זה לא התייחסתי בשוויון נפש.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :

אני מוכיר לך ששר הדתות, היושב כאן, מסרב בעקשנות ותוך הפרת חובותיו הפרלמנטריות להגיד לכנסת אם יש רשימה של ממזרים, אם יש רשימה של פסולי חיתון ואיפה היא נמצאת — האם ברבנות, האם אצל רושמי הנישואין; כל אשר הואיל להודיע לנו הוא שבמשרדו, במגירתו, אין רשימה כזאת. אבל מכיוון ששר הדתות אחראי בפני הכנסת לכל ענייני הרבנות ורישום הנישואין, אפשר לומר: שתוקה כהדאה. יש רשימה כזאת ויש בה מאות שמות; שאם לא כן היה שר הדתות קם ואומר: אין רשימה כזאת, לא אצלי, לא ברבנות, לא אצל רושמי הנישואין. אדרבה, יקום שר הדתות, בתשובה לזיכוח הזה, ויכריז סוף סוף הכרזה חד-משמעית, שאין שום רשימה כזאת בשום מוסד העוסק בארץ בנישואין.

אדוני היושב-ראש, כל שדרת הסקנדלים, הביונות והמשברים שאנחנו עדים להם בשבועות האחרונים, שאינה אלא המשך לשדרת ביונות ארוכה במרוצת השנים, מוכיחה שוב את נכונות טענתנו היסודית, שחוסר ההפרדה בין הדת והמדינה הוא לא רק לרעת המדינה, אלא גם לרעת הדת. במדינה הוא גורם לכפייה דתית, אבל הוא גם גורם לביווי הרבנות, ביווי שאדם דתי באמת מוכרח היה להיות חרד למראהו. מה קורה כאן? באה הגברת מאיר, ראש הממשלה, ואומרת לשור-תפיה בקואליציה: תדוין בסבלנות, מפני שבניית הממזרים תבוא על פתרונו. כיצד תבוא על פתרונו? — הרב גורן ייבחר כרב ראשי ויתיר את הממזרות, ואז יבוא הדבר על תיקונו בשלום.

אדוני היושב-ראש, מה היינו אומרים אילו היתה ראש הממשלה מכריזה מעל דוכן זה, בקשר לטרדיניה התלויה ועומדת בבית-המשפט: אל תדאגו, נבחר שופט חדש. השופט החדש כבר אמר לי איך יפסוק בעניין הזה. פשוט, תחכו. — פה מדובר על סמכות שיפוטית, על דיין, על אדם שצריך מחז להחליט בעניין התלוי ועומד בבית-המשפט הדתי. איך זה מעיזה ראש הממשלה להינבא מראש לא רק מי ייבחר, בעזרתו של חבר-הכנסת סורקיס, אלא גם על סמך מה ייבחר ואילו התחייבויות מסר מראש לגבי פסקי-הדין שיפסוק אחרי היבחרו? זוהי שערוריה שאין כדוגמתה. אם תבואו ותאמרו: למה אתה, שאינך דתי, מודענו משערוריה של רבנות? — אשיב: אני מודענו, כי את הרבנות הזאת כופים אותה עלי, והיא צריכה לשפוט גם בעניינים שלי, ואין לי שום מנוס מזה.

הרב גורן אומר מראש מה יפסוק. על כן מפלגות חילוניות ואחיאסיטיות דואגות וחוששות מבחירתו. כנכמה

רוצים לפתור את הבעיות, ואילו האנשים החילוניים והפרוגרסיביים יפתרו אותן.

אינני יודע סטטיסטיקה, אבל הייתי מבקש משר הדתות שיעלה פה פעם בכנסת ואולי יפתח את הפצע ויגיד לציבור ולמדינה: הכצעקתה? האם באמת כל-כך גורא במדינת ישראל ובאמת יש טרגדיות של פסולי חיתון, של אלפי איש, שאף אחד לא יוכל לפתור?

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :

נפש אחת בישראל — כעולם ומלואו. אל תזלזל...

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי) :

בוודאי, אני יודע. נפש אחת בישראל חשובה מאוד, כעולם ומלואו ממש.

(חבר-הכנסת מ. ידיד קורא קרי-את-ביניים)

אבל הנקודה הנמצאת עתה במרכז ההתעניינות במדינת ישראל היא בעיית הטרדיניה של אי-חיתון ממזרים. על כן רוצה אני לבקש משר הדתות, שימסור לנו ולציבור, האם קיימת במדינת ישראל בעיה כה חמורה של ממזרות והאם היתה קיימת בעיה כזאת. מאז קום מדינת ישראל ועד היום? אני יודע שהיה פה מקרה אומלל באיזה בית-דין במקום מסוים, כי עדיין לא הגיע לערכאה גבוהה יותר. זה עומד בניגוד משווע למה שמתרחש עכשיו בארץ, שכאילו מדינת ישראל מלאה עכשיו טרגדיות של ממזרים שאינם יכולים להתחתן, שאינם יכולים לבוא בברית הנישואין ושצריך להבוע מהרבנות הזאת להכשיר זאת.

אני חושב שבעיה זאת לא קיימת ולכן בטוח אני שגם בעניין של שני האנשים האלה הידועים בכל הארץ יש צד לקולה והרב גורן מיצה את כל האפשרויות האלה והדבר יבוא לידי דיון ופתרון. מכאן להסתה כללית של אכזריות, של קשיחות, של תביעות כאלה, שבאקדה על הראש אתה מוכרח לעשות אותן — רב המרחק. ואין זה לכבוד המדינה. זאת היא באמת הטרדיניה והתדמית של ענייני הרבנות, שדיבר עליה קודמי, הרב כהנא.

אינני יודע בכלל אם הכנסת, מכשירה ותקנותיה צריכים היו לקבוע את הבחירות לרבנות הראשית בישראל.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :

בבקשה, תגיד זאת.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי) :

הנה אני אומר שאינני יודע זאת. אבל העובדה היא שהכנסת קובעת את התקנות. ובכן, הכנסת — מי זאת? כאן כבר יש מפלגות, סיעות מפלגתיות, בוודאי שיש כבר אינטרסים מפלגתיים ותככים מפלגתיים — כל זה נובע מאותו היסוד הרעוע. ובכלל, כל העניין של בחירות לרבנות הוא ביש מזל. זה כמה שנים שיש מסביב לעניין זה רק ביוון ודחיות, שלא צריכים להיות. אפשר היה לפתור זאת קודם ולא היינו צריכים להגיע לידי אותן הביונות ולא היינו מגיעים לאותה אווירה של הבחירות. כיום אני מציע לתת באמת אפשרות ליושב-ראש ועדת הבחירות ולקבל את בקשתו, לדחות את המועד. הלוואי שזאת כבר תהיה באמת הפעם האחרונה.

הי"ר מ. ביבי :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי.

— חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון) (אבנרי, גולדשמידט, גרוס, ביבי, ורהפטיג, קלינגהופר) —

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
אינני מדבר על החזרת שטחים. זו בעיה אחרת.

נעשה מעשה נבלה בתוכנו. לא חשוב מה הן דעו תיו של כל אחד מאתנו לגבי סוגיות פוליטיות סבוכות. פה נעשה מעשה עוולה, מעשה נבלה, מעשה בליעל. איזו רבנות היא זו, ואיזו דת היא זו המחרישה לנוכח מעשים אלה, בעוד היא מרעישה עולמות סביב הבעיה אם פלוגי התגיר אצל רב אורתודוקסי או רפורמי? זהו המוסר היהודי בימינו, שאם חלילה מישהו מלוס אנג'לס התגיר אצל רב רפורמי או קונסרבטיבי, צריך להטיל ספק אם ניתן לו ליהנות מזכויות לפי חוק זה או אחר. זהו המוסר היהודי הגדול. על כך מרעישים עולמות, על כך באים להפיל ממשלות, על כך מתנשא חבר הכנסת שאקי לשיא של הקרבה עצמית מצפונית היום, ויורד ממנו למחרת היום. אם אלה הן הבעיות של היהדות הדתית בימינו, אם זהו המוסר היהודי בימינו — אוי ליהדות ואוי למוסר היהודי; אוי למוסר היהודי אם בכך הוא עוסק, בעוד שהוא עוצם עין מלראות את מעשי העוולה, שנגדם קמו גדולי נביאינו בימי קדם.

הי"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לשך הדתות, לדברי תשובה.

שר-הדתות ז. ורהפטיג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ברשותכם, מורי ורבותי, אשיב היום תשובה קצרה, משתי סיבות: האחת — אינני היום בקו הבריאות; והשנייה — בשבוע הבא עלי להשיב לדיון על פעולות משרד הדתות. בתשובה זו ארחיב את הדיבור על כל הבעיות שנגעו בהן בדיון הכללי ושבדיון זוטא שהתקיים היום חזרו שוב עליהן.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

אנו מאחלים לשך הדתות החלמה מהירה.

שר-הדתות ז. ורהפטיג:

תודה רבה.

חשבתי לתומי, שאם אני מביא הצעת חוק הבאה להאריך בעשרים יום את מועד הבחירות לרבנות הראשית, הרי הכנסת — משום כבודה של הרבנות ובכבוד של העניין — לא תתווכח על כך, אלא תעביר את הצעת החוק לוועדה ובכך יסתים העניין. שהרי זהו עניין טכני. יושב-ראש ועדת הבחירות לרבנות הראשית עשה חשבון שדרושים עוד עשרים יום להכנות לבחירות. אבל כנראה ש"דואגים" רבים לכבודה של הרבנות והם הופכים מיד כל עניין כזה לנושא להתקפה, ולא אומר יותר מזה, על הרבנות. אני מצטער שכמה מהנאומים אשר התקפו כאן את הרבנות אינם נמצאים עכשיו באולם. אצטרף להשיב להם והם יקראו את דברי התייבוכה בפרוטוקול.

ראשית כל, לא אשיב על הטענות של חבר-הכנסת קלמן כהנא בעניין הרכב הרשימות וכדומה. וזאת מפני שחבריו של חבר-הכנסת כהנא כבר דאגו לכך, וכן חבריו של חבר-הכנסת פרוש. הם דאגו לכך ופנו בעתירה לבית-המשפט הגבוה לצדק והוא ישב היום ודן על כל הטענות האלה. מקובל שאין מדברים בכנסת על עניין שהוא בדיון בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט גבוה לצדק. חבר-הכנסת כהנא ביקש כנראה לנהל מערכה כפולה. לא אדבר על כך. יפסוק בית-המשפט הגבוה לצדק מה שיפסוק בעתירה זו.

על כך פוסק הרב אונטרמן, שמפלגה פוליטית מסוימת חייבת לפי ההלכה להצביע כך ולא אחרת בסוגיה פוליטית מסוימת. הרב הראשי השני, הרב נסים, נלחץ בין שתי ודעות הצבת והוא מנסה איכשהו להתחמק. אבל כיוון שהוא רוצה להיבחר מחדש, הוא אומר שההלכה, אותה ההלכה, מצווה על המפד"ל לנהוג כך, בעוד שאליבא דהרב אונטרמן, רב גדול בתורה, אותה הלכה גופה מחייבת את המפד"ל לנהוג אחרת.

יוסף גולדשמידט (מפד"ל):

האם לא שמעת ששני שופטים חלוקים בדעותיהם על אותה בעיה?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כאשר שני שופטים, ערב עריכת בחירות לשופטים, פוסקים לפי האינטרסים האישיים, כל אחד לפי האינטרס האישני שלו לאור סיכוייו בבחירות — הרי זו שערוריה.

יוסף גולדשמידט (מפד"ל):

אין זאת ממין הטענה. לכך אין לך הוכחות.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אין לי הוכחות, יש לי רק שכל בראשי.

יוסף גולדשמידט (מפד"ל):

לפעמים הוא קצת עקום.

(קריאה: גם צניעות...)

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

צניעות לא מוגזמת. צניעות היא מצרך יקר בבית זה. הבה לא נשקול איש את צניעותו של רעהו, כי לא נגיע רחוק.

מה שאנו רואים לפנינו הוא ביוזי הרבנות. לי הייתי דתי, הייתי מתקומם נגדו, כשם שהנני מתקומם נגדו כאדם לא-דתי.

לדעתי הפתרון היחיד לטובת הדת, וכן לטובת המדינה, הוא התרת הקשר, שאישיות דתית מסוימת ציינה אותו כהפיתת הרבנות ל"פילגש מוחזקת של המדינה החילונית" — ואני מצטט את דברי הפרופסור שומר המצוות ישעיהו ליבוביץ. מוכרחים להתיר את הקשר הזה, כי הוא לרעת כולנו. זה ישחרר את הרבנות מהשפל המוסרי שבו היא נתונה עכשיו.

אם דרושה דוגמה לשפל המוסרי שבו נתונות הרבנות והדת בכלל, הרי די לראות במה עוסקת הרבנות בימים אלה ובמה איננה עוסקת. אנו עדים לקומדיה הקשורה בעמיתנו חבר-הכנסת שאקי, שהתרחשה בגלל הוויכוח על השאלה "מיהו יהודי", ויכוח המטריד חברי רבים בבית. אינני יודע מיהו יהודי לפי ההלכה של חבר-הכנסת שאקי, חבר-הכנסת גרוס ואחרים. אני הייתי עונה על שאלה זו, שיהודי הוא מי שהולך בדרכו של אליהו הנביא בפרשת כרם נבות; יהודי הוא מי שדוגל ב"צדק צדק תרדוף" — ולא כתוב בתורה "צדק צדק תרדוף", אלא כתוב "צדק תרדוף", צדק לכל.

אם יש רבנות בארץ ובימים אלה איננה מרימה את קולה בפרשות כמו בירעם, איקירית, פיתחת רפיח...

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

החזרת שטחים...

שר־הדתות ז. ורהפטיג :

אין שום הסכם. זה שקף. אל תדבר שטויות.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

אתה הסכמת שהרב אונטרמן יסיר מועמדותו.

שר־הדתות ז. ורהפטיג :

הרב אונטרמן הסיר מועמדותו, ואחר־כך חזר בו.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל) :

אולי תתחשבו קצת במצב בריאותו של השר, הוא לא יכול לצעוק.

שר־הדתות ז. ורהפטיג :

איש אינו יודע מראש את תוצאות הבחירות. אין שחר לדיבורים על הסכם. מותר לכל אדם לחשוב, לקוות, ואפילו להתפלל שייבחר פלוני ולא אלמוני. אבל לומר שיש הסכם בעניין זה — אין לכך שחר. אין שום הסכם.

מעניין לציין, שוועדת הבחירות לקחה בבסיס להר־כב הגוף הבוחר את הרכיבות מלפני תשע שנים. מה הרע בזה? האם יכולה להיות גישה אובייקטיבית יותר? אמרו שמי שהיה לפני תשע שנים כשר לבחירה, יהיה גם עכשיו, וגוסיף את אלה שנבחרו כחוק, נחסיר את אלה שנפטרו. האם יכולה להיות גישה אובייקטיבית יותר? אפשר לומר שלפני תשע שנים היו רבנים שקופחו. לעניין זה יש ועדת ערר, ובה יושבים שני הרבנים הראשיים ושר הדתות. מה יכול להיות אובייקטיבי יותר מגישה כזאת?

אין לטעון, שאם יש אנשים שרוצים בבחירתו של רב פלוני, ולא רב אלמוני, הרי ידעים מראש את תוצאות הבחירות. אני בכל אופן אינני יודע מראש את תוצאות הבחירות. כל הדיבורים הללו הם רק זילזול בכבוד הרבנות. רוצים כבר "אלבי": אם ייבחר פלוני — זה בסדר; אם ייבחר אלמוני — היו תכתיבים ולחצים. אין שום תכתיבים ושום לחצים. כל אלה דיבורים של יושבי קרנות.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

לא אני תכתתי את זה, אלא מערכת "דבר" כתבה את זה בהשראה מסוימת.

שר־הדתות ז. ורהפטיג :

תכתוב מכתב למערכת "דבר" ותכחיש. אין לחצים, אין תכתיבים, אין אימים. אם יש לחצים או אימים שפלוני יעמיד או לא יעמיד מועמדותו, הרי זה לא מצד חוגי הממשלה. לא הייתי רוצה לפרוש את הידיעה ולציין מצד מי באים לחצים ואימים.

אני פונה במיוחד לחבר־הכנסת פרוש: אל תחשיך רב, תלמיד־חכם גדול, אל תחשיך רב גדול בישראל. כאילו אתה מיד יודע איך יפסוק ומה הבטיח. אל תתן פתחון פה לבאים אחריו שידבו כל כך לזלזול בכבוד הרבנות. זכור מה דינו של המבוזה תלמיד־חכמים.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

אתה צודק בהחלט, אבל בקש שלא יבטיח מי שמבטיח.

שר־הדתות ז. ורהפטיג :

עד כמה שידוע לי, אין שחר לדיבור על הבטחות. אין רב על תנאי. כל הדיבורים האלה באים רק לבזות תלמיד־חכם.

בדרך כלל מי אשם בכך שצריך היה להביא הצעת חוק להארכת תקופת כהונתה של הרבנות הראשית? נכון שאמרת בדברי, בשעה שהכנסת קיבלה את התאריך, שאינני בטוח אם תאריך זה יישמר. אני יודע שיש הרבה גורמים מכל הצדדים המעוניינים בסחבת, המעוניינים בהכשלת הבחירות לרבנות. מספר הבג"צים והעדרים יעיד על כך שיעשו כל מה שביכולתם כדי לסכל את הבחירות ולדחותן. זה נכון גם לגבי בחירות לכמה רבנויות מקומיות. סיפורי פעם שיש מעין ועדת בחירות לרבנות בירושלים, אך הבחירות האלה עדיין לא נתקיימו, וזאת לא מפני שאין רצון לקיים בחירות אלה, אלא מפני שיש מפלגה אחת או שתיים העושות את כל מה שאפשר כדי לסכל את עבודתה של ועדת הבחירות הזאת, ואלה הן אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל. ואם בפתח־תקוה עדיין לא היו בחירות לרבנות, הרי זה מפני שאותם חוגים עושים כל מה שאפשר כדי לסכל את הבחירות. ואל יבואו אחר־כך בטענות שפה ושם. אין רבנות מקומית. יש מלחמה נגד רבנות מאורגנת, בין רבנות ראשית ובין רבנות מקומית. יש חוגים שרוצים שלא תהיה רבנות מאורגנת, שכל חוג יקבל רבנות משלו. הם יסכימו לרבנות מאורגנת רק בתנאי שהמועמד שלהם ייבחר. אני שמח על כך שוועדת הבחירות והיושב־ראש הדינים שלה, חבר־הכנסת סורקיס, עושים כמיטב יכולתם כדי להתגבר על הסחבת ועל המכשולים אשר שמים בדרכם.

חבר־הכנסת הרב כהנא ראה פגם גדול בכך שיושב־ראש ועדת הפנים נבחר כיושב־ראש ועדת הבחירות. אני רוצה לומר לו, שהיושב־ראש הזה נבחר על־ידי שלושה רבנים. הוא נבחר פה אחד על־ידי ארבעה, מהם שלושה רבנים — שני רבנים נציגי מועצת הרבנות הראשית, שהתמנו לתפקיד זה על־ידי מועצת הרבנות הראשית, ורב אחד שהתמנה לכך על־ידי הממשלה. וכיצד תבוא והלך על הסבך, בשעה שהבוחר רצה בו? ובין הבוחרים היה רוב גדול לרבנים — שלושה מתוך ארבעה, ובין שלושת הרבנים היו שני דיינים.

שואלים: מדוע לא שופט בית־המשפט העליון? בוועדת הפנים, בעת שדנה על חוק הבחירות, היתה הצעה שבוועדת הבחירות יהיה שופט בית המשפט העליון. התנגדתי לכך, ונעורתי בעניין זה גם על־ידי חברי כנסת מאגודת ישראל ומפועלי אגודת ישראל. מדוע? שמעתי לפני כן מחוגי רבנים, שבשום פנים לא יסכימו ששופט בית־המשפט העליון יהיה יושב־ראש ועדת הבחירות. כנראה יש יחסים מתוחים בין בית־המשפט העליון ובין בית־הדין הגדול בעניין סמכויות וכיוצא בזה. לא רציתי שיהיו קשיים עם מועצת הרבנות הראשית ועם רבנים, ולכן הסכמתי שוועדת הבחירות תבחר את היושב־ראש. והיא בחרה כפי שבחרה, בחרה פה אחד.

טוענים שתוצאות הבחירות ידועות מראש. אגיד לכם, רבותי, שלא פעם יש קלות־ראש וזילזול בכבוד הרבנות מצד כמה חוגים ומצד כמה מתבזיזים. גם חבר־הכנסת ידיד טוען שידועים כבר מראש את תוצאות הבחירות. המקור לכך הוא מה שאמר חבר־הכנסת פרוש, ובמידה מסוימת גם מה שאמר חבר־הכנסת קלמן כהנא. הואיל והם מזלזלים בכבוד הרבנות, זה עובר גם לחבר־הכנסת ידיד.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

אתה קובע שאני מזלזל בכבוד הרבנות, אינני יודע אם אתה אינך מזלזל. אתה ראשון נתת יד להסכם הזה.

היא לרועץ לרבנות בכלל. צריך לעשות כל מה שאפשר כדי להחיש את הבחירות, שתתקיימנה בזמן. משום כך איננו מקבל את עצתו של חבר-הכנסת כהנא, לדחות זאת בלי קביעת זמן. אני יודע שיש כאלה שלוחצים נגד הרבנות הראשית בכלל. בשבילם, כל מה שאפשר לדחות רצוי, כי אולי במשך הזמן יתבטל המוסד הזה. אין לי ספק שתקופה ממושכת של ערב בחירות משתקת את פעולות הרבנות הראשית, ואני מצטער על כך שב-חדשים האחרונים אין הרבנות הראשית פועלת באותו מרץ שבו פעלה כמה שנים. זה בדור. היא נמצאת ערב בחירות.

אם תשאלו אותי, האם אני בטוח שוועדת הבחירות תקיים את הבחירות בזמן - אשיב: אני מקווה; אני כמעט בטוח. אני רואה את העבודה שעושה ועדת הבחירות, ואני משבח את עבודתה המאומצת. משרדי אינו שותף לעשיית רשימות. אנחנו רק משרתים את ועדת הבחירות במתן החומר. הוועדה היא המחליטה. התפקיד היחיד של שר הדתות הוא להיות יושב-ראש ועדת העררים. הוועדה קיימה היום את הישיבה הראשונה. היא תגמור את עבודתה בזמן. אני מקווה שיעשה הכל כדי לאפשר לוועדת הבחירות וליושב-ראש שלה לקיים את הבחירות בזמן וכתיוקון.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת ולרבנים בכל הארץ: אני חושב שקיומה של הרבנות הראשית בישראל חשוב הן למדינה והן ליהדות הדתית. אני רואה בכך את עמוד התווך של היחסים בין דת ומדינה, בין דת ואומה. אני חושש מאוד מהתמוטטותו של עמוד תווך כזה. עלינו לעשות כל מה שאפשר כדי להחיש את הבחירות ולב-חור רבנות ראשית פעילה, עצמאית, רבנות ראשית ש-פניה כלפי העם וכלפי המדינה. דבר זה יעשה אם הצי-בור והרבנים יבינו כמה זה חשוב, וככל האפשר ידברו על כך פחות וישמרו בכך על כבוד הרבנות. ישמרו מפני זילזול ולא יחזרו שוב לשיחות של יושבי קרנות. זה לא יוסיף לכבוד הרבנות והמדינה.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים, להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

הז"ר מ. ביבי:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים	
— רוב	
נגד	
— מיעוט	
מנועים	
— מיעוט	

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון), תשל"ב-1972, לוועדת הפנים נתקבלה.

אני יודע שרבנים גדולי ישראל כבר סבלו הרבה בזיון. מייסד הרבנות הראשית, לישראל הרב אברהם יצחק הכהן קוק זכורנו לברכה, עבד מסע כבד מאוד של חרפות וזלזולים. אל תחזרו על פרשה חמישים שנה.

משה נסים (גח"ל):

חבר-הכנסת פרוש אינו יודע זאת.

שר הדתות ז. ורחפטיג:

מדברים על הבטחות. אמנם רב אחד פירסם ברבים שיש לו דעה מסוימת על תיק מסויים. אני לומד, כל יהודי חייב ללמוד, אני מעיין גם בהרבה תשובות של רבנים גדולים בישראל. אילו הייתי בגוף הבוחר - לאשרי אינני בגוף הבוחר ולא בוועדת הבחירות - יכולתי לומר מראש מה דעתם של רבנים רבים בעניין פלוני ובעניין אלמוני. כיצד? כי רבנים מפרסמים תשובות. אתה יכול לקרוא תשובות של רב ולדעת מה דעתו, למשל, בעניין מסויים של ממוזרות, שדיברו עליו כל כך הרבה. אם רוצים, אפשר לדעת מראש איך יפסוק רב פלוני או אלמוני. אבל רב איננו פוסק יחיד, תמיד פוסקים שלו-שה, והוא לא יכול להכריע. יכול מישו לומר, שגפתח את ספר התשובות "מנחת יצחק" ונקרא שם תשובה, שבמקרה זה של ממוזרות אפשר להתיר, ונבחר ברב וייס, שהוא הרב הראשי של העדה החרדית בירושלים, נציע אותו כרב ראשי. מישו יכול לעשות זאת. אבל מפני שפלוני חושב כך ואלמוני חושב אחרת, או מפני שמי-שהו כותב תשובה כזאת או אחרת, זה נקרא לפסוק כך או אחרת?

חבר-הכנסת אליעד מכניס אותי לעניין שמתנהל בו יכוח מוזמין: דת ומדינה. אמרתי שעל כך אדבר בש-בוע הבא.

אל יחשבו חברי-הכנסת כהנא, לא יתירו פסולי חיתון שלא לפי ההלכה. במשך שנים דרשנו קבלת חוק הבחירות ותקנות הבחירות לרבנות הראשית, כדי להב-טיח שזאת תהיה רבנות ראשית נבחרת, בלתי-תלויה, עצמאית מבחינה הלכתית. אין לה כל מרות אחרת זולת ההלכה, ואין כל חשש שרבנות ראשית שתיבחר תעשה דבר שלא כהלכה.

חבר-הכנסת שוסטק דיבר על רשימות ממוזרים. וכן חבר-הכנסת אבנרי, שלא יכול לוותר על העניין וחוזר לכך שוב ושוב. אמרתי שעל כך אשיב בשבוע הבא. אין שחר לדיבורים על רשימות ממוזרים, על רשימת פסולי חיתון. אין ספר מנוחים. משרד הדתות פירסם כמה פע-מים הכחשה. אבל מה לעשות? מכחישים וחוזרים על כך. אסביר את העניין בשבוע הבא.

אינני אחראי למה שראש הממשלה מקווה. מהרבנות הראשית שתיבחר. אני רוצה לומר שאני, כאיש חסיד גדול של הרבנות הראשית לישראל, חושב שתקופה ממושכת של ערב בחירות היא לרועץ לרבנות הראשית,

חוברת ל"ז, ישיבה ש"ל
— חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (ביבי, רוזן); חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 6) (ביבי, רוזן); החלטות בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום, בצווי תעריף המכס והפטור ובצווי מס קנייה (ביבי, אמוראי) —

ז. חוק מבקר המדינה (הוראת שעה), תשל"ב—1972 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הי"ר מ. ביבי:

אנו עוברים לסעיף ט"ו בסדר-היום: חוק מבקר המדינה (הוראת שעה), תשל"ב—1972, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור לחבר-הכנסת רוזן, בשם ועדת הכספים.

שלמה רוזן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ב-11 ביולי היה לי הכבוד להביא לפני הבית בשם ועדת הכספים הצעת חוק שבאה להאריך את מועד הנחת המסקנות של הוועדה, על דו"ח מבקר המדינה, ל-31 באוקטובר 1972. לפי חוק מבקר המדינה, סעיף 18, חייבת הוועדה להניח את מסקנותיה 3.5 חודשים לאחר הנחת הדו"ח על שול-חן הכנסת.

הדבר היה מחייב אותנו להגיש את המסקנות ב-10 באוגוסט. אולם בשל הדחייה בדיון על התקציב לא

הי"ר מ. ביבי:
אנו ניגשים להצבעה על החוק בקריאה שנייה.

הצבעה
סעיף 1 נתקבל.

הי"ר מ. ביבי:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה
חוק מבקר המדינה (הוראת שעה),
תשל"ב—1972, נתקבל.

ח. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 6), תשל"ב—1972 **

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הי"ר מ. ביבי:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 6) תשל"ב—1972, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור לחבר-הכנסת רוזן.

שלמה רוזן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ב-20 ביוני הציג חבר-הכנסת קלינגהופר לבית לקבל הצעת תיקון לחוק מבקר המדינה, שבאה להתאים את החוק, בסעיף 14 המתייחס לסמכות הוועדה ליוסם ועדת חקירה, לחוק ועדות החקירה החדש, תשכ"ט—1968. החוק הועבר לדיון בוועדת הכספים, ותיקנו בו סעיף אחד. חבר-הכנסת קלינגהופר הציג כי שר המשפטים ימנה את ועדת החקירה, אולם חוק ועדות החקירה, שתכ"ט—1968, מס' מיך לכך את נשיא בית-המשפט העליון, ועל כן מוצע הסעיף כדלהלן: ימנה נשיא בית-המשפט העליון ועדת חקירה שתחקור בעניין. על ועדת החקירה יחולו הור-

הי"ר מ. ביבי:
חברי הכנסת, אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שנייה.

הצבעה
סעיף 1 נתקבל.

הי"ר מ. ביבי:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה
חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 6),
תשל"ב—1972, נתקבל.

ט. החלטות בדבר אישור הוראות: 1. בצו שעת חירום (שיעור תשלום טובה) (תיקון מס' 10), תשל"ב—1972; 2. בצווי תעריף המכס והפטור (החלפת התוספות) (תיקונים מס' 132, 135, 138, 144, 145), תשל"ב—1972; 3. בצווי מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקונים מס' 41, 42),

תשל"ב—1972 ***

הי"ר מ. ביבי:

אני מתכבד להביא לאישור הוראות בצווים מספר, ותחי-לה — בצו-שעת-חירום (שיעור תשלום טובה) (תיקון מס' 10), תשל"ב—1972.

צו זה בא כדי לאפשר מתן פטור מהיטל על מונועים, שהספקם הנומינלי הוא בין 400 קו"א לבין 2,200 קו"א, במקרים שבהם המונועים אינם מיועדים לייצור חשמל,

אנו עוברים לסעיף י"ז בסדר-היום: החלטות בדבר אישור הוראות בצווים. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמוראי בשם ועדת הכספים.

עדיאל אמוראי (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. בשם ועדת הכספים

* "דברי הכנסת", חוב ל"ג, עמ' 3283; נספחות.

** "דברי הכנסת", חוב ל"ג, עמ' 2933; נספחות.

*** נספחות.

— החלטות בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום, בצווי תעריף המכס והפטור ובצווי מס קנייה (אמוראי) —

לקילוגרם פלוס 10%, במקום 29 לירות לקילוגרם, ואילו על ההפצים האמורים ששכבתם החיצונית היא מבדי טקסטיל יחול מכס בשיעור של 8.5 לירות על קילוגרם, פלוס 10%, במקום 29 לירות לקילוגרם, שהוא זהה לזה החל על אותם ההפצים ששכבתם החיצונית היא מחומרים אחרים.

התיקון בפרט 60.04 בא כדי להשוות את שיעור מכס המגן על חולצות סרוגות לשיעור המכס על חולצות ארוגות, וזאת מאחר ששני הסוגים הם תחליפיים. קודם לכן היה מוטל על חולצות סרוגות שיעור מכס, בדומה לבגדים תחתונים, שאף הם עשויים מבדים סרוגים.

מחיר הדולר הנחסך יהיה כ-5 לירות לדולר, וההגנה לדולר נחסך תנוע מ-7.5 לירות עד 8.5 לירות לדולר, לעומת עד 6.5 לירות לדולר עד לתיקון.

הצו הרביעי, צו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 138), פרט 44.05, בא על-מנת לאפשר את סיווגם הנכון של מקלות לתיבות "ברוס" המיובאים במשלוחים מפורצים. למקלות המשמשים להרכבת תיבות כאמור בתהליך של תמירה נקבע אותו שיעור מכס, 35%, החל על מקלות כאמור המסווגים בפרטים אחרים.

למעשה לא יחול כל שינוי במכס, כי עד לפירסום הצו סווגו מקלות כאמור בפרט 44.21.1090 גם הם בשיעור של 35%. ברם להלכה חל שינוי בשיטת הגבייה: מכס לפי ערך בלבד (35%) במקום מכס מעורב (לפי ערך וקצוב) (200,000 לירות מטר מעוקב פלוס 25%).

הצו החמישי, צו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 144), פרטים 69.07 ו-69.08, מתייחס לחשיפה של אבני מרצפה, מרצפות רצפה ומרצפות קיר, תוך קביעת שיעור מכס של 2.5 לירות מ"ר, פלוס 25% מהערך, במקום 3.5 לירות מ"ר פלוס 15%.

הצו בא לייקד אבני מרצפה מיובאות יקרות ולהוזיל אבני מרצפה סטנדרטיות. התיקון הוא במסגרת החשיפה הכללית שפורסמה ב-1 ביוני 1972, ומטרתה לרסן את הלחצים האינפלציוניים ולהגביר את היעילות של הייצור המקומי. הוא חלק בלתי-נפרד מהתיקון מס' 132, ופורסם בנפרד בגלל סיבות טכניות גרידא.

להלכה, כמו יתר צווי החשיפה, מהווה התיקון הפחתה שאיננה טעונה אישור הכנסת, אך מעשית נדרש אישור כאמור, כי הועלה המכס הקצוב, אם כי הופחת המכס לפי ערך.

הצו השישי, צו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 145), פרט 39.02, בא לתקן את שיעור החשיפה של פיו.סי. בעקבות החלטת ועדת העירעורים.

במסגרת החשיפה הכללית שפורסמה ב-1 ביוני 1972 נקבע על הטובין האלה שיעור מכס של 45%, אך לא פחות מ-0.50 לירה הק"ג, במקום 45%, אך לא פחות מ-0.57 לירה הק"ג. בעקבות העירעור האמור הועלה המכס ל-45%, אך לא פחות מ-0.525 לירה הק"ג. זו דוגמה למקרה שלאחר חשיפת 1,200 מוצרים המצאויות הוכיחה, שיש מקרים שהחשיפה חריפה מדי ויש צורך לתקן אותה על-מנת שהייצור המקומי יוכל להימשך.

תיקון פרט 612 בא להתאים את הפטור על דוגי-מאות, שאינן ניתנות להימכר כסחורה, לדרישות האמנה הבין-לאומית בדבר הקלת יבואם של דוגמאות מסחריות

או במקרים שבהם הטובין מיועדים לייצור חשמל לאספקת שוטפת, שלא כתחליף לאספקת חשמל שניתן לקבלה מספק חשמל.

כן בא הצו לשנות את שיטת הגבייה של ההיטל, עד לפירסום הצו היה ההיטל על הטובין הנוכחים לעיל לפי חישוב מיוחד.

לאחר תקופת נסיון מסוימת נתברר, כי שיטת הגבייה לפי חישוב מיוחד לא התאימה לטובין אלה, ולכן הוחלט להחליפה בהיטל קבוע של 40%, שיעור שלמעשה נקבע גם לפני פירסום צו זה.

מנועים וגנרטורים, שלגביהם הוכח כי הם ממלאים אחרי התנאים שהזכרתי קודם לכן, לא יחוייבו עוד בהיטל.

ועתה אעבור לצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 132), תשל"ב-1972.

צווי חשיפה של מוצרי המכס (יוני 1972) הם שלב גוסף בהורדות המכס של שנת 1972, והם באים, בעקבות החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה, להגביר את קצב התהליך של הורדות שיעורי המכס על מוצרים שנחשפו ליבוא מתחרה.

בעקבות המכס הכללי בשיעור של 20%, שהוטל באוגוסט 1970 על מרבית היבוא, וכתוצאה מהפחות שבוצע באוגוסט 1971, הועלתה ההגנה על הייצור המ-קומי, וכפועל יוצא גדל הפער בין מחירי היבוא למחירי הייצור המקומי. צעד זה הקטין את הלחץ על התעשייה המקומית לייצור ולהוזיל את מוצריה על-מנת להתחרות עם היבוא. סיבות אלה הגבירו את הצורך לזרז את תהליך החשיפה.

בהתאם לתכנית הכללית לחשיפת הייצור המקומי ליבוא מתחרה מורדים שיעורי המכס, שנקבעו עם תחילת החשיפה, לכל מוצר לשיעור שיקנה לכל התעשייה הגנה אחידה לכל דולר ערך נחסך. ההגנה האחידה לכל המוצרים תביא בסופו של דבר לקידום ענפי התעשייה הכדאיים למשק המדינה, ומאידך גיסא תמנע את פיתוחם של ענפים בלתי-יעילים.

תהליך הפחתת שיעורי המכס על מוצרים אלה החל בשנת 1970 ויחתים בשנת 1975. השנה בוצע כבר שלב אחד של ההורדות. ב-17 באפריל הופחתו שיעורי המכס על 400 פריטים, כשההורדה היתה בשיעור ממוצע של כ-15% מהערך.

השלב הנוכחי מתייחס ל-1,200 פריטים נוספים, וההורדה הממוצעת מגיעה ל-6% מהערך, אם כי יש מוצרים שבהם היא מגיעה ל-15%. ערך היבוא השנתי של פריטים אלה מגיע ל-400 מיליון לירות, לערך, והפחתת המכס כתוצאה משלב חשיפה זה מסתכמת ב-20 מיליון לירות, לערך, לשנה.

הצו השלישי שאני מביא לאישור, צו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 135), בא להש-וות בפרט 42.02 את המכס על חפצי נסיעה מבדי טק-סטיל מצופים חמרים פלסטיים למכס החל על אותם חפצים העשויים חמרים פלסטיים, מאחר שלא ניתן להבחין בקלות בין שני הסוגים האמורים.

ההעלאה היא תיאורטית, עקב שינוי בשיטת הטלת המכס. למעשה מהווה התיקון הפחתה.

חפצי נסיעה ששכבתם החיצונית היא מעור או מעור מורכב, יחול עליהם מכס בשיעור של 20 לירות

חברת ל"י, ישיבה ש"ל, ז' אב תשל"ב (18 יולי 1972)

— החלטות בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום, בצווי תעריף המכס והפטור ובצווי מס קנייה (אמוראי, ביבי) —

כמובן, לא היתה הכוונה של המחוקק והצו בא לצמצם את הפטור ולהתאימו למטרות המקוריות, דהיינו רהיט או שולחן כתיבה העשוי בשלמותו או בעיקרו מעץ. אני מבקש לאשר את הוראות הצווים שהבאתי לפניכם.

היו"ר מ. ביבי:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום (שיעור תשלומי חובה) (תיקון מס' 10), תשל"ב—1972, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 132), תשל"ב—1972, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 135), תשל"ב—1972, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 138), תשל"ב—1972, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 144), תשל"ב—1972, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 145), תשל"ב—1972, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון מס' 41), תשל"ב—1972, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון מס' 42), תשל"ב—1972, נתקבלה.

היו"ר מ. ביבי:

הישיבה הבאה תתקיים מחר, בשעה 11.00. ישיבה זו נעולה.

ודברי פרסומת (כ.א. 264), שלגבי ישראל נכנסה לתקף, פה ב-7 בנובמבר 1957. הניסוח הזה, מצד אחד, מגביל את ההקלות שהתחייבו עליהן באמנה, ומצד שני מצמצם אותן.

הצו השביעי, צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון מס' 41), משנה את צורת הגבייה של המס על בירה. השינויים הם: 1. בוטל הבלו הוטל מס קנייה והופחת המכס על בירה; 2. עברו משיטת גביית מס קצוב לשיטת מס לפי ערך, ולשיעור אחיד על כל סוגי הבירה, למעט בירה בחביות שהמס עליה הוא קצוב; 3. החלפת הבלו למס קנייה נעשתה על-מנת להקל בגביית המסים ולהביאם לשיטה אחידה. יצרני הבירה משלמים כיום על חלק ממוצריהם, כגון בירה שחורה, רק מס קנייה, ועל חלק אחר — בלל. העברת הבלו על בירה לבנה למס קנייה תאפשר גביית המסים לפי חוק אחד; 4. שיעור המס האחיד נקבע כך שלא תהיה תוספת הכנסות לאוצר עקב השינוי, למרות העל-את מחירי הבירה שאושרה לאחרונה, וזאת במגמה שלא לגרום לעלייה ניכרת במחירים לצרכן; 5. הפחתת המכס על בירה יבוא באה כדי להתאימה למצב החדש שנוצר עקב העברת הבלו למס קנייה. כידוע לא מוטל בלל על מוצרי יבוא. הפיכת הבלו למס קנייה פירושו הטלת מס נוסף על הבירה המיובאת. על-מנת לא לשנות את גודל המס ביבוא הופחתו שיעורי המכס בשיעור מס הקנייה המוטל על הבירה המיובאת; 6. מס הקנייה על בירה שלא בחביות הוא 50%, והמכס — 35%. כל שלושת הצווים המהווים יחידה אחת מובאים לידיעת הכנסת, הגם שאישורה נדרש רק לגבי צו מס קנייה.

הצו השמיני, צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון מס' 42), פרט 0202 בא לבטל את הפטור שהיה קיים על לבד זכוכית לבידוד במיווג אוויר המסתוג בשני פרטים: בסייג (2) לפרט 1108 ובפרט 0202. קודם לכן בוטל הפטור רק על פרט 1108, ועל כן היה צורך לבטל גם את הפטור המתאיחם לפרט 0202.

תיקון פרטים 1007 ו-1099 בא לצמצם את הפטור החל על רהיט או שולחן כתיבה, שארכו עד מטר אחד, והוא עשוי מעץ או משולב עם עץ.

ועדת העידעורים פירשה את הסייג במובנו הרחב ביותר בקבעה, כי הפטור חל על הסחורה האמורה אפילו החלק מעץ אשר בה הוא הקטן ביותר. זאת,

הישיבה ננעלה בשעה 18.55.